

Kukuriku

koalicija

15. rujna 2011.

SADRŽAJ

1. Programski okvir.....	3
2. Gospodarska platforma	7
3. Regionalni razvoj i korištenje fondova europske unije.....	19
4. Poljoprivredna politika i politika ribarstva.....	21
5. Turizam.....	25
6. Politika zaštite okoliša, prirode i prostora.....	27
7. Obrazovanje i znanost	28
8. Kultura	31
9. Zdravlje za sve.....	34
10. Rad i radništvo.....	36
11. Mirovinski sustav i socijalna politika.....	39
12. Politike za mlade.....	42
13. Hrvatski branitelji domovinskoga rata.....	44
14. Članstvo u europskoj uniji i vanjska politika.....	46
15. Obrana i nacionalna sigurnost.....	52
16. Uloga države	55
17. Pravosuđe.....	56
18. Društvo bez korupcije.....	58
19. Ljudska prava i građanske slobode	60
20. Nova javna uprava kao uslužna djelatnost	63
21. Politika decentralizacije	65

1. PROGRAMSKI OKVIR

1. Mi, stranke bliskih svjetonazora i sličnih programa – Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP), Hrvatska narodna stranka – liberalni demokrati (HNS), Istarski demokratski sabor (IDS) i Hrvatska stranka umirovljenika (HSU) – odlučili smo stvoriti izbornu zajedništvo i na temelju naših postojećih političkih programa i konkretnih politika ponuditi zajednička rješenja prihvatljiva većini hrvatskih građana. Više nitko ne vjeruje da je sadašnja vlast, koja je proizvela krizu gospodarstva i krizu društva, sposobna ponuditi i provesti potrebni oporavak. Radnici koji su izgubili radna mjesta, potplaćeni i radnici bez plaće i svi oni ugroženoga životnoga standarda i položaja u društvu, od izbora očekuju samo jedno – promjene društvenih i gospodarskih vrijednosti u korist rada i stvaranja, a ne profita i dijeljenja prema kriterijima političkoga i osobnoga interesa. Sve dok u Hrvatskoj ima nepravde, nesigurnosti i nejednakosti, naša koalicija bit će oslonac i zaštita svima onima koji su zapostavljeni i koji su loše prošli u teškom tranzicijskom srazu rada i kapitala. Rješenja koja predlažemo čine našu zajedničku političku opciju prirodnom partnerom za brojne društvene skupine – radnike, društveno odgovorne poduzetnike, mlade, umirovljenike, poljoprivrednike. Tako jačamo naš potencijal potreban za koaliciju s hrvatskim građanima, jednako kao i za našu zajedničku izbornu koaliciju.
2. Hrvatska je u gospodarskoj, političkoj i društvenoj krizi. Model upravljanja državom na temelju populističke i koruptivne distribucije prosuđenoga novca, a ne zarađenoga, stvorio je krizu. Ali tako dalje ne može. Ne može zato što većina hrvatskih građana više nije spremna odricati se svojih prihoda u korist šačice povlaštenih. Ne može zato što je svjetska financijska i gospodarska kriza sasvim razotkrila i uzdrmala temelje održavanja sadašnje vlasti na posuđenom novcu, kojega uskoro neće biti, niti će ga osiromašena i opljačkana Hrvatska moći vraćati. Hrvatski građani više nisu spremni gledati kako se jedna za drugom propuštaju prilike društvenoga, gospodarskoga i političkog oporavka zemlje.
3. Sadašnja vlast dovela je Hrvatsku u stanje socijalne i ekonomske nesigurnosti i straha od budućnosti. Ljudi gube utrku za zadovoljavanjem svakodnevnih životnih potreba, a nema naznaka izlaska iz takvog stanja. Oni koji ne rade ne vide kako će i kada doći do posla. Oni koji rade najčešće ostvaruju primanja nedovoljna za podmirenje životnih potreba, a izvrgnuti su zloporabi radnih prava, kao i nezvjesnosti očuvanja čak i takvog radnog mjesta. Nezadovoljni su potplaćeni radnici i marginalizirani sindikati izvrgnuti pritisku neoliberalnoga kapitalizma u najgrubljem obliku. Hrvatska je ostala rubno područje tranzicije u kojem je još sve dopušteno. Nezadovoljni su i poduzetnici i poslodavci koji su pod

stalnim teretom poreznih opterećenja, bez poticanja proizvodne djelatnost, a uz nesigurnost plaćanja obavljenih poslova. Danonoćno zatvaranje poduzeća i otpuštanje radnika se nastavlja. Lanac neplaćanja rada, robe i usluga koji počinje od države, okovao je poduzetništvo. Ne isplati se proizvoditi, nego uvoziti, a izvoziti se ne može jer je cijena proizvodnje preopterećena. Država ne vodi nikakvu razvojnu industrijsku politiku ako istodobno nije sposobna osnažiti poduzetništvo da samo pokreće takav razvoj.

4. Opću nesigurnost i egzistencijalnu zabrinutost građana potencira pomanjkanje bilo kakve vizije, znanja i sposobnosti onih koji danas vode zemlju pokušavajući pronaći put izlaska iz krize. Zato ta kriza nije samo ekonomska, niti je uvezena – ona je prije svega posljedica dugotrajne dezorijentacije u politici gospodarskoga razvitka, destimulacije rada i stvaralaštva i prenapregnutih poreznih opterećenja koja ne snaže društvenu i gospodarsku osnovu, nego je iscrpljuju. Negativni gospodarski trendovi u Hrvatskoj počeli su prije i neovisno o svjetskoj krizi pa zato danas ne prate oporavak svjetskoga gospodarstva. Oni se nastavljaju i u situaciji kada kriza u svijetu jenjava. Naša je kriza naša, hrvatska, ona nije samo gospodarska, nego politička kriza koja je proizvela gospodarsku krizu.
5. Danas su opći interes i javna potreba za promjenom potrošenoga modela gospodarskoga i društvenoga razvoja veći nego ikada do sada. Stranka na vlasti svakim se danom sve više zapliće u mrežu vlastite nesposobnosti i bezidejnosti u definiranju strateške vizije razvoja društva i pokretanja gospodarskoga oporavka. S jedne strane, nude populistička rješenja, kupuju lažni socijalni mir i izbornu potporu javnim novcem, a s druge strane guraju građane u sve dublji bezdan osobnoga preživljavanja. Ničim ne pokazuju da se žele, niti da se mogu obračunati s problemima koje su sami stvorili. Zato je promjena takve vlasti postala sve poželjnija i sve potrebija – postala je opći javni interes.
6. Potrebne su nam promjene prema otkrivanju i održavanju perspektive razvoja i prosperiteta. Naša koalicija najavljuje promjene – promjene koje će oživjeti gospodarstvo kao podlogu razvitka, koje će teret reformi ravnomjernije dijeliti između bogatih i siromašnih, koje će omogućiti odgovornu, funkcionalnu i poštenu upravu, koje će racionalizirati potrošnju i javne rashode, a osigurati standard građana, koje će uvesti pravo zajednice na dio dobiti koju pojedinci izvlače ekstraprofitima, pretvarajući tuđi rad u svoju imovinu. Mi najavljujemo promjenu prirode hrvatskoga kapitalizma i konačni otklon od prakse kapitalizma perifernoga, nekontroliranoga, pa i nezakonitog profita, bogaćenja na štetu rasprodaje nacionalnih interesa i podcjenjivanja i odbacivanja prava rada i radnika. Sadašnja vlast samo je zaštitnik i jamac nastavka takve prakse. Ona se ne bori za promjenu tog stanja jer je sastavni i pokretački dio

uspostavljanja i održavanja takvoga socijalnoga, ekonomskoga i političkoga stanja. Mi smo za promjene, a oni su protiv promjena!

7. Naše promjene ne idu prema slabljenju države, nego prema jačanju uloge odgovorne države, ali i istovremenom jačanju uloge njezinih građana. Za razliku od drugih, mi građane nećemo zaboraviti jutro nakon izbora. Želimo ih i trebamo uz sebe u stvaranju, provođenju i nadzoru naših politika i projekata i na državnoj i na lokalnoj razini. To je preduvjet stvaranja novih društvenih vrijednosti, stvaranja novoga odgovornoga društva, zajednice onih koji sudjeluju. Država i upravljanje državom može biti onoliko dobro i učinkovito koliko je snažno uključivanje i sudjelovanje građana u poslovima upravljanja i suodlučivanja. Bolja država za nas znači učinkovitiju i odgovorniju središnju, regionalnu i lokalnu vlast, ali i učinkovitije sudjelovanje svih građana i civilnoga društva. Maksimalno ćemo primjenjivati načelo supsidijarnosti i dovoditi odlučivanje što bliže građanima. Tražimo dodatne snage društvene i gospodarske odgovornosti, a ne opće rastakanje uloge države. Naše promjene nisu u nametanju političke samovolje, nego u poticanju široke političke volje za uključivanje građana u gradnju sposobne, uspješne i zadovoljne Hrvatske, socijalne države, države rada i blagostanja. Naša metoda i naš cilj je – odgovorni političari i odgovorni građani zajedno u izgradnji odgovornoga društva.

8. Stvorili smo savez socijalno osjetljivih i tržišno orijentiranih modernih europskih stranaka. Promjene koje donosimo idu u korist najvećega dijela građana, potiču rad, stvaralaštvo i društvenu uključenost, a štite slabije, umirovljenike i one koji se radom, učenjem i obrazovanjem pripremaju za rad i samostalan život. Naše promjene osiguravaju europski put Hrvatske kao zemlje sa samosviješću o vlastitim interesima unutar globalnih europskih i svjetskih integracija. Te promjene donose nov izgled svježije Hrvatske, probuđene iz letargije, izdignute iz zamora vlastitoga materijala jer stvarni potencijali toga materijala još nisu niti korišteni. Dobivajući povjerenje građana i preuzimajući odgovornost vlasti naš savez preuzima i brigu o sigurnosti građana i države – zaposlenih da očuvaju svoja radna mjesta u uvjetima zaštite radničkih prava, nezaposlenih da ostvare pravo na pošten rad i poštenu plaću, mladih da se školuju i zauzmu mjesto u svijetu rada i stvaralaštva, starijih da budu sigurni u mirovine i društvenu skrb o njihovu životu, bolesnih da uživaju punu i učinkovitu zdravstvenu zaštitu, svih građana da žive u sigurnom, pravednom, pravno uređenom, zakonom zaštićenom i civilizacijski naprednom poretku. Mi svoje vodstvo shvaćamo kao gospodarsku, socijalnu i političku, jednom riječju – nacionalnu obnovu.

9. Potreba za promjenama danas je veća od straha od promjena. Nesigurnost u sadašnjosti i strah od nastavka nesigurnosti u budućnosti veći su od straha od neodgo-

divosti promjena i odricanja radi sigurne budućnosti. Ne bojte se promjena! Ne budite zabrinuti za perspektivu koju s današnjom vlašću nemate. Ne nasjedajte manipulacijama sadašnje vlasti – sijanju straha od predloženih socijalnih, ekonomskih i političkih promjena, prebacivanju borbe za budućnost zemlje na svađe o njezinoj prošlosti, pozivanju na apstraktne nacionalne i državne ciljeve, uz upropaštavanje stvarnih interesa naroda i države, od života njezinih građana do njezinoga međunarodnog položaja. Nacionalni interesi samo su pretvoreni u parcijalne vlastite interese – od velikih riječi najvećih bukača vidimo samo njihovu osobnu korist. Ni jedno od njihovih velikih “jamstava” nije se ostvarilo, ali se ostvarila pojedinačna dobit, uz produbljenje državne krize. I zato danas više ne treba biti straha od promjena. Ne treba se bojati promjena u stanju koje danonoćno ide iz gorega u gore i u kojem vlast nema odgovora na pitanje – kako dalje?

10. Umjesto oporbene kritike, mi imamo rješenja za novu zaposlenost i gospodarski rast u pravednijem društvu. Ta rješenja temeljimo na tri osnovna stupa:

- snažni gospodarski rast temeljen na stvaranju novih vrijednosti
- manja i učinkovitija državna potrošnja
- mijenjanje sustava društvenih vrijednosti.

Njima naše stranke čine odlučan iskorak političko-programskoga i operativnoga karaktera koji pokazuje da smo upravo mi ona djelatna politička alternativa koja će aktivno utjecati na javne događaje. Pokazujemo da smo savez za promjene, da smo snaga koja će pokrenuti nacionalnu energiju stvaranja boljega života u boljoj Hrvatskoj.

11. Naša koalicija nudi međusobno povezane i međuovisne konkretne programe i politike strukturnih promjena i gospodarskoga oporavka, s konačnim ciljem rasta životnoga standarda građana. Sve politike i programe istovremeno ćemo provoditi u tri faze:

- sanacija postojećih naslijeđenih problema
- pokretanje novoga stvaralačkog ciklusa
- korištenje novostvorenih vrijednosti prema novim načelima.

12. Naš model i naši programi gospodarskog razvoja temelje se na sljedećim osnovnim točkama:

- rast BDP-a i zapošljavanja na temelju novoga investicijskoga ciklusa, rasta proizvodnje i konkurentnosti, nove industrijalizacije, izvoza i domaće potražnje
- održivi rast proračunskih prihoda, uz dovođenje proračunskih rashoda u sklad s fiskalnim kapacitetima i razvojnim potrebama, posebno troškova javne uprave, materijalnih troškova, subvencija i transfera lokalnoj samoupravi

- snažno ulaganje u znanje i obrazovanje kao bitne čimbenike gospodarskoga i društvenoga razvoja zemlje
 - uklanjanje korupcije iz svih tijela javne vlasti i konačna uspostava djelotvornoga i pravednoga pravosuđa, učinkovite državne uprave i odgovornoga upravljanja javnim poduzećima i državnom imovinom
 - reforma poreznoga sustava u smjeru poreznoga rastećivanja na ulaznoj strani proizvodnje radi poticanja investiranja, reinvestiranja i troškovne konkurentnosti te pomicanja poreznoga tereta od rada prema kapitalu, radi veće socijalne pravednosti poreznoga sustava
 - konsolidacija javnih financija, uz osiguranje uvjeta za smanjivanje nelikvidnosti i uredni platni promet
 - decentralizacija financijskih prihoda i povećanje ovlasti lokalne i regionalne samouprave te uravnoteženje regionalnoga razvitka
 - usklađivanje osnovnih poluga razvoja kao što su energetika, prometna infrastruktura, zaštita okoliša, proizvodnja hrane, turizam i obrazovanje, s učinkovitim korištenjem EU fondova koji nam stoje na raspolaganju upravo u tim područjima
 - zaštita radničkih prava i prava na pošten plaću za pošten rad, povećanje konkurentnosti tržišta rada te održavanje sustava socijalne skrbi u funkciji osiguranja jednakih šansi za najosjetljivije skupine društva
 - unapređenje cjelokupnoga mirovinskoga sustava uklonjenjem nedostataka i nepravdi te uvođenje dugoročno održivih kriterija za stjecanje i ostvarivanja mirovinskih prava
 - uspostava i održavanje solidarnoga, učinkovitoga i svima dostupnoga zdravstvenoga sustava.
13. U novim povijesnim uvjetima globalne svjetske utakmice članstvo u Europskoj uniji osigurava Hrvatskoj političku, gospodarsku i društvenu stabilnost. U tom globaliziranom svijetu mi ćemo se zauzimati za Hrvatsku koja će biti ravnopravna članica Europske unije i jamac mira i stabilnosti u našem dijelu Europe. Jamčimo da ćemo u europskoj obitelji Hrvatsku učiniti gospodarski razvijenom i konkurentski pripremljenom. Tako ćemo na najbolji način osigurati ravnopravan i razmjeran utjecaj Hrvatske u institucijama Europske unije, uz istovremeno očuvanje temeljnih odrednica hrvatskoga nacionalnoga identiteta, tradicije, kulture, jezika i prirodnih i društvenih vrijednosti na kojima je hrvatsko društvo održavalo samostojnost tijekom povijesti. Kao stranke koje su u hrvatsku politiku unijele europsku ideju i započele europske procese bit ćemo odlučni u obrani ljudskih i nacionalnih interesa novog doba – socijalne osjetljivosti, solidarnosti, sigurnosti, društvene odgovornosti, demokracije, stvarnoga suvereniteta, ljudskoga dostojanstva, pravde, napretka i općega dobra.
14. Pred nama su izbori sa svrhom. Treba odlučiti kakvu Hrvatsku želimo. Hrvatski građani suočeni su s temeljnim političkim izborom – izborom između naše vizije progresivne Hrvatske u kojoj građani i institucije rade zajedno na rješavanju najvećih razvojnih izazova i na-

zadne Hrvatske u kojoj je budućnost države i građana prepuštena pojedinačnim interesima nekolicine na vlasti. Mi smo odlučni stvarati uvjete za poštenije i sigurnije društvo, uvijek stavljajući u prvi plan interese i očekivanja građana. Jednako kao što Hrvatskoj treba gospodarski oporavak, treba joj i društveni oporavak radi afirmacije do sada odbacivanih društvenih vrijednosti – rada, stvaranja, znanja, obrazovanja, izvrsnosti, odgovornosti, dijaloga, tolerancije, solidarnosti, socijalne osjetljivosti, poštenja, uređenoga društva, pravne države i vladavine prava.

15. Naš i vaš savez poručuje – ovako dalje ne ide, ne može više po starome! Mi smo stvarna i ostvariva demokratska i razvojna alternativa za promjene i otklon od dosadašnjeg neuspjelog gospodarskog, političkoga i društvenoga koncepta vlasti. Vrijeme je, probudimo Hrvatsku, izaberimo promjene – na bolje!

2. GOSPODARSKA PLATFORMA

Sigurnost, solidarnost, pravednost i prosperitet za sve građane Hrvatske temeljni su ciljevi i načela na kojima naša koalicija gradi svoju politiku. U vremenu gospodarske krize s kojom se Hrvatska suočava ispunjenje ciljeva uvelike će ovisiti o političkoj snazi, odlučnosti i umijeću **da se pokrene gospodarski oporavak i rast, da se osiguraju nova radna mjesta i zapošljavanje, da se pravednije raspodijeli teret krize te da se stvore temelji za veća primanja i rast životnog standarda svih građana. Radno mjesto i ekonomska neovisnost građana** uvjet su za napredak prema ekonomskom blagostanju, ali i daljnjem razvoju demokracije i ljudskih sloboda u Hrvatskoj.

Stanje i problemi u hrvatskome gospodarstvu i društvu

Koalicija polazi od teze da kriza hrvatskoga gospodarstva nije rezultat samo globalne financijske krize i recesije, nego da su **njezini duboki korijeni u lošem vođenju hrvatske ekonomske politike i ekonomskom modelu temeljenom na neoliberalizmu i tržišnom fundamentalizmu koji nije uvažavao specifične uvjete tranzicije hrvatskoga gospodarstva i društva u cjelini!**

- Posebno ističemo neodrživost dosadašnjega ekonomskoga modela koji je bio baziran na enormnom zaduživanju kako bi se financirala potrošnja koja prelazi stvarne mogućnosti.
- Umjesto ekonomije utemeljene na proizvodnji i izvozu, stvorena je “trgovačka” ili uvozna ekonomija s golemim deficitom u odnosima s inozemstvom i enormnim vanjskim dugom.
- Ne može se vječno živjeti na dug! Stoga će upravo odnos prema dugu u neposrednoj budućnosti biti test

odgovornosti svakog pojedinca i obitelji, a osobito države i društva u cjelini.

- Izravna posljedica nepostojanja politike ekonomskoga razvoja i pogrešnoga ekonomskoga modela je deindustrijalizacija zemlje, niska stopa zaposlenosti i niska razina dodane vrijednosti.
- Jedan od razloga je i vrlo mali broj "greenfield" ulaganja u Hrvatskoj.
- BDP je rastao stopom manjom od stvarnoga potencijala hrvatskoga gospodarstva, sporije od drugih tranzicijskih zemalja pa je prije krize dosegao tek 20-ak posto veću vrijednost u odnosu na 1989. godinu.
- Ključni problem i konačna posljedica takvoga načina upravljanja je niska konkurentnost hrvatskoga gospodarstva, kako troškovna, tako i ona koja je određena tehnološkim zaostajanjem.
- Golemi troškovi države i vrlo izražena neučinkovitost javnog sektora, uključujući iznimno visok udjel sive ekonomije, dodatno utječu na nižu konkurentnost.
- Višestruko veće potpore neučinkovitim sektorima gospodarstva u usporedbi sa zemljama EU te loše upravljanje javnim poduzećima i državnom imovinom.
- Neravnoteža između javnoga i gospodarskoga sektora.
- Nepravедna raspodjela koja pokazuje da zaposleni u gospodarstvu raspolažu sa samo nešto više od trećine novostvorene vrijednosti, što aktualizira i pitanje održive ravnoteže, pojednostavljeno rečeno, između "rada i kapitala", njihova doprinosa u stvaranju i participacije u raspodjeli novostvorene vrijednosti.
- Odnos broja radnika i umirovljenika iznosi manje od 1,2:1 i nikad nije bio niži.
- Pogrešna socijalna politika udaljava radno-aktivne ljude od tržišta rada.
- Loša usmjerenost i upitna pravednost u raspodjeli socijalnih naknada.
- Veliki problem je i strukturna nezaposlenost uvjetovana nepovoljnom kvalifikacijskom i dobnom strukturom nezaposlenih.
- Hrvatska ima jedno od najvećih poreznih opterećenja gospodarstva i stanovništva u Europi koje izravno smanjuje razvojni potencijal poduzeća i kupovnu moć hrvatskih obitelji.
- Stupanj samofinanciranja poduzeća je manji od 40%, a plaće i mirovine ispod vrijednosti "košarice", odnosno životnih potreba prosječne hrvatske obitelji.
- Čak 65% zaposlenih ima plaću manju od prosječne (oko 5250 kuna), a gotovo 80% ima plaću manju od vrijednosti "sindikalne košarice" za četveročlanu obitelj (oko 6600 kuna). U podstanarstvu je situacija još teža.
- Više od 50% umirovljenika na granici je siromaštva s mirovinom manjom od 2062 kune. Čak 90% umirovljenika ima mirovinu manju od procijenjenih minimalnih troškova za umirovljeničku obitelj od oko 3800 kuna.
- Socijalna sigurnost mnogih hrvatskih obitelji je ugrožena i stalno prijete rastom siromaštva u Hrvatskoj.

Recentna kriza radikalno je pogoršala stanje u hrvatskom gospodarstvu i društvu i po svim pokazateljima

vratila nas, u razvojnom smislu, **nekoliko godina unatrag**. O razmjerima krize svjedoči realni pad BDP-a za više od 8%, 140.000 ljudi manje na popisu onih koji uplaćuju doprinose u zdravstvene i mirovinske fondove te rast stope nezaposlenosti na gotovo 20%. Investicije su pale za više od 25%, a osobna potrošnja za više od 12%. Pad industrijske proizvodnje iznosi više od 15%, pad prometa u trgovini na malo više od 20%, a građevinarstva više od 30%.

Rastući deficit u državnom proračunu uvjetovao je rast javnoga duga za više od 60 mlrd. kuna u posljednje tri godine, što izravno ugrožava kreditni rejting i povećava troškove financiranja duga.

Rast nelikvidnosti u sustavu na gotovo 40 mlrd. kuna nepodmirenih potraživanja, u čemu država i dalje ima znatan udjel, predstavlja trenutačno najveće ograničenje gospodarskom oporavku. Apsurdna je visoka likvidnost financijskog sustava u odnosu na veliku nelikvidnost u realnom sektoru. Tome pridonosi usporavanje kreditne aktivnosti prema poduzećima i stanovništvu, što jasno upućuje na dominaciju poslovnoga i potrošačkoga pesimizma.

Koalicija smatra da sadašnja vlast nije adekvatno odgovorila na hrvatske ekonomske probleme i na izazove aktualne krize! Naprotiv, Vlada se uporno trudila zadržati visoku razinu javne potrošnje i proračunski deficit svaljujući teret krize na sve ostale sektore u državi. **Umjesto poreznoga rasterećenja i antirecesijskih stimulansa, vlast je posegnula za uvođenjem novih poreznih nameta građanima i posrnulom gospodarstvu.** Isto to gospodarstvo država je istisnula s domaćega financijskoga tržišta te izravno i neizravno utjecala na golemo povećanje nelikvidnosti u sustavu.

Umjesto antirecesijske politike – vlada je vodila prorecesijsku. Jasno je da postojeća vlast nema dovoljno političke volje i snage, niti znanja i sposobnosti, da odlučno krene u nužne strukturne reforme i fiskalne prilagodbe koje će promijeniti narušenu ravnotežu između javnog i privatnog sektora i koje će omogućiti "vjetar u leđa" posrnulom hrvatskom gospodarstvu.

Realna prijetnja u takvim uvjetima je daljnja erozija hrvatskoga gospodarstva, a previsoka cijena već je plaćena desecima tisuća novih nezaposlenih i padom životnog standarda hrvatskih građana! Apsurdno je da će kakav-takav gospodarski oporavak zbog propusta vlade i izostanka strukturnih reformi ponovno probuditi staru neravnotežu, osobito rast uvoza, deficit u platnoj bilanci i posljedično daljnji rast vanjskog duga.

Naša politička pozicija

Koalicija polazi od ključnoga cilja da svakom hrvatskom građaninu i obitelji treba osigurati ekonomsku i socijalnu sigurnost! Da bi to bilo moguće, nužno je **snažno potaknuti gospodarski oporavak i rast koji će omogućiti**

ti “povrat” izgubljenih poslova, otvaranje novih radnih mjesta, rast primanja te poboljšanje kvalitete života.

Naša je vizija konkurentno, društveno i ekološki odgovorno, na znanju utemeljeno i izvozno usmjereno tržišno gospodarstvo koje osigurava rast dodane vrijednosti, nova i dobro plaćena radna mjesta te bolje i pravednije društvo u kojemu se štite načela socijalne kohezije, solidarnosti i prosperiteta za sve građane!

Takvu viziju neće biti moguće ostvariti bez stvaranja puno povoljnijih uvjeta za nove investicije, domaće i inozemne, osobito u obnovu hrvatske industrijske proizvodnje, orijentirane prema izvozu i supstituciji neprirodno visokog uvoza. U uvjetima kada je znatno sužen prostor za daljnji ekspanzivni rast domaće potražnje, priliku za gospodarski oporavak i rast treba tražiti u povećanju produktivnosti, jačanju konkurentnosti te rastu izvozne usmjerenosti hrvatskoga gospodarstva.

Takvu viziju ostvarit ćemo kombinacijom mjera ekonomske, strukturne (reformске) te razvojne i socijalne politike. Sve te mjere smještene su u tri strateška područja politike:

- **gospodarski rast i novo zapošljavanje**
- **učinkovita država**
- **bolje i pravednije društvo**

Vrijeme krize traži usklađivanje kratkoročnih i srednjoročnih, odnosno dugoročnih mjera i instrumenata spomenutih politika, kako bi se u kontinuitetu rješavali ključni problemi hrvatskoga gospodarstva i društva u cjelini.

Koalicija drži da je potrebno što prije pokrenuti duboke strukturne reforme i fiskalnu prilagodbu koje će pomaknuti težište s javnog sektora prema gospodarstvu, a to znači povećati učinkovitost javnog sektora i ojačati konkurentnost hrvatskoga gospodarstva!

Cijeli sustav se mora okrenuti od puke (pre)raspodjele prema proizvodnji, od uvoza prema izvozu, od kulta nerada prema većem dostojanstvu rada i radnika, od ovisnosti o socijalu prema ekonomskoj neovisnosti građana.

2.1. Gospodarski rast i novo zapošljavanje

Gospodarski oporavak i ponovno zapošljavanje ljudi koji su zbog krize izgubili radno mjesto ključni je prioritet ekonomske politike. Cilj nam je do kraja mandata postupno povećati stopu gospodarskoga rasta kako bi se do 2015. godine kretala na razini od oko 5%. U istom razdoblju, znatno ćemo smanjiti stopu nezaposlenosti, odnosno povećati stopu zaposlenosti.

U srednjem i dugom roku stabilizirat ćemo gospodarski rast, povećati konkurentnost gospodarstva te otvoriti prostor za kreiranje novih industrijskih proizvoda i usluga s većom dodanom vrijednosti, a u skladu s tim i novih, visokovrijednih radnih mjesta. Krajnji učinak

mjerit će se upravo povećanjem proizvodnje i BDP-a, izvoza i zaposlenosti.

Čvrsto opredjeljenje koalicije je svim raspoloživim mjerama potaknuti obnovu hrvatske industrije. Poseban cilj je povećati udjel industrijske proizvodnje u BDP-u te barem 50% industrijske proizvodnje usmjeriti prema izvozu. U tom smislu iskoristit ćemo u što većoj mjeri prilike koje se otvaraju punim integriranjem Hrvatske u EU i u jedinstveno europsko tržište.

Izravni doprinos gospodarskom oporavku bit će oporavak investicija i osobne potrošnje, a na taj način i vraćanje poslovnoga i potrošačkoga optimizma! Zato ćemo u sustav ugraditi mehanizme koji su poticajni i stimulativni, takvi da “penaliziraju” pasivnost i imobilizaciju, odnosno takvi da “nagrađuju” aktivnost i mobilizaciju proizvodnih faktora, nove inicijative i projekte.

Suština našeg ekonomskog modela može se, ukratko, izraziti s nekoliko ključnih riječi koje počinju na “I”: investicije – industrija – izvoz – inovacije – integracije!

Najvažnije, ali ne i jedine mjere i aktivnosti za postizanje navedenih ciljeva su:

2.1.1. Gospodarski oporavak i razvoj poduzetništva

Već u kratkom roku gospodarska politika će se usmjeriti prema stvaranju povoljnijih uvjeta za rast investicija i povećanje konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva. U tu svrhu:

- smanjit ćemo nelikvidnost u sustavu doprinosom države i financijskih institucija te pokrenuti ustrajnu borbu protiv “(ne)kulture neplaćanja”: Nelikvidnost i neplaćanja su ključno kratkoročno ograničenje odvijanja poslovnih procesa te iskorištavanja potencijala za nove investicije i rast potrošnje. Sustavno ćemo podržati sve tvrtke u teškoćama koje imaju realnu mogućnost za oporavak.
- držimo da cijeli javni sektor ima odgovornost pravremenoga podmirenja obveza prema svojim partnerima. Ondje gdje se država javlja kao vjerovnik, ona mora preuzeti odgovornost “ključnog vjerovnika” i uključiti se u rješavanje problema, čak i ulaskom u vlasničku strukturu poduzeća-dužnika u tržišno opravdanim slučajevima.
- mjere u tom području obuhvatit će i zakonsko usklađivanje rokova plaćanja s regulativom EU, hitnu primjenu rješenja iz novoga Ovršnoga zakona te jačanje mehanizama za provedbu multilateralnih kompenzacija.
- u svim nesolventnim tvrtkama, u kojima obveze već dulje nadmašuju vrijednost imovine, pokrenut će se stečaj po skraćenom postupku, a vlasnicima onemogućiti osnivanje novih tvrtki dok se ne riješe status i dubioze postojećih. Pri tome, primarno će se zaštititi prava radnika. Nećemo dopustiti da se imovina i druge vrijednosti prenose na nova poduzeća, a da obveze prema radnicima i drugim vjerovnicima, koje se nikad neće podmiriti, ostaju na poduzećima istog vlasnika koja su pred stečajem.

- **povećat ćemo potencijal za nove investicije, i domaće i inozemne**, te posebno povećati stupanj samofinanciranja poduzeća kako bi se izbjegli visoki financijski troškovi, i to: **poreznim rasterećenjem gospodarstva, poreznim olakšicama i izravnim poticajima.**
- **Smanjenje doprinosa na plaće, olakšice za reinvestiranu dobit te izravni poticaji novom zapošljavanju privremenim oslobađanjem plaćanja doprinosa za svako novo radno mjesto** ključne su poluge te politike.
- **porezno i na druge načine rasteretit ćemo i smanjiti troškove gospodarstva, posebno smanjenjem cijena proizvodnih inputa** (već istaknuto smanjenje doprinosa na plaće, smanjenje parafiskalnih nameta, poticajne cijene energenata za industriju kao i cijena specifičnih sirovina i materijala, smanjenje administrativnih troškova, koncesijskih naknada i slično), tj. **povećati troškovnu konkurentnost gospodarstva.**
- **jačat ćemo mjere financijske politike** kako bi se smanjile kamate na kredite poduzetničkom sektoru. **Utjecat ćemo na transparentno formiranje kamatnih stopa na domaćem financijskom tržištu i izbjegavanje špekulacija i stvaranja ekstra-profita banaka na račun građana i poduzetničkoga sektora.** U tom smislu, posebnu ulogu imat će jačanje HBOR-a, ali i korištenje povoljnih inozemnih izvora financiranja poput strukturnih fondova EU-a i jeftinijih kredita Svjetske banke, EIB-a ili EBRD-a.
- **jačat ćemo položaj i ulogu maloga i srednjega poduzetništva te obrtništva:** mali poduzetnici i obrtnici uvelike ovise o velikima i moćnima pa se i problemi “velikih” vrlo često prelamaju preko leđa “malih”, od problema plasmana, preko financiranja, posebno naplate potraživanja i sl. Upravo ranjivost “malih”, ali i činjenica da predstavljaju velik udjel u hrvatskom gospodarstvu te da su posljednjih godina apsorbirali više od 80% novoga zapošljavanja, traži posebnu brigu i potporu države. Zato ćemo ponuditi nove mjere potpore sektoru maloga i srednjega poduzetništva, osobito jačanjem jamstvenih fondova za kreditiranje maloga i srednjega poduzetništva na državnoj i lokalnoj razini, subvencijama troškova financiranja, ali i porezne poticaje samofinanciranju i povećanoj kapitalizaciji (niska razina kapitalizacije od prosječno 25% “malih” u odnosu na 55% “velikih” utječe na manjak povjerenja financijskih institucija, ali i drugih poslovnih partnera). Osnažit ćemo programe horizontalnih potpora poduzetništvu te povoljno davati poduzetnicima na korištenje nekoristenu državnu imovinu za pokretanje izglednih razvojnih i inovacijskih projekata, posebno u tehnološkim parkovima i inovacijskim centrima. Poduprijet ćemo razvoj uspostavljenih industrijskih klastera te poticati nastanak i razvoj novih. Jednostavnijim poreznim rješenjima (paušal) i prilagodbom osnovica za prelazak u sustav PDV-a stimulirat će se razvoj obrtništva. Polazimo od toga da će sinergijski učinak svih mjera naše nove gospodarske i razvojne politike najprije i najviše osjetiti i iskoristiti mali i srednji poduzetnici, koji su i najpropulzivniji, ali danas i najugroženiji sudionici i stvaratelji gospodarskoga rasta.

Koalicija polazi od teze da je za provedbu platforme **nužna snažnija koordinacija fiskalne s monetarnom politikom**, kako u osiguranju **dovoljne likvidnosti u sustavu i prihvatljivih nižih kamatnih stopa**, tako i ukupne monetarne stabilnosti, **s naglaskom na stabilnosti tečaja kune** u uvjetima vrlo izraženoga valutnoga rizika.

2.1.2. Aktivne mjere zapošljavanja

Hrvatska treba **aktivne mjere zapošljavanja**. Te mjere uključuju izravne **potpore i subvencije za novo zapošljavanje, a glavna interventna mjera bit će privremeno oslobađanje plaćanja doprinosa za svakoga novoga zaposlenoga.**

Aktivirat ćemo posebne programe za zapošljavanje mladih i visokoobrazovanih ljudi te radno aktivnih koji se zbog relativno starije životne dobi teško “vraćaju” na tržište rada.

Aktivne mjere uključivat će i potpore za obrazovanje, samozapošljavanje, mjere za otvaranje radnih mjesta za osobe s invaliditetom te fleksibilniji pristup tržištu rada “mladih” umirovljenika.

2.1.3. Industrijska politika

U vremenu nezapamćene erozije i propadanja hrvatske industrije i gubitka desetaka tisuća radnih mjesta, koalicija ističe čvrstu opredijeljenost za trenutačno zastavljanje takvih trendova **borbom za svako postojeće radno mjesto, kao i za otvaranje perspektive rasta hrvatske industrije i novoga zapošljavanja u neposrednoj budućnosti.**

Hrvatska treba **novu industrijsku politiku. Koalicija polazi od pretpostavke da postoji znatan tržišni potencijal za rast industrijske proizvodnje, kako na strani domaće potražnje** (danas više od 50% industrijskih proizvoda uvozimo), **tako i na strani inozemne potražnje** (danas samo 30-ak posto vlastite industrijske proizvodnje izvozimo). Stoga će sve mjere gospodarske politike (fiskalne, monetarne, regionalne, infrastrukturne) sadržane u ovom Programu **posebno preferirati proizvodne i izvozno usmjerene poduzetničke projekte te projekte koji pridonose supstituciji uvozne robe.** Potpora hrvatskoj industriji neće se kao do sada temeljiti samo na neučinkovitim i nedovoljno konkurentnim sektorima, **nego će se okrenuti prema industrijama koje imaju priliku biti lideri na regionalnom tržištu** te biti jedan od glavnih nositelja gospodarskog rasta i novog zapošljavanja u neposrednoj budućnosti. Koalijska vlada će zato potaknuti izradu **sektorskih strategija**, kao i oblikovanje snažnijeg sustava **horizontalnih mjera industrijske politike** (potpore za istraživanje i razvoj, za implementaciju novih tehnologija, za zapošljavanje, za zaštitu okoliša, za stručno usavršavanje i sl.).

Osim sređivanja stanja u brodogradnji i željeznicama te uklanjanja velikoga tereta s državnoga proračuna,

Hrvatska mora imati jasnu politiku prema razvoju **su-vremenih industrijskih sektora** (npr. biotehnologije, posebno farmaceutike, i nanotehnologije), ali i prema budućnosti **tradicionalnih industrija koje danas čine okosnicu razvoja toga važnoga sektora**, poput prehrambene industrije, metalne industrije, petrokemije i prerade nafte, tekstilne industrije, drvne industrije, proizvodnje električne opreme, strojeva i uređaja ili kemijske industrije.

Posebnu pozornost posvetit ćemo traženju rješenja za opstanak i očuvanje zaposlenosti u **industriji koja pokazuje silazni trend i koja je najviše pogođena aktualnom krizom**: u tekstilnoj, u kožarskoj, u obućarskoj industriji i sl.

Nova industrijska politika posebno će voditi računa i o **regionalnim potencijalima i specifičnim uvjetima za razvoj pojedinih grana industrije, ali i drugih ključnih sektora na kojima počiva razvoj hrvatskih regija**. Naš je cilj kombinacijom mjera industrijske i regionalne politike podržane operativnim programima jačanja regionalne konkurentnosti i infrastrukture, koji će se financirati iz fondova Unije, sjeverozapadnu Hrvatsku učiniti najsnažnijom industrijskom regijom, u panonskoj Hrvatskoj ostvariti snažnu sinergiju moderne i učinkovite poljoprivredne proizvodnje i na njoj temeljene prehrambene industrije, a u jadranskoj Hrvatskoj podignuti razinu kapaciteta i kvalitete glavnoga, turističkoga branda te učiniti tu regiju nezaobilaznim odredištem još više turista iz cijeloga svijeta.

Industrijska politika obuhvatit će i druge spomenu-te mjere usmjerene prema stvaranju što povoljnijega poslovnoga okruženja, smanjenju birokratskih zapreka razvoju poduzetništva prema novim instrumentima potpore financiranju sektora maloga i srednjega poduzetništva te prema fiskalnim poticajima za veće ulaganje privatnog sektora u razvoj.

2.1.4. Unapređenje poslovnoga okruženja, razvoj institucija i poticanje novih investicija

Posebni ciljevi te skupine mjera su razvoj "prijateljskoga" okruženja za razvoj poduzetništva, povećanje učinkovitosti državne administracije – osobito pravosudnog sustava, razvoj institucija za promociju i potporu razvoju poduzetništva te obrazovnih i znanstveno-istraživačkih institucija u funkciji jačanja konkurentnosti hrvatskih poduzeća. **Prioritet će biti radikalno uklanjanje barijera za nova ulaganja.**

Posebno je velik prostor za nova ulaganja u četiri područja:

- **turizam** – gradnja hotelskih kapaciteta kao, na primjer, na lokacijama Brijuni Riviera, Duiłovo, Kupari, Pelješac, Sveti Juraj na Lastovu ili Prevlaka, razvoj nautičkoga turizma te pokretanje projekta hrvatska Provansa (integrirana turistička ponuda prostora Dalmatinske zagore od Zadra do Konavala, uz revitalizaciju arhitektonskoga,

klimatskog, kulturološkog, gastronomskog, poljoprivrednog i drugog naslijeđa te regije i poticanje regionalnoga i ruralnoga razvoja i prekogranične suradnje)

- **energetika** – gradnja novih elektrana kao, na primjer, četiri HE na Savi, dvije HE na Dravi, HE Senj, HE Kosinj, HE Ombla, HE Trebišnjica, TE Plomin 3, TE Ploče, novi blokovi plinskih TE Zagreb i TE Sisak, nova plinska TE u Slavoniji te ulaganja u prijenos i distribuciju električne energije. Poticat ćemo ulaganja u postrojenja iz obnovljivih izvora energije (vjetroelektrane, solarne elektrane, male HE i elektrane na biomasu). Ulagat će se u gradnju plinovoda i skladišta plina, istraživanje i eksploataciju nafte i plina, modernizaciju rafinerija u Rijeci i Sisku te LNG terminal Omišalj i naftovode Družba Adria i dio Južnoga toka
- **infrastruktura** – rekonstrukcija i gradnja ravničarske željezničke pruge (Krk)-Rijeka-Zagreb, novi kapaciteti Luke Rijeka, modernizacija željezničkih koridora X i Vb
- **navodnjavanje i okoliš** – projekti navodnjavanja poljoprivrednih površina, uz promjenu strukture poljoprivredne proizvodnje, te projekti gospodarenja otpadom, sanacije, prikupljanja i pretvaranja u energiju te zaštita od voda i vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje voda.

Samo ta četiri razvojna investicijska stupa prosječno podižu BDP od 2 do 4% na godišnjoj razini, uz odgovarajuće novo zapošljavanje. Financiranje projekata osigurat će se iz brojnih izvora – sredstava zainteresiranih domaćih i inozemnih privatnih ulagača, fondova EU i vlastitoga sufinanciranja, kredita međunarodnih financijskih organizacija (izravno ili preko HBOR-a), javno-privatnoga partnerstva, kapitala investicijskih fondova, reguliranoga ulaganja mirovinskih fondova, ulaganja građana u vrijednosne papire i drugih. S obzirom na rok pripreme od godine do dvije i rok realizacije od dvije do četiri godine, potrebno je snažno uključivanje državnih tijela u jasno definiranje ciljeva, rokova i nositelja potrebnih investicijskih aktivnosti.

Na području poticanja ulaganja uspostaviti ćemo vertikalnu odlučivanja s državne razine za projekte koji će iznositi više od 20 milijuna eura, javno-privatno partnerstvo i koncesije poticat ćemo kao obavezan ravnopravan model u kapitalnim investicijama od obrazovanja do energetike. Uspostavit ćemo i tržište stanova za najam na razini od 7000 do 10.000 stanova koristeći postojeći zastoj na tržištu nekretnina i model javno-privatnoga partnerstva.

U privlačenju inozemnih ulagača imat ćemo aktivan nastup na investicijskom tržištu, bez čekanja da nam investitori sami dođu, uz maksimalno korištenje gospodarske diplomacije čije djelovanje ćemo konačno aktivirati.

2.1.5. Tehnološki razvoj i jačanje konkurentnosti

Dominantno niska tehnološka razina domaće proizvodnje donosi i znatno nižu razinu dodane vrijednosti. U strukturi hrvatske industrijske proizvodnje dominiraju

proizvodi niske i niže srednje tehnološke razine, a njihov udjel posljednjih godina još raste, što jasno pokazuje da hrvatska industrija gubi konkurentsku poziciju i sposobnost proizvodnje izvoznih proizvoda s višom dodanom vrijednošću. Samo nešto više do trećine hrvatske industrijske proizvodnje završi na međunarodnom tržištu, dok je taj postotak u nama konkurentnim zemljama srednje i istočne Europe veći od 50%.

Izravna posljedica su ispodprosječne i niske plaće radnika zaposlenih u industriji, ali i nizak investicijski i razvojni potencijal industrijskih poduzeća, zbog čega su dugoročno osuđeni na zaostajanje ili najblaže rečeno stagnaciju u odnosu na konkurenciju. S druge strane, postoji problem potražnje za složenijim proizvodima koja se zadovoljava većinom iz uvoza te uvelike generira deficit na tekućem računu bilance plaćanja.

Danas većina industrijskih grana ostvaruje nisku dodanu vrijednost. Tako čak 17 grana ostvaruje bruto-dodanu vrijednost po zaposlenom na mjesečnoj razini manjoj od 12.000 kuna, gotovo pola od tog broja manje od 7000 kn, tri grane ostvaruju manje od 15.000 kuna, a samo tri grane više od tog iznosa, među kojima se izdvaja farmaceutska industrija sa 30-ak tisuća kuna. Razina problema još je vidljivija kad se zna da taj iznos uključuju plaće radnika uvećane za sve poreze i doprinose, amortizaciju te eventualnu dobit i porez na dobit, za što doista ostaje malo prostora u većini industrijskih grana.

Zato je **hrvatskome gospodarstvu, osobito industrijskom sektoru, nužna intenzivna tehnološka obnova kako bi se u srednjem i dugom roku povećala njegova produktivnost i konkurentnost na domaćem tržištu, ali i na međunarodnom, te osigurao rast izvoza i povećala dodana vrijednost po jedinici proizvoda, i to:**

- **sustavnim pristupom poticanju istraživanja i razvoja, kreativnosti te inovacijskih aktivnosti,** odnosno razvoja novih proizvoda i usluga srednje visoke i visoke tehnološke razine koji su temelj za ostvarivanje veće dodane vrijednosti
- **uspostavom i jačanjem institucionalne i financijske infrastrukture,** odnosno veza između istraživačkoga i poduzetničkoga sektora. Ta mjera mora uključiti i višu razinu izravnoga ulaganja iz proračuna u istraživačko-razvojne aktivnosti poduzeća, bolju usmjerenost sredstava namijenjenih akademskoj zajednici na temelju kriterija izvrsnosti i aplikativnosti rezultata te odgovarajuće porezne olakšice i poticaje investicijama u istraživanje i razvoj iz sredstava poduzeća
- **integriranjem u istraživačke procese u Europskoj uniji**
- **poticanjem osnivanja na znanju utemeljenih start-up i spin-off poduzeća, povećanjem udjela visoko-obrazovanoga stanovništva** te razvojem cjeloživotnoga obrazovanja.

U sklopu reforme i reorganizacije državne uprave uspostaviti ćemo posebnu instituciju, svojevrsni navigator razvoja, koja će biti središnje nacionalno savjetodavno

tijelo za stvaranje i preispitivanje razvojne i tehnološke politike i sinkronizaciju djelovanja svih institucija u području poduzetništva i primijenjene znanosti, tehnologije i inovacija.

2.2. Učinkovita država

Veliko “pospremanje” države na putu prema većoj učinkovitosti javnoga sektora, stabilnim javnim financijama te prema pravednom i za gospodarstvo stimulativnom poreznom sustavu važan je preduvjet gospodarskoga oporavka. **Glavni ciljevi** u tom području su:

- **smanjiti udjel javne potrošnje i ukupnoga poreznoga opterećenja u BDP-u** do razine koja osigurava očuvanje potrebne razine i kvalitete javnih usluga (uz pretpostavljenu veću učinkovitost javnoga sektora) te istovremeno pridonosi većoj konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva
- **reformirati, racionalizirati i učiniti učinkovitijim sustav javne uprave**
- **provesti strukturne reforme** koje će na dugi rok osigurati održivost mirovinskoga i zdravstvenoga sustava te povećati usmjerenost socijalnoga sustava prema najugroženijim skupinama stanovništva
- **konsolidirati javne financije,** povećati fiskalnu odgovornost i transparentnost trošenja javnog novca
- **restrukturirati javnu potrošnju prema produktivnim namjenama** i u skladu s programskim pristupom, a kapitalna ulaganja **prioritetno usmjeriti prema projektima u energetici, transportu i logistici** preferirajući modele javno-privatnog partnerstva i (su)financiranja iz fondova Unije
- **obaviti korekcije u poreznom sustavu** u skladu s planiranim mjerama proaktivne gospodarske politike (prema stimulativnijem poreznom sustavu) te korekcije koje će osigurati veću pravednost u oporezivanju.

2.2.1. Fiskalna konsolidacija

Razraditi ćemo plan cjelovite fiskalne konsolidacije u kratkom i srednjem roku s ciljem:

- smanjenja deficita konsolidirane države na manje od 3% BDP-a i primarnoga deficita na nulu
- smanjenja udjela proračunskih rashoda u BDP-u za oko 4,5 postotna poena do kraja mandata
- zaustavljanja rasta i preokretanja trenda udjela javnoga duga, uvećanoga za državna jamstva, u BDP-u na razinama manjim od 60%.

Konsolidacija se u kratkom roku mora temeljiti na realnom smanjenju javne potrošnje, odnosno rashodne strane proračuna. Pri tome, **“zadnja linija obrane” bit će mirovine, plaće i socijalna davanja za najugroženije skupine stanovništva.** U srednjem roku, proračunski

rashodi moraju rasti sporije od BDP-a kako bi se smanjio udjel javne potrošnje u BDP-u.

Osim eventualnih ušteda na rashodnoj strani proračuna, **nužne su promjene u strukturi javne potrošnje**, s pomakom od neproduktivne prema produktivnoj potrošnji. Na taj način povećat će se učinkovitost javnih izdataka te posebno njihov utjecaj na oporavak gospodarstva.

U uvjetima znatno smanjene ukupne potrošnje (posebno investicijske i osobne), uštede u proračunu ne mogu biti same sebi svrha. Te uštedje, kao i promjena strukture javne potrošnje znače **stvaranje prostora u proračunu za oblikovanje i financiranje paketa proaktivnih mjera ekonomske politike**, sadržanih u ovom Programu, što treba osigurati brži gospodarski oporavak, rast i novo zapošljavanje. Potpuni izostanak proaktivnih, antirecesijskih mjera u vremenu krize rezultirao je činjenicom da Hrvatska i u 2011. stagnira, odnosno da je još na dnu liste europskih zemalja prema stopi gospodarskoga rasta. I dok su sve zemlje EU iz državnih proračuna usmjeravale prosječno 1,5% BDP-a godišnje prema potporama gospodarstvu, hrvatski proračunski deficit svodio se na "krpanje rupa" i financiranje enormno visokih tekućih izdataka za kamate na stara i nova zaduženja države. S druge strane, visoki deficit i brzo rastući javni dug ozbiljno su ugrozili ugled Hrvatske i povećali troškove financiranja duga. Stoga samo provedba proaktivnoga državnoga utjecaja u gospodarstvu jamči **stabilizaciju prihodne strane proračuna** i fiskalnu konsolidaciju u srednjem roku.

Optimalno dimenzioniranje javne potrošnje i fiskalna stabilizacija **u dugom roku** zahtijeva **temeljitu reformu** javne uprave te strukturne reforme u sektorima mirovina, zdravstva i socijale.

2.2.2. Reforma javne uprave

Cilj reforme javne uprave je postići veću učinkovitost i kvalitetu pružanja usluga javne uprave. To pretpostavlja reorganizaciju i racionalizaciju postojećeg sustava (smanjenje broja ureda, zavoda i agencija, reinženjering procesa, redefiniranje standarda usluga, informatizaciju) te podizanje razine kvalitete i učinkovitosti upravljanja ljudskim resursima u javnoj upravi (integralno upravljanje ljudskim resursima, obrazovanje, stimulativno nagrađivanje). Reorganizacija sustava javne uprave treba rezultirati postupnim smanjenjem ukupnih troškova.

2.2.3. Strukturne reforme u sektorima zdravstva, mirovina i socijale

Strukturne reforme u sektorima zdravstva, mirovina i socijale uvjet su za dugoročnu stabilizaciju javnih financija. Smjer u kojem se trebaju provesti reforme:

- **reforma sustava socijalnih pomoći i naknada** s ciljem boljeg ciljanja najugroženijih skupina stanovništva i eli-

minacije mogućih preklapanja i multipliciranja socijalnih programa i transfera na različitim razinama, od lokalne do državne

- **implementacija mjera za stabilizaciju mirovinskoga sustava** te definiranje strategije za dugoročnu održivost mirovinskoga sustava u odnosu na demografske i gospodarske trendove, te stanje i razvoj javnih financija, a prema načelu "sigurna starost za sve".
- **reforma zdravstvenoga sustava** u smjeru povećanja stvarne dostupnosti zdravstvenih usluga, povećanja učinkovitosti u pružanju zdravstvenih usluga, uz poštivanje načela "zdravlje za sve".

2.2.4. Pravedniji, učinkovitiji i stimulativniji porezni sustav

Korekcije poreznog sustava **imaju za cilj:**

- **osigurati za poduzetništvo stimulativniji porezni sustav** koji penalizira pasivnost i imobilizaciju proizvodnih faktora, a nagrađuje aktivnost i mobilizaciju proizvodnoga potencijala, odnosno sustav koji **porezni teret pomiče od proizvodnih inputa prema outputima** i izravno pridonosi povećanju (cjenovne) konkurentnosti gospodarstva! To uključuje porezno rasterećenje brutocijene rada, smanjenje parafiskalnih nameta te porezno stimuliranje reinvestiranja dobiti. S druge strane, nužno je porezno penalizirati izvlačenje i imobiliziranje dobiti iz poduzeća te posebno izvlačenje dobiti iz zemlje, od čega hrvatsko gospodarstvo nema nikakve koristi.
- **osigurati uravnotežen i pravedan porezni sustav koji približno jednako tretira dohotke i dobitke "od rada",** koji su danas u slučaju najvećih dohodaka oporezivani i više od 55%, i **"od kapitala"** na koje, osim poreza na dobit od 20%, nema nikakvog oporezivanja ostalih dohodaka i dobitaka od kapitala. Nama je, na primjer, neprihvatljivo stanje u kojem zbog nepostojanja poreza na dividendu inozemni vlasnici hrvatskih poduzeća pri isplati dividendi porez na te dividende uplaćuju jedino i isključivo u proračun svojih država.

Pravedan je onaj porezni sustav **koji uvažava stvarnu ekonomsku snagu poreznoga obveznika**. Držimo da posebno u vremenu krize oni koji imaju više trebaju snositi veći teret u borbi s krizom. Pri tome, posebno ističemo našu namjeru da se veće oporezivanje dohodaka od kapitala i ekstraimovine neće odnositi na uvođenje ili povećanje poreza na stambene nekretnine.

- **smanjiti prostor za špekulativno ponašane i izbjegavanje plaćanja poreznih obveza**. U tu svrhu pokrenut ćemo projekt informatizacije poreznoga sustava, s posebnim naglaskom na kontroli najosjetljivijih segmenata sive ekonomije i s njom povezane porezne evazije.

Pri tome, nužno je osigurati visoki stupanj **fiskalne neutralnosti planiranih korekcija u poreznom sustavu kako ne bi bilo povećanja ukupnog poreznog opterećenja!**

Temeljno načelo vezano za korekcije u poreznom sustavu mora biti to **da sva sredstva uprihodena novim porez-**

znim oblicima treba usmjeriti prema aktivnim mjerama ekonomske politike, odnosno za kompenzaciju manje ostvarenih prihoda temeljem planiranoga poreznoga rasterećenja i drugih poreznih poticaja gospodarskom rastu i zapošljavanju.

2.2.5. Učinkovito upravljanje državnom imovinom

Temeljni cilj je učinkovito upravljati svim oblicima državne imovine prema načelu “dobrog gospodara”, među ostalim i kao doprinos bržoj fiskalnoj konsolidaciji i dugoročnoj stabilnosti javnih financija i pružanja javnih usluga. To znači i **restrukturirati poslovanje javnih poduzeća** s ciljem povećanja njihove učinkovitosti u pružanju javnih usluga i osiguranja netodoprinosna državnom proračunu. Strateški važne tvrtke koje pružaju javne usluge, posebno u elektroprivredi, energetici, prometu, gospodarenju vodama, gospodarenju šumama, željezničkoj infrastrukturi ostat će u vlasništvu Republike Hrvatske. U konačnici je nužno **optimizirati vlasnički portfelj države te aktivirati nekretnine** u državnom vlasništvu i staviti ih u funkciju gospodarskoga razvoja.

2.2.6. Restrukturiranje javne potrošnje

Temeljni cilj je restrukturiranje javne potrošnje prema produktivnim namjenama koje donose očekivane izravne i neizravne učinke u kraćem vremenskom roku. **To znači i promjenu u prioritetima infrastrukturne politike, i to prema projektima u energetici, tzv. zelenim tehnologijama, transportu i logistici!** Novi koncept preferira implementaciju načela programskoga pristupa, veće oslanjanje na model javno-privatnoga partnerstva te sufinanciranje programa i projekata iz sredstava fondova Unije, gdje god je to moguće.

U okviru restrukturiranja javne potrošnje važno mjesto imaju i predložene mjere proaktivne gospodarske politike o kojima je prethodno bilo riječi.

Jasno definiranje i planiranje prioritetnih državnih ulaganja je put prema minimiziranju utjecaja političkoga populizma i klijentelizma na raspodjelu proračunskih sredstava, što će u konačnici voditi većoj učinkovitosti javnog sektora.

2.3. Bolje i pravednije društvo

Solidarnost i pravednost u svijetu rada, poticajnost poduzetništva i odgovornost vlasništva, jednake mogućnosti za školovanje i obrazovanje, pomoć u ostvarivanju stambene sigurnosti obitelji i pojedinca, zaštita zdravlja za sve kao briga države, bezbrižna mladost i dostojanstvena i sigurna starost, briga društva za slabije i nezaštićene, obzirnost prema drugima i drukčijima kao bogatstvu društva, to je **program Koalicije za modernu Hrvatsku, za bolje i pravednije društvo.**

Koalicija ističe da je loša gospodarska politika, pojačana negativnim učincima krize, ozbiljno dovela u pitanje ispunjenje navedenih ciljeva i temeljnih načela pravednosti, socijalne sigurnosti i prosperiteta za sve građane Hrvatske. U recentnim uvjetima nameće se ozbiljno pitanje okvira koji će osigurati da se budućom (makro)ekonomskom politikom djeluje na način da se povećaju ekonomski učinci, među ostalim i poreznim rasterećenjem i restrikcijama u javnom sektoru, a da se istovremeno zaštite spomenuta načela. **Naša je zadaća minimizirati svojevrсну konfliktност ciljeva, a istodobno osigurati održivost i provedivost cjelovitog programa na putu prema boljem i pravednijem društvu.**

U fokusu politika koje vode prema boljem i pravednijem društvu su:

- **zaštita prava radnika, a na prvom mjestu pravo na posao**
- **sigurna i dostojanstvena starost za sve**
- **sveobuhvatno, solidarno i svima dostupno zdravlje**
- **jednake mogućnosti i pristup obrazovanju.**

Posebna zadaća je vratiti dostojanstvo radu i radnicima. Nema nove ravnoteže bez napuštanja nerealnih očekivanja o bogaćenju “bez rada” i “preko noći”. Da bismo prevladali postojeće stanje, rad mora biti pravedno vrednovan i nagrađen.

Najveća povreda radničkih prava je nezaposlenost. Radno mjesto, poštena plaća za pošten rad i ekonomska neovisnost radnika najsnažnije je oružje u slamanju barijera koje danas u našem društvu dijele građane na povlaštene i nepovlaštene, bogate i siromašne, tajkune i najamnike, one koji vladaju i ovisne poklonike!

2.4. Smanjenje regionalnih razvojnih razlika i nova faza decentralizacije

2.4.1. Regionalni razvoj

Regionalna politika usmjerena prema smanjenju golemih regionalnih razvojnih razlika u Hrvatskoj ima posebno značenje, i to s aspekta svih ključnih područja ovog programa zbog čega je i postavljena, uz nastavak procesa decentralizacije, te pripremu za kvalitetnu apsorpciju EU fondova, kao jedan od temeljenih **horizontalnih razvojnih ciljeva.**

2.4.2. Decentralizacija

Koalicija se zauzima za novu fazu funkcionalne i fiskalne decentralizacije. **Cilj je** do kraja mandata znatno povećati udjel lokalne i regionalne samouprave u ukupnim prihodima javnog sektora.

Koalicija drži da reformu postojećeg sustava lokalne i regionalne samouprave treba usmjeriti prema **redefiniranju nadležnosti različitih razina lokalne i regionalne**

samouprave u skladu s ekonomskom i administrativnom snagom, odnosno fiskalnim kapacitetom!

Koalicija smatra da je veliki broj jedinica lokalne samouprave, osim što je imao negativan učinak na rast ukupnih javnih rashoda, neracionalnost, rascjepkanost planiranja i provođenja zajedničkih razvojnih projekata i nižu učinkovitost javnog sektora u cjelini, **imao i pozitivne učinke** – osobito u ravnomjernijoj, “kapilarnoj” distribuciji javnih ulaganja te u podizanju kvalitete javnih usluga i komunalne opremljenosti u područjima koja bi u drukčijim okolnostima teško dobila priliku za takve razvojne iskorake.

Koalicija se zauzima za **redefiniranje sustava kriterija dodjele tekućih i kapitalnih potpora** jedinicama lokalne i regionalne samouprave iz državnog proračuna, uz uvođenje kriterija Europske unije koji će se primjenjivati i za vođenje naših projekata pri dodjeli tekućih i kapitalnih potpora. Držimo da bi jačanje ovoga sustava i orijentacija prema “programskom pristupu” **eliminirali prekomjerno upletanje politike** i njezino arbitriranje pri donošenju odluka o transferima.

2.5. Društveni konsenzus o nužnim promjenama

Koalicija teži uspostavi socijalnoga dijaloga i širokoga društvenoga konsenzusa kad je riječ o gradnji produktivnoga i učinkovitoga hrvatskog gospodarstva koje će biti spremno oduprijeti se konkurentskim pritiscima na jedinstvenom europskom tržištu i koje će **osigurati postizanje šire, konzistentnije i poželjnije liste društveno-ekonomskih ciljeva nego što je to bilo do danas.**

3. REGIONALNI RAZVOJ I KORIŠTENJE FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Naša se koalicija temelji na ostvarivanju sljedećih ciljeva suvremene regionalne razvojne politike:

- smanjiti krupne socijalne i ekonomske regionalne razvojne razlike
- povećati konkurentnost gospodarskih sustava u svim hrvatskim regijama
- pripremiti Hrvatsku za učinkovito korištenje prepristupnih, odnosno strukturnih fondova EU.

Zauzimamo se za regionalni pristup ukupnoj nacionalnoj razvojnoj politici. To znači regionalizaciju sektorske politike i razvojnih programa vodeći računa o načelima supsidijarnosti, partnerstva svih relevantnih sudionika u razvoju, koncentraciju potpora prema najmanje razvijenim regijama te sufinanciranje razvojnih programa regionalnih i lokalnih jedinica, kako bi se podigao stupanj njihove odgovornosti za vlastiti razvoj.

Koalicija smatra da treba promijeniti i uravnotežiti prioritete regionalne razvojne politike. To znači da današnje dominantno ulaganje u lokalnu infrastrukturu treba preusmjeriti u jačanje regionalne konkurentnosti (poticanje maloga i srednjega poduzetništva, inovacije, istraživanje i razvoj, regionalno umrežavanje) te u novo zapošljavanje (aktivne mjere zapošljavanja, edukaciju i trening, cjeloživotno obrazovanje).

Treba u što kraćem roku pojačanim ulaganjem u podizanje kvalitete javnih usluga (stanovanje, školstvo, zdravstvo, socijala, komunalna opremljenost i sl.) povećati atraktivnost života u manje razvijenim regijama te uz paralelno jačanje regionalnoga gospodarstva i otvaranje novih radnih mjesta zaustaviti iseljavanje mladih ljudi iz tih područja, kao temeljni preduvjet njihova budućeg razvitka.

Koncentrirat ćemo se na tri posebna projekta regionalnoga razvoja – restrukturiranje i veću profitabilnost poljoprivrede i prehrambene industrije, kao pokretača razvoja Slavonije i kontinentalne Hrvatske, tržišno i proizvodno povezivanje turizma i poljoprivrede, kao pokretača razvojne integracije kontinentalne i priobalne Hrvatske, i jačanje pomorske orijentacije, kao pokretača razvoja priobalne Hrvatske.

Posebno vrijedan, ali neiskorišteni razvojni potencijal Hrvatske je more i s njim povezana integralna i sustavna pomorska orijentacija. Toj orijentaciji posvetit ćemo posebnu pozornost u definiranju i provođenju naših politika, posebno gospodarske politike i politike regionalnoga razvoja. Pomorska orijentacija znači međusobno povezanu politiku poticanja integralnoga korištenja i očuvanja svih resursa vezanih uz more i obalu, a posebno – jačanje ulaganja u osposobljavanje i modernizaciju lučkih kapaciteta i transportne infrastrukture, snaženje uslužnih pomorskih djelatnosti kao što su špedicija, pomorske agencije, opskrba brodova, remont brodova, odgovarajući sustav gradnje brodova za domaće brodare, unapređivanje obalnoga putničkoga prijevoza i linijskoga prijevoza između obale i otoka uz konkurentsko jačanje domaćih brodarca. Nadalje, to je razvoj nautičkoga turizma, ekološko održiv i prihvatljiv razvoj turizma na obali i otocima, održiv i snažniji razvoj otoka, zaštita bioloških i reproduktivnih potencijala i marikulture raznolikosti Jadranskoga mora, zaštita Jadrana od zagađenja s obale i brodova, u dogovoru s drugim jadranskim državama proglašenje Jadrana posebno osjetljivim morskim područjem, unapređivanje sigurnosti plovidbe, jačanje ribarstva, odgovarajući sustav gradnje ribarske flote, gradnja ribarskih luka i veletržnica ribe, poticaji za ulov ribe, valoriziranje i sustavno korištenje i zaštita pomorskoga dobra, osnivanje Međunarodne pomorske akademije za obrazovanje pomorskih kadrova za domaće i inozemne brodare, posebno za zemlje u razvoju, uspostava Obalne straže i odgovarajuća primjena prava i obveza iz Međunarodne konvencije o pravu mora, Pomorskoga zakonika i drugih propisa.

Naša koalicija ima jasan program uključivanja sredstava iz razvojnih fondova Europske unije u omogućavanje

ravnomjernijega regionalnoga razvoja, obnovu i ukupni razvoj hrvatskoga gospodarstva i hrvatskoga društva. Rast BDP-a i zapošljavanja na temelju novoga investicijskoga ciklusa, rasta proizvodnje i konkurentnosti, nove industrijalizacije te snažnog ulaganja u znanje i obrazovanje podupirat ćemo i učinkovitim korištenjem fondova Europske unije. Razvoj energetike, prometne infrastrukture, zaštite okoliša, proizvodnje hrane, turizma i obrazovanja u najvećoj ćemo mjeri povezati s EU fondovima koji nam stoje na raspolaganju upravo u tim područjima.

Unaprijedit ćemo organizacijsku i institucionalnu sposobnost za definiranje, izradu i korištenje projekata financiranja iz fondova Europske unije kako bismo godišnje koristili barem 2 milijarde eura sredstava iz programa Europske unije. Porema uzoru na najuspješnije zemlje članice Europske unije u korištenju europskih programa, reorganizirat ćemo državnu upravu na svim razinama radi učinkovitijeg korištenja sredstava iz fondova Unije. Sustav za učinkovitu apsorpciju sredstava EU-a imat će jasno definirane nadležnosti od donošenja strateških dokumenata, programiranja operativnih programa, upravljanja operativnim programima do kandidiranja i implementiranja projekta, odnosno do krajnjih korisnika europskih sredstava. Važno je da novi sustav bude otvoren i jasan, lakše dostupan i da raspolože svim potrebnim informacijama prema svim zainteresiranim potencijalnim korisnicima sredstava. Ojačat ćemo i potpomoći razvojno planiranje na razini jedinica lokalne i regionalne samouprave. Uspostavit ćemo mehanizme suradnje, povezivanja i zajedničkog razvojnog planiranja na razini županija obuhvaćenih statističkim (razvojnim) regijama, kako bi se gospodarsko-socijalna razvojna funkcija jedinica regionalne samouprave obavljala u zajedničkim tijelima statističkih (razvojnih) regija zaduženim za planiranje razvoja, definiranje razvojnih programa i korištenje razvojnih sredstava iz fondova Europske unije.

U okviru nove financijske perspektive Europske unije od 2014. godine zatražit ćemo dogovor s Europskom unijom o novom preustroju statističkih (razvojnih) regija u Hrvatskoj sa sadašnje tri na pet, kako bismo u punoj mjeri osigurali uvjete za ravnomjeran i brz regionalni razvoj na temelju korištenja fondova Europske unije. Po uzoru na mnoge zemlje članice Europske unije, decentralizirat ćemo upravljanje regionalnim operativnim programima tako što ćemo upravljanje operativnim programima za regionalnu konkurentnost prenijeti na NUTS 2 regionalnu razinu. U tom smislu već od 2012. intenzivno treba jačati kapacitete regionalnih razina vlasti kako bi bile spremne za preuzimanje upravljanja operativnim programima za regionalni razvoj.

Bit će potrebno ustanoviti i novu učinkovitu organizaciju rada radi kvalitetnijeg korištenja fondova Unije na državnoj razini. Suprotno sadašnjem načinu u kojem je više državnih tijela mjerodavnih za različite europske programe, osnovat ćemo središnje državno tijelo sa snažnim kompetencijama i operativnom samostalnošću,

koje će se baviti prije svega sredstvima EU-a iz kohezijske politike. Nadležnosti navedenoga državnog tijela bit će suradnja i pregovori s nadležnim europskim institucijama za pojedine programe Unije; priprema strateških dokumenta, programiranje, priprema i upravljanje nacionalnim operativnim programima za korištenje sredstava iz strukturnih fondova te koordiniranje pripreme, programiranja i upravljanja te nadzora provedbe operativnih programa iz strukturnih fondova čije će upravljanje biti preneseno na regionalnu razinu uprave. Navedeno će središnje državno tijelo biti zaduženo za informiranje, edukaciju i razvoj ljudskih potencijala radi boljeg korištenja EU fondova te u konačnici odgovorno za uspješnost apsorpcije sredstava iz kohezijske politike EU. Na sličan način potrebno je podići učinkovitost državnog tijela mjerodavnog za financijska sredstva iz zajedničke poljoprivredne politike i drugih politika Europske unije.

4. POLJOPRIVREDNA POLITIKA I POLITIKA RIBARSTVA

4.1. Poljoprivreda

Potrebu promjene poljoprivredne politike ne treba posebno dokazivati ni argumentirati, jer je ona očita. Od osamostaljenja hrvatske države, izostalo je sustavno rješavanje poljoprivredne politike. Ne samo da se nije prihvatilo održavanje i unapređenje zatečenih, za to doba modernih kapaciteta društvene poljoprivrede (poljoprivrednih kombinata), nego su oni sustavno potisnuti ili uništavani, a da nije ništa ili je nedostatno učinjeno na stvaranju novih, vitalnijih i elastičnijih, tržištu prilagodljivijih gospodarskih subjekata. Istodobno, zatečena mala seoska obiteljska gospodarstva, napose staračka, nisu imala izgleda za opstanak, niti to imaju danas, bez izdašne potpore države.

Posljedice takve politike su pad poljoprivredne proizvodnje ispod razine vlastitih potreba, smanjenje zaposlenosti u poljoprivredi, tehnološko zaostajanje, povećanje zaduženosti i nelikvidnosti poljoprivrednih proizvođača, enormni porast uvoza i pad izvoza poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, rast cijena proizvodnje i nekonkurentnosti, te zapuštanja ruralnih područja.

Naša koalicija svrstava poljoprivredu u prioritetnu i stratešku gospodarsku granu, čija je misija i u naredno-razdoblju obavljanje nekoliko bitnih funkcija:

- dostatna proizvodnja kvalitetne i sigurne hrane za prehranu vlastitoga stanovništva,
- dostatna proizvodnja sirovine za prehrambenu industriju,
- dostatna proizvodnja repromaterijala za vlastitu reprodukciju,

- proizvodnja za izvoz
- održivi razvoj ruralnoga prostora.

Svoju gospodarsku i socijalnu stabilnost, razvijene zemlje najvećim dijelom temelje na visoko-razvijenoj poljoprivredi, jer konkurentna i profitabilna poljoprivreda ima višestruko multiplicirajući učinak na gospodarski razvoj i multifunkcionalni učinak održavanje raznolikosti socijalne slike i ukupnoga održanja karakteristika ruralnoga prostora.

Istovremeno, na razvoj hrvatske poljoprivrede svakako treba gledati u kontekstu članstva Hrvatske u Europskoj uniji i sudjelovanja u zajedničkoj poljoprivrednoj politici Unije. Razvoj hrvatske poljoprivrede sagledavamo i u globalnim kretanjima na svjetskom tržištu hrane. U tom kontekstu, naša poljoprivreda može imati i još veću ulogu pokretača regionalnoga razvoja i izvoza. Kriza hrane u svijetu i trend rasta cijena hrane, s jedne strane, te s druge strane, još uvijek nedovoljno iskorišteni zemljišni, poljoprivredni i prehrambeno-predaivački potencijali u Hrvatskoj, otvaraju perspektivu značajnijega rasta udjela poljoprivrede i prehrambene industrije u hrvatskom gospodarstvu i BDP-u. Članstvo Hrvatske u Europskoj uniji i naše sudjelovanje u zajedničkoj poljoprivrednoj politici Unije stvara dodatne uvjete i poticaje za promjene u strukturi poljoprivrednih kultura i proizvodnji hrane od tradicionalnih prema profitabilnijim proizvodima.

Naš će savez, stoga, svoju poljoprivrednu politiku usmjeriti na:

- određivanje prioriteta poljoprivrednoga sektora u skladu s raspoloživim resursima (znatne, još nedovoljno iskorištene poljoprivredne površine i vodni resursi, te povoljni agro-klimatski uvjeti),
- prilagodbu politike mogućnostima i potrebama određene regije,
- odabir modela potpore, osobito za područja s težim uvjetima gospodarenja i za očuvanje prirodnih resursa,
- intenziviranje edukacije, obrazovanja i istraživačkoga rada,
- iskorištavanje vlastitih posebnosti u povezivanju poljoprivrede i turizma, kao izrazite komparativne prednosti za razvoj poljoprivrede,
- definiranje i provedba strukturnih promjena u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji prema posebnim tržišnim nišama profitabilnijih proizvoda, radi jačanja regionalnoga i ruralnoga razvoja i popravljanja položaja u odnosu na izravne konkurente u EU,
- povećanje dohotka i zaposlenosti u ruralnom prostoru,
- osiguranje potpore dohotku nekomercijalnih gospodarstava, te osiguranje socijalne mirovine starijima i domaćinstvima,

Uz zalaganje za održivost ovih osnovnih funkcija naše poljoprivredne politike, Savez za promjene zalagat će se i za stabilnost i rast dohotka poljoprivrednih proizvođača, olakšanje plasmana njihovih proizvoda, uređenje

tržišta poljoprivrednih proizvoda i valorizaciju i zaštitu tipičnih autohtonih proizvoda.

Program razvoja poljoprivrede bit će usklađen s gospodarskom strategijom, s osiguranjem financijskih izvora za kapitalna ulaganja, te će jasno razlikovati socijalnu od gospodarske politike u poljoprivredi.

Mi poljoprivredno zemljište, šume i vode tretiramo kao imovinu od posebnog nacionalnoga značaja. Zalažemo se za to da se državno poljoprivredno zemljište ne privatizira, nego da se daje u dugogodišnje koncesije pod povoljnim financijskim uvjetima. U sklopu politike boljega gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, zadržat ćemo u vlasništvu Republike Hrvatske i sve funkcije gospodarenja vodama i šumama, kako bismo, između ostaloga, unaprijedili sustav navodnjavanja i odvodnje poljoprivrednih površina.

Posebnu pozornost posvetit ćemo interesnom povezivanju i udruživanju malih obiteljskih poljoprivrednih proizvođača radi zajedničkog nastupa na tržištu i razvoja suvremenog proizvoda na marketinškim načelima. Mjerama poljoprivredne politike poticati ćemo dugoročno interesno povezivanje poljoprivrednih proizvođača i prehrambene industrije, uređenje tržišta i stabilnoga sustava otkupa poljoprivrednih proizvoda. U skladu s najboljom praksom organiziranja poljoprivrednika u Europskoj uniji, podupirat ćemo i preustroj u zadružni oblik povezivanja i unapređivati sustav zadrugarstva. Time će poljoprivrednici stvara uvjete za razvoj profitne proizvodnje, prelazak na više faze prerade i razvoj proizvodnje tipičnih autohtonih i ekoloških proizvoda, te za uključivanje malih poljoprivrednika (zadrugara) u sustav PDV-a. Negativna iskustva iz prošlosti znatno usporavaju razvoj procesa udruživanja poljoprivrednika putem zadruga, pa će za stvaranje zadružnog sustava trebati puno upornosti, financijskih sredstava za izgradnju infrastrukture i realizaciju pilot projekata, koji će iskazati konkretne efekte za poljoprivrednike (izgradnja zadružnih mini-mljekara, javnih klaonica, preradbenih kapaciteta za voće i povrće, hladnjača, skladišta i dr.). Koalicija drži da zadružni sustav mora od države uživati konkretne i nedvojbene pogodnosti i poticaje. Posebna pažnja i financijske potpore usmjeravati će se na osnivanje lokalnih akcijskih grupa i proizvođačkih organizacija, te gospodarskih interesnih udruženja.

Radi ostvarivanja ciljeva naše poljoprivredne politike zalagat ćemo se i provodit ćemo sljedeće mjere:

- veća ulaganja u zemljište, kao osnovni proizvodni potencijal, i to za okrupnjavanje i uređenje, navodnjavanje i odvodnju, te ubrzano razminiranje miniranoga prostora,
- definiranje optimalnoga odnosa između farmerske (industrijske) poljoprivrede, koja osigurava cjenovnu konkurentnost na globalnom tržištu i seljačke poljoprivrede (mala gospodarstva), koja održava multifunkcionalnost i diverzifikaciju poljoprivrede, stvara zaposlenje i dohodak za veliki broj poduzetnika u poljoprivredi, ublažava siromaštvo na selu, stvara koristi za okoliš i za ruralni razvoj.

- provođenje komasacije kao mjere kompleksnoga uređenja prostora,
- primjena ekonomskih kriterija u provođenju poljoprivredne politike. Sustav poticaja bit će u funkciji povećanja i promjene strukture proizvodnje. Sustav poljoprivrednih potpora u Hrvatskoj provodit će se kao i u zemljama EU putem mjera politike u tri osnovna područja – izravna plaćanja (potpora dohotku), interventne mjere za uređenje tržišta i mjere potpore ruralnom razvoju. Poticaji po površini vezat će se s razinom proizvedene količine, uz dodatno poticanje s razinom prodanih količina.
- podupiranje razvoja stočarstva kao temelja za veću proizvodnju i preradu mesa i mlijeka,
- razvoj ratarstva, voćarstva i povrtlarstva i podizanje novih dugogodišnjih nasada s namjerom utjecaja na promjenu strukture proizvodnje prema dohodovno višim kulturama,
- kapitalna ulaganja u nova znanja i tehnologije u svrhu podizanja konkurentnosti, za izgradnju gospodarske infrastrukture putem osnivanja agencija, financijskih fondova, zadružnog i drugog organiziranja poljoprivrednika, a uređenjem tržišta (burza, veletržnice i tržnice) osigurat će se efikasnost proizvodnje i prometa poljoprivrednih proizvoda,
- osnivanje razvojnih poljoprivrednih centara u jedinicama regionalne i lokalne samouprave i na otocima radi pokretanja razvojnih projekata u ruralnim područjima i izrade projektne dokumentacije za financiranje otkupnih, skladišnih i preradbenih kapaciteta iz fondova Europske unije, javno-privatnoga partnerstva i regionalnih razvojnih i kreditnih fondova za poljoprivredu, koji će se osnivati,
- izgradnja adekvatne komunalne i druge infrastrukture na selu u cilju osiguranja dobrih proizvodnih i životnih uvjeta,
- prilagodba obrazovnih programa u poljoprivredi novim potrebama (licenciranje), za programe srednjega obrazovanja usmjerene na potrebe obiteljskoga gospodarstva, te za stalno obrazovanje poljoprivrednika za usvajanje novih znanja i tehnologija,
- poticanje proizvodnje i dopunskih djelatnosti kao mjera zadržavanja stanovništva u manje naseljenim predjelima Hrvatske,
- poticanje održivoga razvoja seoskoga prostora, za osiguranje primjerenih radnih uvjeta i očuvanje prirodnoga i kulturnoga naslijeđa,
- podrška ulaganja u seoski turizam, tradicionalne obrte, male proizvodne pogone i obnovljive izvore energije kao dopunske proizvodnje i dodatne izvore sredstava za seoska domaćinstva.

U lokalnim i regionalnim zajednicama poticat ćemo izradu programa razvoja seoskog prostora i seoskog turizma. Izradit ćemo i sufinancirati programe edukacije i savjetovanja za poljoprivrednike. Osnivat ćemo centre za informiranje poljoprivrednika u cilju veće uključenosti u državne i fondove EU. Proračunskom politikom

utvrdit ćemo potpore poljoprivredi prvenstveno za dugogodišnje nasade, tehnološka unapređenja, izgradnju malih prerađivačkih pogona, okrupnjavanje zemljišta i udruživanje poljoprivrednika.

4.2. Ribarstvo

Osnovni cilj naše politike u ribarstvu bit će razvojnim i poticajnim mjerama povećati konkurentnost i osposobiti hrvatsko ribarstvo za ravnopravno sudjelovanje u zajedničkoj ribolovnoj politici Europske unije, te za puno korištenje i zaštitu ribolovnih i gospodarskih potencijala Jadranskoga mora.

U zadnja dva desetljeća došlo je do zatvaranja više riboprerađivačkih kapaciteta u Hrvatskoj i do poremećaja u poslovanju najvećih riboprerađivača, što je uvjetovalo razvojnu stagnaciju u hrvatskom ribarstvu i pad kapaciteta ribarske flote. Tome doprinosi i nedostatak otkupnih centara u ribarstvu, hladnjača, veletržnica i drugih pratećih objekata prilagođenih standardima Europske unije. Poseban problem je u neorganiziranom nastupu ribarskih subjekata na tržištu i nedostatku povoljnih financijskih sredstava za ulaganje u ribarstvo i uzgoj marikulture.

Radi otklanjanja svih tih razvojnih prepreka, naša će koalicija posebnu pozornost posvetiti razvoju ribarstva i industrije prerade ribe. Napraviti ćemo reviziju ribarskih propisa na način da ih u potpunosti uskladimo s regulativom Europske unije, a ribarima olakšamo bavljenje svojom djelatnošću, s što manje nepotrebne administracije. S obzirom na stanje resursa, uvest ćemo mjere gospodarenja, kao što su lovostaji, vremenske i prostorne zabrane ribolova, reguliranje ribolovnog napora, te propisivanje primjerenih konstrukcijsko-tehničkih karakteristika ribolovnih alata, opreme i plovila.

Jadranske morske resurse nužno je zaštititi od prevelikoga izlovljavanja, a u cilju održivoga gospodarenja morskim resursima neophodno je provoditi mjere zaštite mora od zagađivanja. Radi zaštite područja mrijetlišta u Zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu, odmah ćemo započeti s planiranjem i provođenjem mjera zaštite, samostalno i u dogovoru s Italijom.

Sustav poticaja revidirat ćemo na način da se poticaji pravilnije preusmjere prema primarnoj djelatnosti. Potrebno je pokrenuti razvoj marikulture, a jedan od glavnih prioriteta je završiti proces dobivanja potrebnih dozvola za izvoz školjkaša u Europsku uniju.

U suradnji s jedinicama regionalne i lokalne samouprave i uz odgovarajuće prilagodbe u prostornome planiranju, poticat ćemo učinkovito funkcioniranje tržišta ribom i izgradnju primjerene ribarske infrastrukture. To se prvenstveno odnosi na izgradnju ribarskih luka, iskrcajnih mjesta, te otkupnih, rashladnih i prodajnih centara oslonjenih na postojeće i buduće veletržnice ribom obalnih županija. Unaprijedit ćemo i ojačati djelatnost veletržnica ribe, poticat ćemo ulaganja u industriju prerade ribe, te uspostavu povoljne opskrbe dizel

gorivom duž jadranske obale. Podupirat ćemo osnivanja ribarskih zadruga koje će omogućiti organizirani nastup ribara na sve zahtjevnijem tržištu.

Poticat ćemo interesno povezivanje i udruživanje ribara i riboprerađivačke industrije, čime će se stvarati preduvjeti za izgradnju nedostajuće infrastrukture u ribarstvu i stvoriti pretpostavke za plasman tih roba na domaćem tržištu i tržištu Europske unije.

Za ostvarivanje takvih ciljeva, treba osposobiti ribarsku administraciju, koja će odgovornim radom pridonositi što većem korištenju dostupnih fondova Europske unije za ribarstvo. Sredstva se moraju iskoristiti i za projekte obeštećenja ribarima koji se potpuno povlače iz ribarstva ili izlaze iz ribolova u kojem postoji preveliki ribolovni napor. Rad ministarstva nadležnoga za ribarstvo ćemo restrukturirati, tako da ćemo ga usmjeriti na daljnju decentralizaciju i jačanje nadležnosti jedinica regionalne i lokalne samouprave, koje će dobiti odgovorniju i značajniju ulogu u gospodarenju živim bogatstvima Jadrana.

5. TURIZAM

Zbog pozitivnih učinaka na nacionalno blagostanje i razvojnih potencijala u uvjetima globalizacije, turizam je strateški razvojni sektor Hrvatske i snažan medij nadolazeće gospodarske i kulturne integracije u Europsku uniju.

Sadašnje stanje u turizmu, unatoč pomacima, još uvijek odražava sliku naslijeđenoga modela ljetnog odmorišnoga turizma, kako po strukturi smještajnih kapaciteta, tako i po raspoloživosti turističke infrastrukture, proizvoda i doživljaja. U Hrvatskoj još uvijek dominira razmišljanje o kvantiteti, a ne o kvaliteti turizma, a turizam se više događa nego što se njime smišljeno upravlja. Ne postoje jasne makroekonomske bilance turizma, niti postoji objektivan uvid i evaluacija interesnih subjekata u turističkom i s njime povezanim sektorima.

Na postojećem operativnom modelu, hrvatski turizam nije u stanju stvoriti značajniju dodanu vrijednost i time povećati razmjensku vrijednost našega turističko-rekreativnoga prostora u nadolazećim integracijama. Nužne su strukturne promjene kako bi Hrvatska upravo na atraktivnosti i razmjenskoj vrijednosti svoga turističkoga prostora mogla izgraditi jaču gospodarsku poziciju u Europskoj uniji. Unija kao najatraktivnija globalna turistička destinacija, od svojih članica traži zaštitu i unapređenje ekoloških i kulturnih vrijednosti turističkih destinacija, a tu politiku podržava različitim programima i financijskim fondovima. Hrvatska, dakle, tek treba početi koristiti te potencijale. U tom kontekstu, pred Hrvatskom su ozbiljni izazovi izgradnje novoga okruženja za budući razvoj turizma sukladno EU Agendi za konkurentski i održivi turizam.

Hrvatski se turizam stoga u nadolazećem razdoblju prvenstveno treba fokusirati na one promjene koje će

mu podići konkurentski kapacitet i sposobnost za proizvodnju dodane vrijednosti, koristeći najbolja iskustva, preporuke, strukturne fondove i održive poslovne modele uobičajene u Europskoj uniji. Promjene ne uključuju samo nužne pomake u stvaranju uvjeta za investiranje (konkurentski porezi, poticaji, uklanjanje barijera ulaska i sl.) već i promjene u načinu upravljanja našim turističkim destinacijama sukladno njihovim specifičnostima, te usklađenim interesima kapitala, lokalnih zajednica i turista na principu dugoročne održivosti.

Nije nepoznato da Hrvatskoj nedostaju nove investicije, novi turistički proizvodi, nova turistička infrastruktura, novi hoteli, novo obrazovanje za turizam i hotelsku industriju, novi sustav uspostave i kontrole kvalitete u hrvatskom turizmu. Također nije tajna da Hrvatska treba ograničiti izgradnju neproduktivnih sezonskih privatnih turističkih nekretnina, a ohrabriti izgradnju turističkih nekretnina koje su usmjerene cjelogodišnjem poslovanju. Konačno, opće je poznato da je naš upravljački sustav u turizmu usmjeren na godišnje upravljanje situacijom i sezonom, a nemamo upravljanje razvojem koje bi bilo integralno i holističko i koje bi odrazilo novu svijest o turizmu kao kompleksnom fenomenu. O tome se već duže vrijeme govori, a situacija se bitno ne mijenja.

Smisao izgradnje novoga poslovnoga okruženja u turizmu je stvaranje potencijala za razvoj turizma u svijetlu našega skoroga ulaska u Europsku uniju, te nasdasve stvaranje prostora za nove inicijative i kreativne proboje u aktiviranju goleme neaktivirane imovine u turizmu s kojom Hrvatska raspolaže. Mi vidimo četiri osnovna područja za nove turističke investicije – u modernizaciju postojećih turističkih kapaciteta, u hotele koji su u vlasništvu države, u aktiviranju nekorištene državne imovine i u nove privatne hotelske kapacitete.

Za postojeće turističke tvrtke u većinskom državnom vlasništvu procijenit ćemo tržišni potencijal poduzeća i za njega predložiti poslovnu strategiju, koja može uključivati i prodaju, stečaj ili likvidaciju. Još veći investicijski potencijal, ali i komplicirani mehanizmi njegovoga aktiviranja, kriju se u području privatnih i novih investicija u turističke objekte. Više nego u drugim područjima, prepreke se nalaze u imovinsko-pravnim odnosima, ukupnom upravnom tromošću i teškoćama usklađivanja postupaka na lokalnim razinama. I u ovom području potrebno je izvršiti središnje vrednovanje projekata, a za održive projekte iznad određenoga iznosa investicije, uvesti ćemo žurne i prioritetne procedure urbanističkih i imovinsko-pravnih rješenja. Za izgradnju hotela od 4 i 5 zvjezdica, omogućit ćemo posebne pakete poticaja.

Izgradnju novoga poslovnoga okruženja i nove turističke politike treba temeljiti na načelima održivosti i izvrsnosti, jer Hrvatska samo na takvim načelima može računati na rast dodane vrijednosti i povrat investicija u novu turističku ponudu. U sam proces izgradnje novoga poslovnoga okruženja za turizam moraju biti uključeni poslovni sektor, turističke regije i vodeće destinacije, što mora dovesti i do novoga upravljačkoga modela našim turističkim destinacijama. Tek na takav način stvoreno

novo i iskreno poslovno okruženje, a koje je samo dio ukupnih reformi Hrvatske koje slijede, može biti prepoznato i prihvaćeno od internacionalnoga kapitala i turista na čiju lojalnost Hrvatska mora biti posebno osjetljiva. Navedeno podrazumijeva promjenu ukupne klime za razvoj i pravnu sigurnost poduzetništva, a posebno prilagodbu zakonske i podzakonske legislative u sektoru turizma.

Izgradnju novoga konkurentnskoga okruženja za održivi turizam, naša koalicija će provoditi putem sljedećih ključnih područja djelovanja:

- objektivizirati makroekonomsku poziciju turizma na razini zemlje i njenih ključnih turističkih regija, te je ujednačiti s našim najznačajnijim konkurentima;
- formulirati strateški okvir za novi razvoj u svim ključnim turističkim regijama, a uz sudjelovanje javnog i privatnog sektora;
- omogućiti razvoj desetak resorta visoke vrijednosti, unutar i izvan postojećih turističkih naselja, uz očuvanje kulturne i prirodne vrijednosti zemlje, a posebno povijesne urbane jezgre i tradicionalnoga sadržaja primorskih i kontinentalnih mjesta;
- aktivirati novi model tržišta turističkih nekretnina, kako bi se poticalo investiranje i smanjio rizik investiranja u projekte velike vrijednosti;
- formulirati novi model upravljanja našim turističkim destinacijama;
- provesti dogovoreni razvojni okvir u sklad s regionalnim i lokalnim prostorno-urbanističkim planovima; provesti nužne institucionalne prilagodbe i regulaciju hrvatskog turizma sukladno praksi Europske unije s posebnim naglaskom na inteligentno poticanje novoga razvoja i investicija u razvoj kvalitete i izvrsnosti hrvatskoga turizma,
- formulirati koncept izgradnje kapaciteta institucija, kadrova, managementa, kvalitete, i nedostajuće turističke infrastrukture, sa snažnim osloncem na EU strukturne i druge fondove Europske unije;
- definirati novi sustav i sadržaje marketinga hrvatskoga turizma sukladno konkurentskom pozicioniranju hrvatskoga turizma, koji teži europskoj izvrsnosti.

Cilj nam je da prihodi i dohodak od turizma i s njim povezanim djelatnostima rastu brže od rasta broja turista i turističkih noćenja.

6. POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA, PRIRODE I PROSTORA

Zaštita okoliša, prirodnih dobara i prostora u Republici Hrvatskoj za nas je važno političko i razvojno pitanje kojem ćemo posvetiti odgovarajuću pozornost u organizacijskom i provedbenom sadržaju naših politika. Stoga ćemo uspostaviti funkcionalnu državnu upravu s objedinjenim resorom zaštite prirode, prostora i okoliša.

Resor će djelovati u partnerskom odnosu s udrugama civilnoga društva i uz poticanje javno-privatnog partnerstva u realizaciji projekata iz područja zaštite okoliša, prvenstveno na području otpada i otpadnih voda.

Radit ćemo na promjeni shvaćanja koja projekte zaštite okoliša još uvijek u Hrvatskoj tretiraju kao trošak, a ne kao priliku za drugačiji i bolji razvoj. U tom smislu, učinit ćemo zaokret u promišljanju strategije razvoja zemlje tako da se na sve buduće projekte gospodarskog razvoja prvo gleda kroz 'zelene naočale'. Cilj nam je u gospodarsku i razvojnu politiku unijeti proaktivni pristup politici zaštite okoliša kao središnje, prioritetne, razvojne i europske politike Hrvatske. U skladu s praksom vodećih država svijeta i Europske unije, prilagođavat ćemo hrvatsko gospodarstvo konceptu Novoga zelenoga dogovora.

Vlastitim i sredstvima Europske unije poticat ćemo razvoj različitih obnovljivih izvora energije, čiji bi udio bio i veći od 20% ukupne potrošnje energije, što je zacrtani cilj Europske unije. Pristupit ćemo promptnoj realizaciji sustava gospodarenja komunalnim otpadom, uspostavi sustava kontrole i zbrinjavanja opasnog, toksičnog i radioaktivnog otpada, realizaciji projekata pročišćavanja otpadnih voda, izgradnji kanalizacijske mreže i sustava odvodnje u gradovima i općinama, borbi protiv klimatskih promjena realizacijom projekata obnovljivih izvora energije i provedbom projekata energetske učinkovitosti, te održivom korištenju prirodnih dobara. Dodatne napore uložiti ćemo u 'ozelenjavanje' industrije, poljoprivrede, turizma i prometa, te u uvođenje reda i objektivnosti u procese izrade i ocjene studija utjecaja na okoliš. Prevencija ekoloških nesreća, te učinkovito postupanje u slučajevima ekoloških akcidenata bit će sastavni dio naše ekološke politike.

Usprkos postojanju Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, u proteklih sedam godina postojanja ovog Fonda nije riješen nijedan ključni ekološki problem u Hrvatskoj: ni otpad, ni otpadne vode, niti štetne emisije iz energetike, industrije i prometa, još uvijek se neodrživo gospodari resursima, izostala je dugoročna i kvalitetna sanacija ekoloških 'crnih točaka', cvjeta manipulacija prostornim planovima kojima se omogućava predatorska uzurpacija prostora. Promišljeno i transparentno korištenje sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost za 'zelene razvojne' projekte ostaje naš cilj.

U Hrvatskoj je na djelu smanjenje zaštićenih područja prirode, a iznimno vrijedan morski ekosustav Jadrana nitko ne nadzire i ne kontrolira zbog nepostojanja Obalne straže. Realizacija održivih gospodarskih projekata poput ekološke poljoprivrede, ekološkog turizma, energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije ili 'zelene' industrije (one koja proizvodi tehnologije i opremu u cilju unaprjeđenja stanja u okolišu) otežana je, ili čak onemogućena nepostojanjem odgovarajućih zakona, lošim pravilnicima i uredbama, sporom i glomaznom administracijom koja beskrajno odugovlači s postupcima izdavanja potrebnih dozvola, korupcijom

i neujednačenim pristupom administracije investitorima, te potpunom nesposobnošću vladajuće garniture da promijeni način razmišljanja o ovim projektima kao prilikama za dugoročni, kvalitetan i konkurentan razvoj Hrvatske. Otklanjanje svih tih problema bit će u središtu naše politike zaštite okoliša, prirode i prostora, jer su prirodna dobra, siguran okoliš i zaštićen prostor baština svih hrvatskih građana.

U koordinaciji s industrijskom politikom, politikom poticanja ulaganja i uz korištenje sredstava iz fondova Europske unije, posebnu pozornost posvetit ćemo tehnološkom i proizvodnom razvoju opreme i procesa za zaštitu okoliša. To može postati posebna industrijska niša, koja će pridonijeti našem bržem i racionalnijem usklađivanju s ekološkim standardima Europske unije, a s druge strane, omogućiti i regionalno pozicioniranje na tržištima zemalja jugo-istočne Europe u njihovim prilagodbama europskim ekološkim standardima.

Značajnu komponentu zaštite prostora unaprijedit ćemo učinkovitijim zakonskim rješenjima i provedbenom praksom na području sustava i propisa o prostornome planiranju, čime ćemo bitno pridonositi olakšanju i atraktivnosti ulaganja i jačanju ukupne gospodarske aktivnosti i pravne sigurnosti.

7. OBRAZOVANJE I ZNANOST

Prostor nematerijalnoga razvoja u Republici Hrvatskoj karakterizira podcijenjenost obrazovanja i njegove društvene uloge. Sadašnja vlast nema koherentnu viziju, pa stoga ni strategiju razvoja obrazovanja i znanosti, ona ne zna, ili kao da ne zna, da su obrazovanje i znanost ključne pretpostavke razvoja gospodarstva i ukupnoga društva, temelj za boljitak pojedinaca i zajednice. Osim sve većega manjka novca, u sustavu vlada koncepcijski, financijski, organizacijski i kadrovski nered. Različiti programi reforme obrazovanja bili su nedorečeni, često i proturječni (katalozi znanja, HNOS, kurikularna reforma), lutanja oko državne mature, te politike školarina i besplatnih udžbenika, odustajanje od obećanoga uvođenja obavezne srednje škole, nedavni prijedlozi zakona o visokom obrazovanju, sveučilištu i znanstvenoj djelatnosti koji su napisani mimo i protiv ključnih aktera iz akademske zajednice, znanstvenoistraživački projekti, u toj najdinamičnijoj djelatnosti, traju šestu godinu premda su ugovoreni na rok od tri, a prošloljetna re-evaluacija i reklasifikacija znanstvenih projekata defavorizirala je većinu naših međunarodno priznatih znanstvenika, dovršavanje prvoga stupnja studiranja kvalifikacijom koja ne postoji u Europskoj uniji (višom stručnom spremom) – tek su neki primjeri kaosa u obrazovnoj politici trenutne vlasti, s dalekosežnim posljedicama. Uz to, udio ulaganja u znanost u ukupnom proračunu Republike Hrvatske kontinuirano pada zadnjih sedam godina i sve više zaostaje za europskim prosjekom.

Hrvatski obrazovni i znanstvenoistraživački sustavi tonu. Te trendove treba ne samo zaustaviti, već i obrnuti. Svjesne da je svakoj ljudskoj zajednici onoliko dobro koliko dobro su obrazovani i radno osposobljeni njezini članovi, da samo kvalitetno obrazovanje donosi bolju budućnost, a kvalitetna znanost veću konkurentnost, da samo zadovoljni i motivirani nastavnici mogu odgajati i obrazovati sretne i zadovoljne učenike, političke stranke udružene u naš savez promijenit će način i sadržaj djelovanja u obrazovanju i znanosti.

Obrazovanje i znanost smatramo strategijskim djelatnostima, a obrazovnu i znanstvenu politiku usklađivat ćemo s projekcijama razvoja društvenih potreba i tržišta. Važan preduvjet za uspjeh toga usklađivanja je modularnost, fleksibilnost, kurikularnost te horizontalna i vertikalna prohodnost obrazovanja na svim razinama, uz mogućnost da se kvalifikacije stječu svladavanjem propisanih modula, kako u redovitom obrazovanju, tako i u akreditiranim programima cjeloživotnog učenja.

Svoje strategijsko određenje prema predškolskom, osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju naša koalicija ostvarivat će sljedećim temeljnim mjerama:

- Sadržajnom i metodskom promjenom paradigme hrvatskog obrazovanja, koja će počivati na prijedlozima obrazovnih stručnjaka i širokoj javnoj raspravi;
- Odlukom o mreži obrazovnih programa;
- Izgradnjom novih škola, kako bi se u cijeloj zemlji, u srednjoročnom razdoblju, uvela jednosmjenska nastava;
- Obaveznim predškolskim, osnovnoškolskim i srednjoškolskim obrazovanjem do stjecanja prve kvalifikacije;
- Posebnom brigom o strukovnom obrazovanju i uvođenjem strukovne mature, nakon koje će biti moguć nastavak obrazovanja;
- Pobožanjem društvenog i materijalnog položaja nastavnika, poboljšanjem opremljenosti škola i uvjeta rada;
- Stimuliranjem nastavnika za napredovanje u četiri stupnja zvanja, temeljenom na postignućima u radu i stručnom usavršavanju;
- U sklopu mjera decentralizacije davanjem većih ovlasti lokalnoj upravi nad radom škola i nad upravljanjem njima;
- Pretvaranjem škola u manjim mjestima u centre cjeloživotnog učenja, kulture i sporta;
- Pojednostavljenjem postupka upisa u srednje škole korištenjem informatičke tehnologije;
- Poticanjem kreativnosti i individualnoga sudjelovanja učenika u nastavnim programima, uz veće korištenje i uključivanje informatike, internetske tehnologije i elektroničkih komunikacija u nastavne programe, te radi smanjivanja potrebnoga broja i opsega školskih udžbenika;
- Uvođenjem posebnoga nastavnoga programa zdravstvenoga odgoja u osnovne škole, koji bi, između ostaloga, obuhvaćao i seksualni odgoj, obrazovanje o spolno prenosivim bolestima, o štetnosti alkoholizma i droga i o nasilju među mladima;
- Dužnom pozornošću posvećenoj učenikima s posebnim potrebama, kako bi se potpuno uključili u redoviti odgojno-obrazovni proces;

- Većim zapošljavanjem stručnjaka za mentalno i psihološko zdravlje, radi prevencije mogućih poremećaja u ponašanju učenika;
- Dodatnim nastavnim i izvan nastavnim sadržajima posvećenim nadarenim i zainteresiranim učenicima kojima se učenike obogaćuje, roditelje rasterećuje, a nastavnicima omogućuje kreativno djelovanje.

Predanost visokom obrazovanju i znanstvenom istraživanju, koja će biti u skladu s potrebama tržišta rada i jačanja konkurentnosti hrvatske materijalne i nematerijalne proizvodnje, provodit ćemo sljedećim mjerama i sredstvima:

- Uvođenjem Hrvatskoga prostora visokoga obrazovanja i znanstvenih istraživanja t.j. cjelovitom strategijom razvoja znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, kao i strategijama razvoja hrvatskih sveučilišta, polazeći od načela autonomije sveučilišta, akademskih sloboda i tijesne suradnje s gospodarstvom;
- Naročitim stimuliranjem suradnje sveučilišta, znanstvenih instituta i istraživačkih zavoda s gospodarstvom i 'transfera tehnologije' te redefiniranjem i osnaživanjem poslovno-inovacijskog centra i instituta za tehnologiju. Suradnji s gospodarstvom mogu bitno doprinosti znanstveno-tehnološki parkovi, znanstveni i tehnološki inkubatori povezani sa sveučilištima i fakultetima, sveučilišne ili institutske start-up ili spin-off jedinice i tvrtke;
- Transparentnim financiranjem i objavljivanjem postignuća visokih učilišta i javnih instituta;
- Stimuliranjem integracije sveučilišta, prije svega funkcionalne, uz zajamčenu autonomiju i puno uvažavanje tradicije pojedinih visoko-obrazovnih institucija u Republici Hrvatskoj;
- Razvojem učinkovitoga modela financiranja javnih sveučilišta cjelovitim proračunom (block budget, lump sum);
- Nastojanjem da što skorije dostignemo razinu izdavanja u Europskoj uniji za obrazovanje i za znanstvena istraživanja;
- Maksimalnim mogućim uključivanjem hrvatskih sveučilišta u Europski prostor visokog obrazovanja. Poticat ćemo akreditiranje hrvatskih studijskih programa u tom prostoru, posebno ćemo se zalagati za međunarodne studijske programe, osobito na razini doktorskih studija;
- Uključivanjem u Europski istraživački prostor odnosno odobravanjem nove generacije znanstvenoistraživačkih projekata i kolaborativnih programa, temeljenih na međunarodnim kriterijima znanstvene izvrsnosti;
- Osnivanjem znanstvenoistraživačkih centara izvrsnosti;
- Kontinuiranim praćenjem i analizom uspješnosti Bolonjskog procesa te poduzimanjem mjera za njegovo unapređenje, posebno osiguranjem kvalitete nastave i znanstvenih istraživanja;
- Značajnom pažnjom posvećenom redovitom, vremenski kraćem ali kvalitetnom studiranju;
- Povećanjem broja studenata tako da se do 2020. približimo cilju od 30% visokoobrazovanih uposlenika;
- Poticanjem studiranja deficitarnih struka;

- Osposobljavanjem studenata za komunikaciju na barem jednom svjetskom jeziku;
- Obrazovanjem studenata za poduzetništvo;
- Projektnim, umjesto institucionalnim, financiranjem studentskih aktivnosti;
- Osiguranjem unutarnje i vanjske, horizontalne i vertikalne mobilnosti, osobito međunarodne suradnje u svim oblicima i na svim razinama;
- Potpomaganjem znanstvene publicistike i poticanjem rada stručnih društava.

Jedan od ključnih ciljeva naše koalicije je svakome u ovoj zemlji obrazovanje učiniti dostupnim:

- u javnim ustanovama školovanje će biti besplatno za uspješne i redovite učenike i studente;
- financijski potrebitima, a redovitim i uspješnim učenicima i studentima osigurat ćemo financijsku potporu za školovanje, posebice u vrijeme gospodarske krize. Posebnu skrb i naročitu pozornost zavređuju učenici s invaliditetom, djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, ali i najdarovitiji učenici i studenti.

Odluke o ishodima učenja temeljit ćemo na prijedlozima stručnjaka i donositi ih tripartitno, u suradnji s predstavnicima tržišta (poslodavaca i sindikata), akademske i znanstvene zajednice i vlasti (izvršne i zakonodavne).

I srednje i visoko obrazovanje obogatit ćemo mrežom akreditiranih programa cjeloživotnog učenja. Cilj je u kratkom roku u te programe uključiti što veći broj građana.

Obrazovanje i znanost smatramo inter- i trans-sektorskom djelatnošću. Ono je u tijesnoj vezi s gospodarstvom, socijalnim radom, zdravstvom, kulturom. Samo zajedničkim naporima ovi sektori mogu postizati optimalne učinke. Samo optimalni učinci obrazovanja i znanosti mogu izgraditi stvarnu zemlju znanja.

8. KULTURA

Zadaća kulture nije samo očuvanje prošlosti, nego i izgradnja budućnosti. Međutim, univerzalno prihvaćanje ostvarenja profita, kao jedinog kriterija uspješnosti, kulturu shvaća kao trošak, koji je dopušten tek na nekoj razini bogatstva. S obzirom na to da ta razina nikada nije precizno određena, kultura je uvijek prva žrtva "bolnih rezova" u borbi s ekonomskom krizom. Nasuprot takvoj tržišnoj logici, novac uložen u kulturu treba shvatiti kao poticaj razvoju duhovnih vrijednosti koje nas određuju u nacionalnom smislu i povezuju s vrijednostima drugih, prije svega okolnih naroda i zemalja. Moramo biti duboko svjesni i činjenice da naša kulturna baština uskoro prestaje biti samo naša i postaje baštinom gotovo cijelog europskog kontinenta.

Strategija kulturnoga razvitka, koju je Hrvatski sabor usvojio još 2002. godine, a koja je kasnijom promje-

nom vlasti neobjašnjivo napuštena, a da nije donesena nova, obuhvaća temeljna pitanja položaja kulture unutar općega društvenoga razvitka. U njoj su jasno definirane i posebne kulturne politike u odnosu na pojedina područja kulturnog sustava i kulturnoga stvaralaštva, kao što su očuvanje, korištenje i razvijanje materijalne i duhovne kulturne baštine, unapređivanje kulturnoga sustava sa središnjim i drugim kulturnim ustanovama (kazališta, muzeji, arhivi, knjižnice i dr.), poticanje umjetničkoga stvaralaštva (književnosti, likovne, glazbene, scenske i druge umjetnosti), te razvitak i jačanje kulturnih industrija (izdavaštvo, film, glazbena proizvodnja i dr.). Pri tome su sloboda i pluralizam kulturnoga stvaralaštva, autonoman položaj kulture u odnosu na politička odlučivanja izvan kulture te ostvarivanje što nezavisnijega materijalnoga položaja kulture bili i ostaju ključan vrijednosni element naše orijentacije.

Svjesni smo pri tome i činjenice da se kulturu ne smije svesti samo na umjetnost, kulturne industrije i očuvanje baštine. Ona mora obuhvaćati i aktivno sudjelovanje djece i odraslih u kulturnim aktivnostima i obrazovanju za djelovanje u kulturi. Tranzicija je ukinula najveći dio izvannastavnih aktivnosti u sferi kulturnoga obrazovanja, a nevelika ulaganja u revitalizaciju kulturnoga amaterizma mogu ne samo odmaknuti mlade od adolescentskoga nasilja i pojačati društvenu koheziju, nego i otvoriti mnoga radna mjesta za nezaposlene umjetnike, obrazujući ujedno i publiku njihovih budućih djela. Tako se proširuju vidici, širi područje tolerancije i razumijevanja drugih i drugačijih, tako se oplemenjuje društvo shvaćeno kao zajednica slobodnih, razumnih ljudi okrenutih uzajamnoj suradnji u ostvarenju općega dobra.

Bez slobode nema stvaralaštva, a bez stvaralaštva nema moderniteta. Birokratsko vladanje kulturom ubija stvaralaštvo i pasivizira društvo. Svjesni te činjenice, u razdoblju 2000.- 2003. proveli smo reformu odlučivanja u kulturi formiranjem kulturnih vijeća za pojedina područja kulture. Ona su dobila pravo odlučivanja o svim projektima koji, pod ravnopravnim uvjetima, konkuriraju na temelju javnog poziva za financiranje kulturnih potreba. Bio je to veliki iskorak prema autonomiji kulture kao ključnom elementu općeg kulturnog razvitka, no, na žalost, ovlasti kulturnih vijeća, koja su osiguravala kompetentnost i autonomnost odlučivanja u kulturi, smanjene su tako da su ona sada svedena na isključivo savjetodavnu ulogu i posve su ovisna o ministru i ministarstvu. Time je unazađen smjer kretanja prema autonomiji kulture kao europskoj tekovini i ponovno oživljeno samovoljno odlučivanje u korist političkih ovsnika. Povratak na autonomno odlučivanje samih kulturnih djelatnika, važan je dio našeg političkog programa.

Pokrenut ćemo izradu temeljnoga strategijskoga dokumenta kulturnoga razvoja, pri čemu će se krenuti od pitanja financiranja i legislative, investicijskih prioriteta i organizacijskih modela, do problema edukacije u kulturi, regionalne prisutnosti, kulturnoga menadžmenta i intersektorske suradnje. U svemu tome, važno je poimanje kulture kao razvojne djelatnosti i njezinih gospodarskih

potencijala, koji bi pridonijeli razvitku lokalne zajednice i države. U tom poslu stručnjaci, građani, administracija, kulturnjaci i političari ne smiju biti suprotstavljene i razjedinjene strane, već partneri.

Potaknut ćemo i javnu raspravu o najboljim rješenjima za otklanjanje tri velika problema kulturne politike:

- kako izbjeći izolaciju i marginalizaciju kulture njenim svođenjem na umjetničku proizvodnju,
- kako otkloniti strukturnu podfinanciranost kulture koja je posljedica logike ekonomskog rasta, koja kulturu i druga socijalna prava, smatra troškom, koji si je navodno moguće priuštiti tek na nekoj višoj razini bogatstva,
- kako izbjeći ignoriranje relevantnih sudionika javnih rasprava o problemima kulture i nepostojanje koordinacije između ministarstava i lokalnih samouprava u ovome području.

Zbog svih tih razloga, zagovaranje kulture je uvijek zagovaranje ravnoteže između javnoga dobra i individualne inicijative, javne funkcije i institucionalizacije, te zaštita autonomnih inicijativa u odnosu na opasnosti tržišta, kao jedinoga distributera kulturnih dobara. Kulturna politika mora jamčiti pristup kulturnom i simboličkom polju u svim dobima života, kao i s obzirom na posebne potrebe. Kulturna politika kakvu zagovara naša koalicija, zalaže se za kulturalnu različitost sa svrhom da se u širem prostoru promoviraju kulturne manjine i nezaštićene subkulture, istovremeno sa zaštitom baštine i otvaranjem dijaloga baštine i suvremene produkcije. Načelo kulturne politike mora biti podupiranje koprodukcija i razmjena različitih kulturnih iskustava, uz izbjegavanje bilo kakve monološke hegemonističke pozicije. Održavanje kontinuiteta i razvoj regionalnih i lokalnih kultura, koje su nositelji povijesnoga nasljeđa, predstavljaju aktivni odnos prema baštini svih građana, što je preduvjet da se napusti pristup kulturi kao «manjinskoj» aktivnosti, bilo s predznakom elitnoga ili marginalnoga, u ime široke participacije građana u umjetničkoj kreaciji i recepciji kulturnih dobara.

Kulturna je baština temelj identiteta zajednica koje je kontinuirano baštine, a u vrijeme opće globalizacije, koja donosi i opasnost uniformnosti kultura, očuvanje posebne nacionalne, ali i regionalne i lokalne baštine, nužni je uvjet očuvanja kulturne raznolikosti. Kulturna baština ne smije ostati zatvorena u muzejima i arhivima jer ona ne svjedoči samo o našoj bogatoj prošlosti, nego predstavlja i važan razvojni resurs ako se koristi na gospodarskim načelima i u skladu s principima održivog razvoja.

Kulturni turizam i poduzetništvo utemeljeno na kulturnoj baštini djelatnosti su u nas još nedovoljno razvijene, no suradnja tih naizgled odvojenih sektora osigurat će novac neophodan za bolje očuvanje, kolekciju i prezentaciju naše kulturne baštine. Što veći broj kulturnih dobara, našu bogatu materijalnu i nematerijalnu baštinu treba široko predstaviti javnosti, jer je to naša najbolja legitimacija pred svijetom, svjedočanstvo o tome što

smo bili, što jesmo i što možemo biti u mozaiku univerzalne kreativnosti. Javnim ćemo novcem zato značajnije poticati povezivanje kulture i turizma, dovođenje i prezentaciju kulturnih sadržaja na mjestima značajnih okupljanja turista, posebice u nacionalnim parkovima i parkovima prirode šireći tako istinu o tome da nismo samo zemlja iznimnih prirodnih ljepota nego i narod bogate kulture. Korist od takvog povezivanja imat će i industrija turizma kojoj se često prigovara nedostatak kvalitetnih sadržaja u standardnoj ponudi. Razvoj kulturnog turizma podrazumijeva bolje usklađivanje kulturne i turističke ponude kako bi se povećao posjet turista ne samo kazališnim, filmskim i glazbenim festivalima, nego i arheološkim nalazištima i brojnim muzejima.

Kulturna baština je svojom raznolikošću i brojnošću, svojim vrijednostima i značajem izuzetno pogodna za razvoj poduzetništva, pa se sve one djelatnosti čijim proizvodima i uslugama komercijalnu vrijednost daje kreativni rad, mogu skupno nazvati poduzetništvom utemeljenom na kulturnoj batini. Tu spadaju sve kulturne industrije, a posebice kreiranje i produkcija glazbe, kazališnih predstava, audiovizualne umjetnosti, kao i izložbe i festivali. Poduzetništvo se u Hrvatskoj, u sklopu gospodarske politike, pomaže raznim poticajnim mjerama, ali takva pomoć države izostaje kada je riječ o poduzetništvu utemeljenom na kulturnoj baštini. Tu se stvari moraju radikalno mijenjati pa planiramo s više javnih sredstava poticati i pomagati ovu vrstu poduzetništva koje daje ne samo vidljive gospodarske efekte, nego pridonosi stvaranju duhovnih vrijednosti i očuvanju kulturnog identiteta.

U sklopu suradnje s kulturama drugih naroda i zemalja, snažno ćemo podržati međudržavnu i međusektorsku suradnju kulturnih ustanova, posebice onih u regiji, ali se i aktivnije uključiti u europske projekte koji svojim fondovima potiču umjetničko stvaralaštvo i kulturnu suradnju.

Slobodu medija shvaćamo kao pravo novinara da istražuje, propituje i komentira sva zbivanja u interesu javnosti da dobije brzu, točnu i objektivnu informaciju i na činjenicama zasnovanu analizu društvenih tokova. Shvaćamo je i kao pravo novinara i urednika da budu oslobođeni bilo kakvih političkih pritisaka ali i pritisaka nakladnika koje žudnja za profitom tjera u tabloidno novinarstvo lišeno svake društvene odgovornosti. Sloboda bez odgovornosti vodi u tiraniju, u politici kao i u medijima, čija je moć u suvremenom svijetu često jača od moći političkih elita. Pravo na privatnost, na očuvanje ljudskog dostojanstva, časti i ugleda onih o kojima se piše, moraju biti iznad izdavačkog prava na zaradu. Promjenom legislative, gdje to bude potrebno, borit ćemo se za takvo, slobodno i odgovorno novinarstvo.

Sve nužne zakonske promjene pripremit ćemo već u prvoj godini mandata, a borba za uređen medijski prostor koji odgovornim nakladnicima osigurava zaradu, a time i novo zapošljavanje u medijskoj industriji, a građanima pravo na objektivno i kvalitetno informiranje, ostaje naša trajna zadaća.

U suvremenom svijetu internet nije samo izvor informiranja, on kroz različite društvene mreže povezuje ljude, ali predstavlja i nezaobilazno pomagalo u obrazovnim i radnim procesima na svim razinama. Besplatan Internet dostupan svima zato nije samo cilj ostvarenja naše kulturne politike, nego i one obrazovne i gospodarske koje Hrvatsku i njezine građane moraju u kratkom vremenu osposobiti za globalnu konkurenciju.

Naš odnos prema kulturi i medijima određuje naše uvjerenje da oba ova područja shvaćamo kao važan društveni odnos, kao stvaranje najboljih uvjeta za punu afirmaciju kreativnih potencijala koji na taj način stvaraju nove vrijednosti i tako obogaćuju društvo, ali i kao sredstvo razvitka uređene ljudske zajednice. Konačni cilj naše kulturne politike je održivi kulturni razvoj

9. ZDRAVLJE ZA SVE

Polazno načelo zdravstvene politike naše koalicije je da kvalitetna zdravstvena zaštita mora biti dostupna svim našim građanima prema načelima sveobuhvatnosti, dostupnosti i solidarnosti. Zdravlje je ključni čimbenik kvalitete života svakog pojedinca, te gospodarskoga i općega razvoja društva, pa zato naglašavamo da ulaganje u zdravlje treba biti temeljna investicijska strategija svakog pojedinca i svakog društva.

Posljednjih godina svjedoci smo više reformskih i pseudo-reformskih pokušaja u hrvatskom zdravstvenom sustavu, s cijelim nizom kontradiktornosti, polovičnih rješenja i dilema, osobito u području organizacije i financiranja sustava. Posljedica tih (pseudo)reformi bilo je prebacivanje sve većeg dijela financijskih troškova s države na građane, sa zdravih na bolesne i s mladih na stare građane. Upravo stoga danas u Hrvatskoj, na žalost, pravo na zdravlje, kvalitetnu zdravstvenu skrb i lijekove najviše ovise o financijskoj moći pojedinca, a nejednakost naših građana danas je upravo u zdravstvu najizraženija. Aktualna zdravstvena administracija nema viziju niti strategiju razvoja hrvatskog zdravstva, te se mnogi procesi u sva tri ključna aspekta hrvatskoga zdravstva (ekonomskom, zakonodavnom i stručnom) događaju stihijski.

Zbog svega toga, naša zdravstvena politika polazi od sljedećih mjera:

- da su pacijent i njegova obitelj u središtu zdravstvenog sustava. Stoga će se osnažiti uključivanje udruga pacijenata u donošenje odluka o ključnim zdravstvenim uslugama. U krajnjem slučaju, građani (osiguranici) financiraju i održavaju naš zdravstveni sustav, a njihovo je pravo dobiti najviše moguće za svoj novac i istodobno imati potpuni uvid u način trošenja zdravstvenog proračuna
- medicinskom osoblju omogućit će se obrazovanje i usavršavanje putem različitih oblika subvencioniranoga stipendiranja, a posebno će se poticati i odgovarajuće

- valorizirati njihovu izvrsnost, radinost i odgovornost. Svjesni smo da dobre bolnice ne čine zidovi, nego ljudi – stručnjaci. I zato je naglasak u našoj strategiji razvoja zdravstva, pored brige o pacijentima, upravo i sustavna briga o ljudskim resursima, kojima valja omogućiti da postanu medicinski prepoznatljiv i razviju svoje znanje i talent ostajući u Hrvatskoj
- zdravstveno-regionalnu politiku razvoja institucionalno i sadržajno ćemo ojačati, te uskladiti s gospodarskom politikom
- temelj reforme bit će javno zdravstvo po konceptu doma zdravlja, uz promjenu standarda osiguranika po timu liječnika te znatno većim ulaganjem u preventivu (umjesto samo jedne kune uložene u preventivu, za kasnije liječenje je potrebno čak deset kuna)
- revitalizirat ćemo centre za kućne posjete, koji bi preuzeli dio poslova hitne medicinske pomoći. Službu hitne pomoći treba žurno reorganizirati, jer je organiziranost, učinkovitost i brzina njenog djelovanja zrcalo kvalitete zdravstva svakog društva i svake države. U konačnici, kontakt s hitnom pomoći je najčešće prvi, a nerijetko i jedini doticaj građanina (osiguranika) sa zdravstvenim sustavom, koji on procjenjuje prema njenoj stručnosti, organiziranosti, ali i humanosti.
- uvest će se regionalni centri za palijativnu skrb (hospiciji i/ili tzv. bolnice B-tipa), uz osiguranje sredstava za njihovo funkcioniranje (energičnije nastaviti programe upravne i fiskalne decentralizacije u zdravstvu)
- sekundarna zdravstvena zaštita jednakomjerno će se razvijati u svim županijskim bolnicama po modelu četiri šire ključne medicinske djelatnosti (pedijatrija, ginekologija, interna medicina i kirurgija te njihove subspecialnosti), uz razvoj tzv. dnevnih bolnica, te će se na taj način smanjiti sadašnje nejednakosti između pojedinih regija Hrvatske
- tercijarna zdravstvena zaštita ravnomjerno će se razvijati u svim našim regijama, po modelu četiri funkcionalna regionalna centra (KBC Split, KBC Rijeka, KBC Osijek i zagrebačke kliničke bolnice), u kojima će se rješavati najzahtjevniji i najsloženiji medicinski problemi, a koje županijske ustanove ne mogu riješiti
- za sve kraće dijagnostičko-terapijske procedure prednost će se dati dnevnim bolnicama. Organizacija dnevnih bolnica omogućit će brzu i učinkovitu dijagnostiku na jednom mjestu, bez sada nerijetko nepotrebno višestrukog vraćanja bolesnika u primarnu zdravstvenu zaštitu radi pojedinih pretraga. Time se stvaraju preduvjeti povećanja broja medicinskih postupaka, uz značajno smanjivanje sada predugih listi čekanja na pojedine dijagnostičke i terapijske postupke
- cjelokupni hrvatski zdravstveni sustav, navedenom reorganizacijom primarne zdravstvene zaštite, bolničkog sustava i specijalističko konzilijarne zaštite, postat će učinkovitiji, što će otkloniti odnosno značajno smanjiti mogućnost korupcije
- razvijat će se zdravstveni turizam, koji ima veliku prednost pred sezonskom turističkom ponudom, jer osigurava svoje usluge tijekom cijele sezone

- uspostaviti će se kontinuirani preventivni rad s djecom i adolescentima (primjerice, program "SIGURNOST" koji obuhvaća ključne dijelove veoma kompleksnog razdoblja odrastanja – od obiteljskih odnosa preko zdravstvenog i seksualnog odgoja sve do sigurnosti u prometu)
- zadržat ćemo relativno visoki udjel izdvajanja za zdravstvo u BDP-u, poglavito ulaganjem u medicinsko osoblje i zdravstvenu infrastrukturu, uz pretežno državno financiranje zdravstva i bez značajnijega povećanja financijskoga učešća samih građana
- redefinirat ćemo liste lijekova i značajno proširiti osnovnu A listu lijekova
- zdravstvo će u osnovi biti jednako dostupno svim našim građanima, bez obzira u kojem dijelu Hrvatske žive.

Rast standarda hrvatskih građana glavni je cilj naše zdravstvene politike. Upravo stoga, mi ne možemo prihvatiti strateško opredjeljenje i sadašnja zakonska rješenja po kojima pravo na zdravlje, kvalitetnu zdravstvenu skrb i lijekove najviše ovise o financijskoj moći pojedinca. Dakle, kvalitetan i obuhvatan skup zdravstvenih usluga, financiran iz doprinosa i proračuna, u osnovi mora biti jednako dostupan svim našim građanima, a pacijent treba biti u središtu zdravstvenoga sustava. Politika takvog zdravstva zasniva se na trostrukoj solidarnosti:

1. solidarnosti zdravih s bolesnima,
2. solidarnosti bogatih sa siromašnima,
3. solidarnosti mladih prema starijima.

Briga za zdravlje svakoga pojedinca bit će ugrađena u sve naše provedbene politike, a za zdravlje će se brinuti svi hrvatski građani i institucije. Jednom riječju – zdravlje za sve, svi za zdravlje, zdravlje u svemu.

Zaključno, zdravlje je ključni čimbenik kvalitete života svakog pojedinca, te gospodarskoga i svakoga drugoga razvoja društva, pa će stoga i ulaganje u zdravlje biti u temeljima investicijske strategije Republike Hrvatske.

10. RAD I RADNIŠTVO

Dosadašnji proces tranzicije Hrvatske obilježila je stihija kapitalizma, koji je nastao diobom postojećih, a ne stvaranjem novih dobara. Obilježila ga je nesmiljena trka za profitom i naglim bogaćenjem, te obespravljenost širokih društvenih slojeva. Takav tok tranzicije Hrvatske valja prekinuti. Hrvatskoj ne treba divlji kapitalizam. Naša koalicija prihvaća i podupire tržišnu ekonomiju, ali ne i tržišno društvo. Hrvatskoj treba socijalno-odgovorno društvo, društvo u kojem radnik nije roba i u kojem su rad i solidarnost visoko na ljestvici društvenih vrijednosti. Treba nam društvo u kojem dominiraju socijalna solidarnost, osjećaj da svatko doprinosi zajedničkom naporu za opće dobro, ograničenje socijalne i ekonomske

nejednakosti, zaštita ranjivih članova društva i suradnja socijalnih partnera. Takvo društvo mi ćemo i izgrađivati.

Globalizacija, koja je nezaustavljiv proces, ima svoje dobre i loše strane. Svjedočimo tako globaliziranju tržišta i cijene kapitala, ali ne i globaliziranju solidarnosti i cijene rada. Želimo da Hrvatska bude aktivan činitelj procesa globalizacije kako bi iskoristila njen razvojni potencijal za dobrobit Hrvatske, ali i izbjegla opasnosti koje taj proces nosi za identitet i ravnopravnost malih naroda, pojedinaca i ekonomski ovisnih grupa, posebno radništva. Nema globalnog zahtjeva koji ćemo prihvatiti na štetu onih koji u Hrvatskoj žive od svoga rada.

Promjene koje globalizacija unosi u svijet rada donose potrebu novoga određenja socijalne države i radništva. Suvremeno radništvo danas čine svi koji žive od svoga rada: radnici u proizvodnji i uslužnim djelatnostima, stručnjaci, znanstvenici, nastavnici, obrtnici, državni službenici i namještenici, svi koji su samozaposleni. Svi ti radnici traže: kvalitetno radno mjesto, sigurnost i dostojanstvo rada, primjerenu plaću, socijalnu zaštitu i zaštitu svojih radnih prava. Zahtjev je jasan – poštena plaća za pošten rad – i mi ćemo to i ostvariti.

Najveća povreda prava radnika je nezaposlenost. Stoga država radniku mora osigurati sigurnost rada. To je moguće gospodarskim razvojem i novim radnim mjestima. Ponovno ćemo aktivirati mjere aktivne politike zapošljavanja. Uz to, cjeloživotnim učenjem radniku treba omogućiti da se prilagođava potrebama tržišta rada i tehnološkom razvoju, te jača svoju kompetentnost. U vremenu u kojem ne radi, radnik mora imati socijalnu sigurnost i povezanu s mogućnošću stjecanja nove kvalifikacije. Mi ćemo to i omogućiti.

Hrvatski radnik ima pravo na posao dostojan čovjeka. Prihvaćamo činjenicu da tržišna konkurencija i razvoj novih tehnologija nameću fleksibilizaciju rada, ali istovremeno inzistiramo na sigurnosti rada, na mogućnosti novoga zaposlenja. Tražimo kvalitetna radna mjesta na kojima se vodi briga o zdravlju i dobrobiti radnika, razvija njegova vještina, unapređuje radna okolina i poslovna organizacija te uspostavlja ravnoteža između poslovnog i privatnog života. Tako se postiže komplementarnost interesa poslodavaca i radnika u kojoj zaštita prava radnika, njihovo kvalitetno radno okruženje, doprinose razvoju i konkurentnosti. Mi ćemo to i postići.

Samo visoki gospodarski rast omogućuje visoku razinu prava radnika. Zato je za jačanje položaja radnika, svih onih koji žive od svoga rad, kao i ranjivih članova društva, izuzetno važno ostvarivati visoke stope gospodarskoga rasta. Ali još je važnije tu novostvorenu vrijednost usmjeriti ka obrazovanju, zdravlju, mirovinama i kvalitetnoj proizvodnji. Tako ćemo postići i naš glavne ciljeve – obrazovanje, zdravlje, socijalnu sigurnost i posao za sve.

Prava radnika “na papiru” drastično se razlikuju od prava u stvarnosti. Razina radničkih prava osigurana Ustavom i zakonima relativno je visoka. No, preveliki je ponor između proklamiranih prava i njihovoga ostvarivanja. Teško je govoriti o Hrvatskoj kao o pravnoj i

socijalnoj državi, ako ona prava deklarira, ali njihovo provođenje ne osigurava. A prava radnika se masovno ignoriraju i krše bez sankcija za prekršitelje i bez stvarne zaštite oštećenih radnika. Mi ćemo ta prava i provesti.

Pravna država mora biti efikasan jamac zaštite prava radnika. Zalažemo se za promjenu stanju u kojem “na papiru” dobar zakon, u praksi ne pruža odgovarajuću zaštitu radnika i dnevno dovodi do grubih kršenja radničkih prava nezakonitim otkazima, uskratkom plaća, poreza i doprinosa, neplaćanjem prekovremenoga rada, rada blagdanom i nedjeljom, radom na crno, radnim uvjetima u kojima stradava zdravlje radnika, neravnopravnošću i diskriminacijom na rodnoj, dobnoj, nacionalnoj ili bilo kojoj drugoj osnovi. Sigurnost radnika i radničkih prava jamčit će: pravični zakoni, brzo pravosuđe, specijalizirani radni sudovi, neovisna i učinkovita inspekcija rada, besplatna pravna pomoć radnicima, sindikalna podrška radniku, te strogo kažnjavanje onih koji svjesno i sustavno krše radnička prava.

Radnička participacija i suodlučivanje, kao oblik partnerstva rada i kapitala jamči pravičnost uzajamnih odnosa, socijalni dijalog, sigurnost rada i motivaciju za rad. Zalažemo se za nove forme radničke participacije i njihovo ozakonjenje, vodeći se iskustvima država koje su na tom planu postigle najviše. Za nas potreba za pravednošću, socijalnom solidarnošću i dijalogom, radničkom participacijom i sindikalnim djelovanjem, ostaje trajna. Pravo suodlučivanja, sindikalnoga i poslodavčkoga organiziranja, pravo na štrajk, pravo kolektivnoga pregovaranja i ugovaranja, osiguravanje socijalnoga minimuma dohotka, pravo na sigurne uvjete rada i zdravo radno okruženje, pravo na profesionalni razvoj i obrazovanje na radu, pravo na socijalnu sigurnost i socijalno osiguranje povezano s radom, sastavni su dijelovi našega odnosa prema radničkim pravima. Uz ova se prava veže i pravo jednakoga postupanja prema osobama različitog spola, odnosno zabrana diskriminacije i uznemiravanja ranjivih skupina.

Trend fleksibilizacije radnih odnosa bit će povezan sa sigurnošću radnog mjesta kao prava na rad. Činjenica da se radni odnosi reformiraju i mijenjaju može značiti mijenjanje određenih prava, no nikako se neće dovesti u pitanje osnove samih zaštita koje se radnim odnosom pružaju. Pravo na kolektivno pregovaranje, kao i pravo na brzi postupak zaštite pred nacionalnim pravosuđem, te postupci mirenja i arbitraže uklopiti će se u područje radnog zakonodavstva. Snažno će se afirmirati mehanizmi sudjelovanja radnika u odlučivanju kroz razmjenu obavijesti, savjetovanje i suodlučivanje. Radnim zakonodavstvom potaknut će se razvoj radničkih vijeća, skupova radnika i predstavnika radnika u nadzornim odborima.

Mi polazimo od stava da je veću fleksibilnost na tržištu rada, kao poticaj bržega i lakšega uključivanja nezaposlenih na tržište rada, moguće implementirati samo uz istovremeno osiguranje visoke razine sigurnosti radnika u vremenu traženja posla, u skladu sa suvremenim načelom tzv. *fleksigurnosti*. Naše poimanje

fleksigurnosti uključuje višu razinu ulaganja u aktivne mjere zapošljavanja, višu stopu sudjelovanja radnika u cjeloživotnom učenju, odgovarajući sustav naknada u HZZZ-u za slučaj nezaposlenosti u vremenu traženja posla, povezan sa sustavom obveznih prekvalifikacija, razvijeni sustav socijalne sigurnosti, a ne samo umjereniju zakonsku zaštitu zaposlenja. Ovo se posebno odnosi na vrijeme opterećeno krizom. Za razliku od aktualne vlade koja je u jeku krize skratila vrijeme primanja naknade za nezaposlene, mi držimo da je potrebno učiniti upravo suprotno – produljiti trajanje naknade za vrijeme nezaposlenosti u slučaju posebne skupine nezaposlenih, koji su bez radnog mjesta ostali ne svojom voljom i pod direktnim utjecajem krize.

Naša koalicija pojačat će brigu za otvaranje novih radnih mjesta, odgovornost za veću zaposlenost i pomoć radnicima na tržištu rada. Nužna je promjena Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje iz posrednika na tržištu rada u središnju državnu agenciju za politiku zapošljavanja i prilagodbu radnika koji traži posao. To je mjesto susretanja obrazovnoga sustava, poslodavaca, radnika, lokalnih i regionalnih razvojnih inicijativa. Ova je institucija osobito dužna pomagati da do posla dođu posebno osjetljive kategorije radnika (mladi, žene, invalidi, starije i slabije obrazovani radnici). Isto tako, potrebno je osnovati posebnu znanstvenu instituciju za rad koja će analizirati promjene u svijetu rada, otkrivati relevantne činjenice i njima opskrbljivati donositelje političkih i zakonodavnih odluka, te pratiti njihove učinke.

Zaštita zdravlja radnika pretpostavka je humanoga radnoga procesa. Pored osiguravanja općega efikasnoga zdravstvenoga standarda za sve, zalažemo se i za posebne mjere u zaštiti zdravlja radnika – osnivanje Fonda za zaštitu zdravlja na radu, jačanje inspekcije zaštite na radu, vraćanje prava invalidima rada i njihovo izjednačavanje s drugima, proširenje zakonske zaštite na radu i na atipične oblike rada. Sustav zdravstvenoga, kao i mirovinskoga osiguranja, te osiguranja od posebnih rizika vezanih za rad, ključni su dijelovi socijalne sigurnosti radnika.

Hrvatskoj je potreban brži razvoj socijalnoga dijaloga i socijalnoga partnerstva. To je uvjet ne samo gospodarskoga rasta nego i razvitka cijeloga društva. Treba više istinskoga partnerstva, suradnje u edukaciji i uspostavi povjerenja među socijalnim partnerima, te stvaranja klime koje će kolektivne pregovore učiniti nezaobilaznim za reguliranje odnosa radnika i poslodavaca. Zalažemo se za više bipartitnoga dijaloga u korist rada i radnika, te poduzetništva, a manje države i njenog arbitriranja.

Usklađenost obiteljskoga i profesionalnoga života dio je našega pristupa radu. Ta je zadaća novi dio Europskoga socijalnoga programa i, između ostalog, znači brigu o djeci, pogodnosti dopusta za oba spola, fleksibilna radna mjesta i financijske pogodnosti za zaposlene roditelje te brojne druge mjere koje doprinose kvaliteti života. Socijalno odgovornoga društva nema bez uravnoteženoga sudjelovanja muškaraca i žena u svijetu rada i u obiteljskom životu. Žena mora imati ravnopravne uvjete pristupa i sudjelovanja na tržištu

rada, muškarac treba više participirati u obiteljskom životu. Mi ćemo se za to zalagati.

Ostvarivanje bolje brige i zaštite rada i radničkih prava unaprijedit ćemo i drugačijim i samostalnijim institucionalnim rješenjima u ustroju i djelovanju Vlade i nadležnih državnih institucija.

11. MIROVINSKI SUSTAV I SOCIJALNA POLITIKA

11.1. Mirovinski sustav

Mirovinski sustav, koji se 2001. godine reformirao uvođenjem drugoga i trećega stupa mirovinskoga osiguranja, predstavlja napredak u odnosu na stari mirovinski sustav, koji se isključivo oslanjao na tekuću raspodjelu. Međutim, aktualni problemi s kojima se mirovinski sustav suočava, traže pažljivo kritičko procjenjivanje rezultata dosadašnjega funkcioniranja mirovinskoga sustava.

Na temelju javne rasprave koju ćemo provesti u prvoj godini mandata, utvrdit ćemo smjernice za nastavak mirovinske reforme radi unapređenja cjelokupnoga mirovinskoga sustava i uklanjanja nedostataka i nepravdi. Treba otkloniti tri glavna problema – za nove mirovine urediti održivi i pravedniji sustav ostvarivanja mirovinskih prava, za stare mirovine osigurati održivi sustav usklađivanja i optimalni odnos ostvarivanja mirovina iz prvoga stupa, te jasno razlikovati mirovinska prava iz mirovinskoga sustava od prava utvrđenih posebnim zakonima. Dinamika unapređenja mirovinskoga sustava u najvećoj će mjeri biti povezana s dinamikom ostvarivanja ukupnoga gospodarskoga programa, rastom gospodarskih aktivnosti i rastom zaposlenosti.

U nastavku mirovinske reforme, dat ćemo odgovor na uočene neusklađenosti u mirovinskom sustavu, pri čemu ćemo ukinuti sadašnji sustav povlaštenih mirovina za saborske zastupnike, članove vlade i suce Ustavnoga suda. Odgovorit će se i na pitanja povezana s financiranjem mirovina, kao i na pitanja vezana uz sve izraženije zahtjeve prema individualizaciji mirovina, s jedne, te održanjem potrebne razine solidarnosti i primjerene visine mirovina, s druge strane.

Postojeća razina mirovina neće se smanjivati, a provodit će se odgovarajući održivi sustav usklađivanja visine mirovina s inflacijom i troškovima života. Osobito pažljivo razmotrit ćemo prilagodbe nekih parametara mirovinskoga sustava, u prvom redu mirovinske dobi i mirovinskoga staža, promičući vrijednost punoga radnog staža i za muškarce i za žene. Zalagat ćemo se za institucionalizaciju fleksibilnoga odlaska u starosnu mirovinu, nagrađujući dulji radni staž od punoga staža, te primjerenije rješavajući penalizaciju pri prijevremenom odlasku u mirovinu vezano uz puni radni staž. Cilj nam je postupno povećavati iznos prosječne mirovine u odnosu na iznos prosječne plaće.

Založit ćemo se za uspostavu tzv. nultoga potporna stupa, iz kojega bi osiguranici, uz provjeru imovine i dohotka ili pak na načelima univerzalizma, dobivali temeljnu potporu financiranu porezima. Taj bi stup obuhvatio i stare poljoprivredne mirovine ostvarene do 1999. godine. Riješit ćemo i problem mirovina građana Republike Hrvatske koji primaju nesrazmjerno niske mirovine iz država nastalih raspadom bivše SFRJ.

Od posebnih pitanja provedbe mirovinskoga sustava, usmjerit ćemo se na mjere kojima će se dodatak na mirovinu uključiti u mirovinu i o tome izdati rješenja, utvrditi minimalnu osnovicu za uplatu doprinosa po kvalifikaciji osiguranika, odgovarajuće smanjivati zdravstveni doprinos umirovljenika, te uvesti obveza da nadležna institucija godišnje informira osiguranike o uplaćenim mirovinskim doprinosima.

Preuzimamo obvezu stvaranja uvjeta za bolje mirovine iz drugoga stupa, sudjelovanjem radnika, poslodavaca i države. Također, odgovarajućim olakšicama stimulirat će se mirovinska štednja u trećem stupu.

11.2. Socijalna politika

Socijalna politika kao tema i kao razrađeni bitni dio državne politike gotovo se potpuno izgubila iz hrvatske javnosti. Ukupna socijalna zaštita u Hrvatskoj utemeljena je na pogrešnoj i štetnoj pretpostavci sadašnje Vlade da je socijalna skrb oblik državnoga milosrđa. Bez ikakve ideje o sustavnoj socijalnoj politici, koja bi postupno dovela do smanjenja siromaštva i bez razumijevanja osnovne svrhe ove vrste interveniranja u socijalni položaj grupa i pojedinaca, Vlada po vlastitu iskazu izjednačuje funkciju i ciljeve državne socijalne politike s funkcijom dobrotvornih organizacija i udruga. Socijalna politika države i dobrotvorne organizacije, po definiciji se, međutim, nalaze na suprotnim stranama spektra interveniranja u socijalno-ekonomsku raslojenost društva. Glavna zadaća dobrotvornih udruga jeste upravo milosrđe, odnosno ublažavanje posljedica siromaštva, teškoća proizašlih iz invalidnosti, pružanje utočišta beskućnicima i gladnima i to uz pomoć mobiliziranja individualne solidarnosti građana koji mogu i žele pomoći. Kroz tu svoju funkciju, takve organizacije ne samo da olakšavaju život mnogim pojedincima, već i doprinose razvoju društvene svijesti o potrebi solidarnosti i kooperacije, a ne samo kompeticije.

Socijalna politika države, s druge strane, kao svoju osnovnu zadaću ima otklanjanje uzroka siromaštva, beskućništva i gladi te osiguravanje, putem svoje intervencije, temeljne građanske jednakosti za sve, bez obzira na posebne potrebe ili bilo koji oblik otežane participacije u društvu. Među temeljnim funkcijama i razlozima za postojanje države, svakako je i osiguravanje građanske jednakosti. Bez te jednakosti moderna država ne može funkcionirati, a socijalna politika jedan je od bitnih korektivnih instrumenata nejednakosti,

proizašlih bilo iz siromaštva, bilo iz posebnih potreba zbog prirođenih ili stečenih fizičkih poteškoća, životne dobi, reproduktivne funkcije i slično. Socijalna politika je primarno način osiguravanja uvjeta u kojima svatko ima slobodu izbora i osobnu autonomiju. Država koja ne osigurava građansku jednakost nije bezosjećajna, već disfunkcionalna država – država koja ne služi svojoj svrsi. Ovako definirana socijalna politika nužno je usko povezana s razvojem i gospodarskim rastom.

Stranke naše koalicije, u skladu sa svojom političkom tradicijom i vrijednosnom orijentacijom, vođenje socijalne politike smatraju jednim od najvažnijih političkih prioriteta koji građanima treba vratiti socijalnu sigurnost, a društvo izgraditi na principima socijalne kohezije i socijalne pravde. Socijalna politika jedna je od ključnih javnih politika koja utječe na održivi razvoj društva. Ona će se baviti uzrocima, oblicima i posljedicama redistribucije nacionalnog dohotka, a cilj joj je prevladavanje socijalnih rizika i saniranje posljedica koje na alokaciju socijalne dobrobiti donosi tržište. Naša socijalna politika u svom djelovanju polaziti će od društvenih vrijednosti kao što su solidarnost, socijalna pravda, jednakost, socijalna sigurnost, socijalna kohezija. Socijalna politika za nas nije izraz milosrđa i dobročinstva države, nego je ona sama svrha države da sve svoje građane izjednači u pravima i osigura im ravnopravnu mogućnost sudjelovanja u društvu.

Socijalna politika obuhvatit će širok prostor različitih mjera u područjima demografske, pronatalitetne i populacijske politike, politike socijalnog stanovanja, obiteljskih i drugih potpora, posebne zaštite socijalno ranjivijih skupina stanovništva, kao što su djeca, mladi, starije osobe, osobe s posebnim potrebama, nezaposleni, beskućnici i sl. Zalažemo se za koncipiranje sustavne, moderne i održive socijalne politike koja će, na temeljima suvremenih teorijskih pristupa i praktičnih rješenja poznatih prvenstveno u zemljama Europske Unije, Hrvatsku učiniti zemljom koja je u stanju svojim građanima jamčiti blagostanje i socijalnu sigurnost. Socijalna politika bit će rezultat društvenih vrijednosti koncepta socijalne države i stvarnih mogućnosti koje za njihovo oživotvorenje društvo ima. To od državne vlasti zahtjeva snažno pokretanje gospodarskoga rasta, kao temelja za ostvarivanje ciljeva i mjera socijalne politike, a zatim i odgovarajuće usklađivanje s drugim javnim politikama, prvenstveno s obrazovnom i zdravstvenom.

Ključni smjerovi naše ukupne socijalne politike na području sustava socijalne zaštite su sljedeći:

Sustav socijalne skrbi temeljit ćemo na četiri osnovne odrednice – integracija svih regulatornih, institucionalnih i provedbenih postupaka i usluga iz raznih sustava i politika u sustav socijalne skrbi, decentralizacija sustava s državnih institucija na jedinice lokalne i regionalne samouprave, deinstucionalizacija sustava i partnerstvo državnoga sustava i udruga civilnoga društva u provedbi socijalne skrbi.

Sustav socijalne skrbi građanima će jamčiti temeljnu sigurnost u smislu izgradnje dovoljno čvrste socijalno

zaštitne mreže, koja će biti osjetljiva na opasnosti koje mogu dovesti do socijalnoga, zdravstvenoga ili ekonomskoga propadanja. Započete reforme početkom 2000-tih nisu dovršene, a velikim su dijelom izmijenjene na način da su temeljne odrednice reforme većim dijelom ili u potpunosti ostale neostvarene. Na navedenim odrednicama ćemo u narednom mandatnom razdoblju, uz uključivanje civilnoga društva i privatnoga sektora u socijalni sustav, u potpunosti provesti reformu ovog sustava.

To će, između ostaloga, uključiti: reorganizaciju i modernizaciju socijalnih službi na temelju analize i revizije postojećih normativa u djelatnosti socijalne skrbi, kako bi se sustav bolje dimenzionirao prema stvarnim i specifičnim lokalnim potrebama, transformaciju ustanova radi povećanja učinkovitosti njihovoga djelovanja i bolje i pravovremene identifikacije potencijalnih korisnika socijalnih naknada i drugih oblika socijalne skrbi, uspostavu instituta supervizije u sustavu socijalne skrbi, jačanje prevencije, rane procjene i rane dijagnostike radi ranih utvrđivanja i intervencija prema potrebama korisnika.

Poticat ćemo socijalno poduzetništvo u suradnji s jedinicama lokalne samouprave i udrugama civilnoga društva, posebice u organiziranju mreže prodavaonica s niskim cijenama. Osnivat ćemo regionalne centre specijalizirane za pružanje pomoći zlostavljanoj i zanemarenoj djeci i njihovim roditeljima, te provoditi programe edukacije, specijalizacije, profesionalizacije i nadzora udomiteljstva za djecu bez roditeljske skrbi, radi povećanja omjera djece smještene u udomiteljske obitelji u odnosu na djecu smještenu u domove, uz istovremenu transformaciju domova u one obiteljskoga tipa. Radit ćemo na olakšanju postupaka usvajanja i bolje socijalne integracije djece, razradi i primjeni modela stanovanja, školovanja i zapošljavanja djece bez roditeljske skrbi nakon navršениh 18 godina. Posebno ćemo unaprijediti sustav pomoći i rad s djecom i mladima s poremećajima u ponašanju, te ćemo provoditi i mjere za otklanjanje prosjačenja, beskućništva i trgovanja s djecom i mladima.

Naša koalicija posvetit će se provedbi djelotvornoga sustava potpore samohranim roditeljima, poboljšanju socijalnih usluga i skrbi za starije i nemoćne građane, provođenju učinkovitijih mjera skrbi za osobe s invaliditetom, uključujući njihovo individualizirano financiranje, neovisno stanovanje, lakše zapošljavanje i ukupnu socijalnu integraciju. Poticat ćemo i vođenje socijalne stambene politike.

Reformu sustava socijalnih pomoći i naknada provodit ćemo uz zadržavanje socijalnih prava najugroženijih skupina, njihovo bolje identificiranje, te uz eliminiranje mogućih preklapanja i multipliciranja socijalnih programa i transfera na različitim razinama, od lokalne do državne. To će zahtijevati cjelovitu informatizaciju i umrežavanje sustava, uspostavu jedinstvenoga registra svih korisnika socijalnih naknada, izdavanje socijalnih iskaznica, te uvođenje novoga i transparentnoga sustava kriterija za dodjelu socijalnih prava i naknada.

Cilj nam je sređivanje stanja u programima socijalne skrbi do kraja 2012. godine, nakon čega bi bilo moguće ići u funkcionalnu i financijsku decentralizaciju sustava.

12. POLITIKE ZA MLADE

U vremenu opće gospodarske i društvene krize i narušavanja sustava vrijednosti, posebno ugrožena, a za razvoj društva osobito važna skupina, su mladi. Društvena marginalizacija mladih, kakva je danas na djelu, najgori je oblik trošenja društvenoga kapitala. Mladi se više doživljavaju kao društveni problem, a ne kao društveni potencijal. O njima se prvenstveno govori u kontekstu delikvencije, ekscesa, ovisnosti. Ali mladi nisu društveni problem, nego je pomanjkanje društvenoga interesa za mlade pravi društveni i politički problem. Naša koalicija borit će se za drugačiji pristup mladima. Otvarat ćemo prostor za društveno sudjelovanje i političko odlučivanje mladih i to ne samo o njihovim sektorskim pitanjima u suodlučivanju mladih za mlade. Omogućavat ćemo suodlučivanje mladih o svim političkim pitanjima, polazeći od razina lokalnih zajednica, jer su sva politička pitanja ujedno i pitanja njihove i naše budućnosti. Mladi su za nas budućnost, ali i sadašnjost našega društva.

Stopa nezaposlenosti kod mladih dvostruko je viša od prosječne, a oni koji rade suočavaju se sa još izraženijim udarima koji dolaze iz nereguliranoga tržišta rada. Loša materijalna situacija mlade čini sve duže ekonomski ovisnima, što za posljedicu ima i sve kasnije zasnivanje obitelji. Krediti, koji su postali jedini način rješavanja stambenoga pitanja mladih, opterećuju mladu osobu skoro cijeli radni vijek. Obrazovni sustav danas ne proizvodi zapošljivu radnu snagu, jer upisne kvote ne odražavaju potrebe tržišta rada.

Procesi i promjene koje se događaju na tržištu rada nameću potrebu prilagođavanja radnika tim promjenama. Poslodavci sve više traže stručnu i brzo prilagodljivu radnu snagu – i tu prostor šansi za mlade. Naš cilj je omogućiti mladima da te šanse na najbolji mogući način i iskoriste. Entuzijizam, nove ideje, volja za učenjem i usavršavanjem, otvorenost novim vještinama i tehnologijama, mobilnost, prilagodljivost – sve su to prednosti koje mladi do sada nisu imali prilike u potpunosti iskoristiti.

Približavanjem članstvu u Europskoj uniji, našim se mladima otvaraju nove mogućnosti kroz sinergiju domaćih politika sa europskim. Nažalost u ovom trenutku hrvatske institucije nisu spremne za provođenje akcijskih planova europskih politika za mlade što može dodatno dovesti do gubitaka različitih mogućnosti mladim osobama pogotovo na području obrazovanja, mobilnosti, zapošljavanja i poduzetništva mladih

Stoga će naša koalicija poseban naglasak staviti na one politike koje će mladima omogućiti kvalitetnije obrazovanje, lakši ulazak u svijet rada i početak samo-

stalnog života, te veću i odgovorniju ulogu u zajednici na lokalnoj i državnoj razini. Također znati ćemo iskoristiti sve prednosti hrvatskoga članstva u Europskoj uniji kako bi naši mladi dobili što bolje obrazovanje i mogućnosti zapošljavanja, te stambenog zbrinjavanja. Upravo taj trokut – škola, posao, stan – čini i okosnicu naših politika za mlade.

Bolje obrazovanje i lakši ulazak u svijet znanja uključivat će provedbu ukupnoga obrazovnoga sustava, koji u konačnici treba osigurati kvalitetno, dostupno i cjeloživotno obrazovanje za mlade, uz povezivanje obrazovanja s gospodarskom strategijom i radnim mjestima. Kvalitetno obrazovanje znači i veće izdavanje proračunskih sredstava za potrebe obrazovanja i bolju opremljenost hrvatskih škola, te jednosmjenska nastava, smanjivanje razreda i individualizirani pristup u nastavi uz adekvatne dopunske i dodatne programe. Dostupno obrazovanje je preduvjet za dostizanje europskoga prosjeka visoko obrazovanih građana. Dostupnost školovanja stvarat ćemo i besplatnim obveznim školovanjem do stjecanja prve kvalifikacije, besplatnim upisom prve godine studija svima, omogućavanjem povoljnih studentskih kredita s obvezom otplaćivanja tek po zaposlenju, stipendiranjem, kreditiranjem i stimuliranjem doktorskih studija, besplatnim prijevozom za sve školarce s ciljem rasterećivanja kućnih troškova, čime bi školovanje prestalo biti (često neizdrživi) teret za roditelje, te i uvođenjem subvencioniranih menzi u sustav osnovnog i srednjeg školstva, uz poticanje zdrave prehrane i domaćih proizvođača.

Poslovne prilike kontinuirano se mijenjaju i država putem aktivne politike cjeloživotnoga obrazovanja i programa profesionalnoga usavršavanja, dokvalificiranja i prekvalificiranja, bit će oslonac mladim radnicima koji traže zaposlenje ili bolje šanse na tržištu rada. Bolju povezanost obrazovanja s gospodarstvom i mogućnostima zaposlenja ostvarivat ćemo i izradom državne i regionalne studije u kojoj bi se strateškim pristupom odredila znanja potrebna za konkurentnost nacionalne ekonomije, te se odredili prioritetni obrazovni programi koji bi se upisivali po stimulativnim kvotama.

Uz lošu gospodarsku perspektivu, kao glavni uzrok nezapošljavanja mladih ističe se manjak radnoga iskustva i praktičnih vještina rada mladih. S ciljem podizanja konkurentnosti mlade radno aktivne snage i pružanja većih mogućnosti zapošljavanja mladih, u svrhu smanjenja stope nezaposlenosti mladih, provodit ćemo i slijedeće mjere:

- Povećavanje informiranosti o mogućnostima zaposlenja i samozapošljavanja nakon završetka obrazovnoga ciklusa
- Čvršće povezivanje tržišta rada s obrazovnim sustavom kroz stručne prakse i pripravnička stažiranja
- Obvezivanje javnoga i poticanje privatnoga sektora na zapošljavanje mladih
- Priznavanja profesionalnog volonterskog rada i priznavanje kvalifikacija iz iskustva

- Poticaji, porezne olakšice i druge stimulacije za zapošljavanje mladih
- Daljnje poticanje razvoja maloga i srednjega poduzetništva
- Prateći europske mjere poticanja poduzetništva mladih i samozapošljavanja mladih, uvest ćemo posebne kredite i poticaje za mlade poduzetnike
- Maksimalno ćemo iskoristiti mogućnosti Europskog regionalnog razvojnog fonda i Europskog socijalnog fonda za otvaranje novih radnih mjesta u slabije razvijenim područjima Hrvatske

U državi u kojoj su mladi ugrožena društvena skupina, mi se zalažemo za decentralizirani model stambenoga zbrinjavanja za mlade, u kojoj svaka općinska i gradska jedinica sukladno procijenjenim potrebama razvija svoj model. Sukladno mogućnostima i potrebama lokalne sredine, takav stambeni model za mlade može se ostvariti:

- Poticajnom stanogradnjom,
- Raspodjelom građevinskoga zemljišta,
- Povoljnim najmom i otkupom stanova.

Kao alternativa tržišnim cijenama stanova, mladima će se ponuditi prednosti poticajne stanogradnje, kao instrument za:

- početak samostalnoga života u stanovima po jeftinim cijenama najma,
- mogućnost kasnijega otkupa stana, uz umanjenje cijene za iznos plaćenoga najma,
- aktiviranje mirovinskih fondova i životnih osiguranja radi poboljšanja realizacije programa stambenih štedionica,
- siguran krov nad glavom mladima na početku životnoga osamostaljenja.

Poticat ćemo i lakše uključivanje i djelovanje mladih u znanosti, kulturi, sportu i udrugama civilnoga društva, radi olakšanja njihove socijalne integriranosti i jačanja ukupne društvene perspektive. Hrvatskoj još uvijek nedostaje kvalitetan i adekvatan institucionalni okvir za provedbu nacionalnih politika za mlade. Jačanjem institucija za mlade, koncentriramo sva operativna znanja i resurse za provođenje svih javnih politika koje su usmjerene mladima, od obrazovanja i znanosti, zapošljavanja mladih, rješavanja stambene politike za mlade. S ciljem jačanja institucija za mlade u svrhu podizanja kvalitete i standarda života mladih, predložiti ćemo osnivanje posebne institucije u državnoj upravi koja bi raspolagala svim operativnim resursima za mlade, kreirala, implementirala i vrednovala provođenje svih politika za mlade u Republici Hrvatskoj. Također, oformit ćemo poseban fond za sufinanciranje projekata mladih, kako bi se maksimalno iskoristili svi financijski instrumenti EU dostupni mladima i organizacijama mladih.

13. HRVATSKI BRANITELJI IZ DOMOVINSKOGA RATA

Hrvatski branitelji iz Domovinskoga rata sastavni su i zaslužni dio hrvatskoga društva, kojima država, zbog njihovoga povijesnoga doprinosa obrani i stvaranju suverene i neovisne hrvatske države, treba posvećivati sustavnu i dobro organiziranu skrb i pomoć u rješavanju problema s kojima se susreću u poslijeratnim vremenima. Branitelji su i raznolika društvena skupina, u kojoj se pojedinci međusobno razlikuju po svom imovinskom i socijalnom položaju, obrazovanju, dobi, interesima, zaposlenju i društvenoj uključenosti, zdravstvenom i psihičkom stanju. Zato naša koalicija polazi od toga da je nužno primijeniti individualizirani pristup svakom branitelju i poštovati ga kao zasebnoga i važnoga pojedinca. Branitelje ne smatramo socijalnom kategorijom, niti posebnim krugom povlaštenih građana, već društvenom skupinom heterogenih pojedinaca, koji dijele zajedničko iskustvo sudjelovanja u Domovinskome ratu i zajedničke probleme koji su posljedica ratnih zbivanja.

Naš savez određuje se prema Domovinskom ratu kao obrambenom i pravednom ratu, vođenom radi obrane slobode građana Republike Hrvatske i njenoga teritorijalnoga integriteta. Naša koalicija imat će pošten, pravedan i transparentan odnos prema braniteljima. Zalagat ćemo se za trajno poštivanje i zaštitu povijesne istine, dostojanstva i značaja Domovinskoga rata i samih branitelja. Nećemo ukidati, niti smanjivati niti jedno pravo istinskim sudionicima i stradalnicima Domovinskoga rata.

Polazeći od činjenice o potrebi zaštite dostojanstva svih hrvatskih branitelja Domovinskoga rata, zauzimat ćemo se za poštivanje osobnog dostojanstva branitelja i izgradnje socijalne osjetljivosti prema braniteljima. Uvjereni smo da je moguće izgraditi takav sustav odnosa prema braniteljima koji dugoročno može učiniti hrvatske branitelje, kao i sve stradalnike domovinskog rata, članovima zajednice bez frustracija i ogorčenja, kao posljedice dosadašnje nedosljednosti i parcijalnog pristupa toj osobito značajnoj skupini hrvatskih građana. Neodrživo je da 15 godina od završetka Domovinskoga rata postoje neriješeni problemi branitelja, udovica, djece poginulih i smrtno stradalih branitelja, roditelja, ratnih vojnih invalida, civilnih invalida domovinskog rata i svih ostalih koje je Domovinski rat obilježio nekom tragedijom.

Snažan osjećaj pravednosti, kao i odbacivanje teze o kolektivnoj odgovornosti za eventualno počinjena nedjela tijekom domovinskog rata nameću obavezu sankcioniranja pojedinačnih slučajeva zločina.

U mnogobrojnim razgovorima i susretima s braniteljima i braniteljskim udrugama identificirali smo stvarne uzroke i probleme i na tome ćemo temelju raditi na otklanjanju prepreka i teškoća s kojima se braniteljska populacija još uvijek suočava u ostvarivanju svojih zasluženih prava. Naša koalicija utvrdit će preciznu strate-

giju ostvarivanja prava branitelja i stradalnika Domovinskoga rata, kojom ćemo otkloniti niz problema nastalih dugogodišnjim pogrešnim i štetnim odnosom, kojim je trenutna vlast, prisvajajući branitelje i njihove nesporne zasluge, kupovala i prisvajala te zasluge za sebe. Naš cilj nije politički se dodvoravati, a niti prešućivati negativne pojave u politici prema braniteljima, nego želimo izgrađivati i poticati otvoreni dijalog i pošten i pravedan partnerski odnos između državnih institucija i branitelja, kako bi ova istinski zaslužna kategorija hrvatskih građana bila istinski društveno integrirana u modernu i europsku Hrvatsku.

U provođenju svojih politika prema braniteljima, želimo se odmaknuti od dosadašnjega načina rada u kojem su se programi, odluke i mjere donosile stihijski, bez pratećih analiza učinaka i korektivnih mjera, a samo prema trenutnim političkim interesima stranke na vlasti. Zato je i stvarni učinak tih mjera bio prvenstveno sanacijskoga, a ne preventivnoga karaktera i nije bio dugoročno i sustavno koristan za hrvatske branitelje. Mi ćemo promijeniti pristup u rješavanju problema branitelja i stradalnika Domovinskoga rata i polaziti ćemo od nestranačkoga i partnerskoga pristupa u radu sa svim braniteljskim i stradalničkim udrugama.

Sustavnim djelovanjem radit ćemo na vraćanju povjerenja javnosti u časn naziv "hrvatski branitelj". Branitelji za nas nisu teret koji živi iznad društvenoga standarda zajednice. Ustrajat ćemo na dosljednosti i pravednosti sustava prema onima koji su podnijeli žrtvu, patnju i bol, kako bi sa ponosom društvo dalo, a oni primili ono što im pripada. Sve ono što je dodijeljeno pravedno i zasluženo, časno je primiti kao priznanje zajednice. Ni jedan sustav ne smije dozvoliti ponižavanje onih koji su ga stvorili i bili moralni stup društva u određenom vremenu.

U mandatu koji je pred nama, naše politike za branitelje poticat će i omogućavat će punu socijalnu reintegraciju branitelja u svijet rada, lokalnu zajednicu i društvo u cjelini, posebno putem sustava prekvalifikacija, školovanja, podrške pri zapošljavanju i poduzetništvu i ostalih načina njihova uključivanja u aktivni društveni život. To se prvenstveno odnosi na nezaposlene branitelje, branitelje čije su obitelji težega imovinskoga statusa i branitelje koji zahtijevaju dodatnu zdravstvenu i socijalnu skrb. Usmjeravat ćemo aktivnosti cjelokupnoga društva na način koji će dovesti do potpune sinergije i osjećaja zajedništva i međusobnoga uvažavanja svih dijelova civilnog društva. Provođeci svoj ukupan razvojni program gospodarskih i društvenih promjena u Hrvatskoj, radit ćemo i na promjenama uvjeta koji će u konačnici dovesti do toga da se branitelji i u novim mirnodopskim vremenima mogu osjećati i stvarno biti društveno korisni.

Naše politike prema braniteljima temeljit će se na tri osnovna programa - novi model zapošljavanja branitelja, izmijenjeni sustav stambenoga zbrinjavanja branitelja i novi model zdravstvene skrbi za branitelje. Pojedinačne mjere, obuhvatit će, između ostaloga, i : izmjenu zakonske regulative kako bismo uključili više ključnih resora

(poljoprivreda, gospodarstvo, turizam) na zapošljavanju nezaposlenih branitelja, subvencioniranje privatnoga sektora za zapošljavanje branitelja, podupiranje uključivanja branitelja u sustav zadrugarstva, poticanje radne aktivacije radi smanjenja preranoga odlaska u mirovinu, povećanje proračunskih sredstava za stambeno zbrinjavanje branitelja i sufinanciranje programa stambenoga zbrinjavanja u jedinicama lokalne samouprave, liberalizacija postupka sudjelovanja pravnih osoba (stambenih zadruga, građevinskih tvrtki) u izgradnji braniteljskih stambenih jedinica, uvođenje paralelnoga modela povoljne gradnje stambenih objekata ili kupovine stanova za branitelje, kako bi se izbjegla getoizacija branitelja, uvođenje podsustava zdravstvene skrbi za hrvatske branitelje, koji će se stalno prilagođavati novonastalim potrebama korisnika, posebno radi prevencije bolesti kod rizičnih skupina unutar braniteljske populacije, osiguranje transparentnoga rada Fonda hrvatskih branitelja radi zaštite vlasnika udjela od mogućih zlouporaba i malverzacija, uspostava novoga simboličkoga priznanja ratnim herojima i stradalnicima.

Jedan od važnijih zadataka ustrojene administracije za potrebe branitelja, bit će daljnje sređivanje registra branitelja. Pravno će se razriješiti, utvrditi i utemeljiti pojam, broj i sustav branitelja i branitelja dragovoljaca domovinskog rata, te kategorizirati borbeni od neborbenog sektora i utvrditi pripadajuće administrativne razlike.

Među najznačajnijim promjenama u načinu provođenja politike za branitelje, bit će decentralizacija cijeloga sustava. Poticati ćemo bolju koordinaciju i aktivnije sudjelovanje jedinica lokalne i regionalne samouprave u provođenju politika za branitelje. Snažno podupiremo osnivanje administrativnih tijela za braniteljska pitanja (ureda za branitelje) pri jedinicama lokalne samouprave. Podržavat ćemo i odgovarajuće financijski pomagati lokalnu samoupravu u provođenju specifičnih programa prekvalifikacija i zapošljavanja nezaposlenih hrvatskih branitelja, u uspostavi programa dodatne zdravstvene skrbi za oboljele branitelje, u osnivanju regionalnih socijalno-zdravstvenih centara za branitelje i u primjeni kvalitetnih modela stambenoga zbrinjavanja ratnih stradalnika.

14. ČLANSTVO U EUROPSKOJ UNIJI I VANJSKA POLITIKA

14.1. Europska unija za sve – za Europu građana

Okončanjem pregovora o članstvu u Europskoj uniji, Hrvatska je ušla u novu fazu svoga razvoja i definiranja svoje vanjske politike. Ta nova faza odvijati će se u dva osnovna koraka:

- a) Ispunjavanje preuzetih obveza i provođenje neophodnih reformi pod nadzorom institucija Europske unije do punopravnog članstva (očekivano 1. srpnja 2013.);

- b) Uspješno političko, gospodarsko i socijalno funkcioniranje Hrvatske kao punopravne članice Europske unije (očekivano nakon 1. srpnja 2013.).

Kroz ta dva koraka hrvatska politika prema i unutar Europske unije postupno prerasta iz vanjske, u kombinaciju vanjske i unutarnje politike. Nerazdvojiva povezanost unutarnje i vanjske politike doći će naročito do izražaja upravo u ovom području. To je dodatni razlog zbog kojega široka uključenost građana u hrvatske europske politike dobiva na važnosti. Projekt Europske unije u Hrvatskoj mora se odražavati na način života, izgradnju i afirmiranje društvenih vrijednosti i funkcioniranje institucija, u prvom redu unutar zemlje. Zato naša koalicija smatra da Savez za Europu mora biti u prvom redu široki savez građana i savez s građanima.

Stranke naše koalicije lijevoga centra imale su i imat će aktivnu i vodeću ulogu u procesu uključivanja Hrvatske u Europsku uniju. Sadašnja vlast je samo preuzela našu pro-europsku politiku, ali su to učinili iz nužde političkog oportunitizma, a ne zbog vlastitih uvjerenja. Po svojoj vokaciji i političkoj orijentaciji mi smo izvorno pro-europske stranke. Svoj odnos prema Europi gradili smo i gradit ćemo na tradicijama socijalne Europe, koje su ugrađene u temeljne vrijednosti Europske unije. Naša koalicija danas je jednako euro-optimistična kao što je to bila jučer i kao što ćemo to biti sutra. Provođenje europskih prilagodbi, konačno dovršenje pristupnih pregovora i ulazak Hrvatske u Europsku uniju doživljavamo i kao naš uspjeh. U njega smo ugradili naše politike, naša politička uvjerenja i naš politički rad u zajedničkom Savezu za Europu.

Mi polazimo od toga da proširenje Unije na tranzicijske zemlje označava ponovno udruživanje Europe. Hrvatska želi i zaslužuje biti dijelom tog ponovnoga susreta. Ovdje se ne radi o novootkrivenom europskom identitetu Hrvatske. U djelatnim naporima za ostvarivanje europske budućnosti Hrvatske prepoznajemo nastavak povijesnih težnji i povijesne hrvatske pripadnosti europskome političkom, civilizacijskom i tradicijskom krugu. Takvu svoju europsku povijest unijet ćemo i u našu europsku budućnost. Takvu europsku budućnost doživljavamo kao dugoročno i održivo jamstvo uspješne Hrvatske i uspješnih hrvatskih građana. Hrvatska zaslužuje Europsku uniju, a Europska unija zaslužuje imati u svome članstvu stabilnu i uspješnu europsku Hrvatsku.

Europa počinje u glavi i djelovanju svakoga pojedinca. Hrvatska će biti spremna za članstvo u Uniji tek kada svaki pojedinac shvati i prihvati norme europskog ponašanja. Kada govorimo o Europskoj uniji, ne govorimo o nečemu što je važno za države i državne institucije, nego razgovaramo o stvarima koje su važne za građane. I zato graditi europsku Hrvatsku znači izgrađivati i njene europske građane, spremne i sposobne pokazati i dokazati da je Hrvatska zemlja mogućnosti i europske budućnosti. Mi ćemo staviti naglasak na osposobljavanje

građana za djelovanje u uvjetima članstva u Uniji. Izgrađivat ćemo Europu građana i Europsku uniju za građane. Tražimo savezništvo ne samo svake političke stranke, nego i svakoga hrvatskoga građanina na osposobljavanju Hrvatske za Europsku uniju. Važno je da Hrvatska uđe u Europsku uniju, ali je za nas još važnije da Europa uđe u Hrvatsku.

U tom savezništvu svima nudimo visoki gospodarski rast, demokratsku obnovu i građane i institucije sposobne djelovati u uvjetima članstva u Europskoj uniji. Nudimo održivost nacionalnih i socijalnih vrijednosti, zaštitu prirodnih resursa i očuvanje prostora, kao integralnog resursa.

U stanju smo pokazati svim građanima da Europska unija donosi Hrvatskoj tri velike prednosti – dugoročnu političku i demokratsku stabilnost, održivu gospodarsku konkurentnost i društvenu i pravnu uređenost i sigurnost. To su one dodane vrijednosti koje niti jedna članica, pa ma koliko ona velika i snažna bila, ne može sama osigurati u mjeri u kojoj joj to može jamčiti zajednički učinak članstva u Uniji. U globaliziranom svijetu samo snažna Europska unija može svojim članicama, pa onda i Hrvatskoj, omogućiti snažan i učinkovit utjecaj na globalnu svjetsku politiku i globalno svjetsko gospodarstvo.

Nama nije svejedno u kakvu će Europsku uniju ući Hrvatska, niti nam je svejedno kakva će Europska unija ući u Hrvatsku. Danas u Hrvatskoj postoje dva pogleda i dva očekivanja od Europske unije. Postoje u Hrvatskoj dvije Europske unije. Jedna Europa postoji kod onih pojedinaca i političkih stranaka koje olako pristaju svoj privatni materijalni ili politički interes zadovoljavati u savezu sa istim takvim malim ili većim europskim međunarodnim i profiterima koje ne zabrinjavaju ljudske sudbine i ljudska prava. Za takve, brzi ulazak u Europsku uniju ubrzava i povećava izgleda za novu zaradu i novu pretvorbu – ovoga puta za pretvorbu iz nacionalnoga u strano vlasništvo nad svim u Hrvatskoj. U gospodarski slaboj i politički povodljivoj Hrvatskoj, koja bi bila spremna bespogovorno predati se stranom kapitalu, takva Europa nužno bi se pretvorila u vanjskoga gospodara.

A druga Europa postoji kod onih pojedinaca i političkih stranaka koje nisu spremne rasprodavati nacionalne interese i vrijednosti za račun pojedinačnih interesa, koje se zalažu za dovođenje gospodarski razvijene i konkurentski pripremljene Hrvatske u europsku obitelj, uz osiguranje ravnopravnoga i razmjernoga utjecaja Hrvatske u institucijama Unije. Mi se zalažemo za takvu drugu Europu i drugu Hrvatsku. U takvoj Europi spremni smo, osim klasičnih nacionalnih interesa, braniti i nacionalne interese novoga doba – interese očuvanja socijalno osjetljive Europe i održavanja ravnoteže koju je Europa uspjela uspostaviti između države i tržišta, između individualne i društvene odgovornosti, između konkurencije i solidarnosti, između rada i kapitala i između radnih prava i besćutnosti profita. Takve europske i hrvatske vrijednosti zagovarati će i braniti će naš Savez. Zato na članstvo Hrvatske u Europskoj uniji

gledamo kao na priliku i obvezu dokazivanja odlučnosti u sprječavanju da se tržišno gospodarstvo pretvori u tržišno društvo. Mi jamčimo da ćemo u Hrvatskoj graditi Europsku uniju za sve, a ne samo za neke.

Završetak pristupnih pregovora i ulazak Hrvatske u članstvo Europske unije za sadašnju vlast je proces trofejnoga karaktera, čija je glavna svrha donijeti i upisati zasluge stranci koja je na vlasti u trenutku završetka pristupnoga procesa. Za nas je to, međutim, proces transformacijskoga karaktera, čija je svrha iskoristiti institucionalni okvir, sinergiju i sistematizirano iskustvo Europske unije za izgradnju i razvoj vlastite države. Za njih je ulazak u Europsku uniju kraj posla, a za nas je to tek početak velikoga i stalnoga posla na stvaranju boljega života u boljoj Hrvatskoj.

Pogrešno je i štetno poticati očekivanja da će članstvo u Uniji, samo po sebi, biti rješenje gospodarskih problema u Hrvatskoj. I u članstvu u Europskoj uniji konkurentnost nacionalnoga gospodarstva gradi se i podržava kod kuće, a ne u Briselu. I u članstvu u Europskoj uniji dobra nacionalna vlada mora znati kako na najbolji način iskoristiti prednosti zajedničkih europskih politika za napredak vlastitoga gospodarstva. Što s brodogradnjom, što s poljoprivredom, što s postojećim, a što s potencijalnim novim industrijama i ulaganjima – odgovore će morati dati hrvatska vlada, a ne Europska komisija.

U komunikaciji Europe hrvatskoj javnosti, a pogotovo u pripremama za referendum o članstvu Hrvatske u Europskoj uniji, nećemo samo objašnjavati i promovirati vrijednosti i koristi od Europske unije, nego ćemo, u suradnji s udrugama civilnoga društva, otvarati dijalog i razgovarati s građanima o svim prednostima i nedostacima članstva u Uniji. Nedvosmisleno pozivamo hrvatske građane da izađu na referendum i izjasne se za članstvo Hrvatske u Europskoj uniji, te tako potvrde i podrže proeuropsku politiku i programe koju su stranke naše koalicije prve i uvele u hrvatsku politiku i društvo.

Naša koalicija ima programe, projekte i ljude koji će ponuditi i ostvariti visoki gospodarski rast i demokratsku obnovu, te osposobiti građane i institucije za suvereno djelovanje u uvjetima članstva u Europskoj uniji. Odnose izvršne i zakonodavne vlasti u definiranju stavova za djelovanje hrvatskih predstavnika u institucijama Europske unije uredit ćemo na način koji će osiguravati ravnotežu između odgovarajućeg utjecaja Hrvatskoga sabora na definiranje mandata izvršnoj vlasti i potrebe odgovarajuće fleksibilnosti i pravovremenosti djelovanja izvršne vlasti pri usuglašavanju u institucijama Europske unije.

Mi jamčimo da ćemo u europsku obitelj uvesti gospodarski razvijenu i konkurentski pripremljenu Hrvatsku. Tako ćemo na najbolji način osigurati ravnopravni i razmjerni utjecaj Hrvatske u institucijama Europske unije, uz istovremeno očuvanje temeljnih odrednica hrvatskoga nacionalnoga identiteta, tradicije, kulture, jezika i prirodnih i društvenih vrijednosti kojima je hrvatsko društvo održavalo svoju samostojnost tijekom povijesti.

14.2. Vanjska politika

14.2.1. Formiranje politika prema susjedima

1. Hrvatska ima veći i konkretniji interes od članica Europske unije za ostvarivanje održive političke i gospodarske stabilnosti u jugoistočnoj Europi, jer je to naše neposredno susjedstvo. Prednosti našega članstva u Europskoj uniji neće biti potpune sve dok i druge države u regiji ne postanu članice Unije.
2. Kao koalicija na čelu buduće članice Europske unije zalagat ćemo se za regionalnu stabilnost, dobrosusjedске odnose i europsku budućnost svih država jugoistočne Europe. Bit ćemo aktivni zagovornik regije u Europskoj uniji i Europske unije u regiji. Želimo da naše članstvo u Uniji bude poticaj i motiv drugim državama u regiji, koji pokazuje da se isplati raditi na prevladavanju gospodarskih i političkih teškoća i prepreka primjenjujući temeljne vrijednosti i iskustva Europske unije. Naša pomoć i potpora državama u regiji na njihovom reformskom putu prema Uniji bit će konkretna i stalna, kako u jačanju njihovih administrativno-pregovaračkih kapaciteta, tako i u stalnom unapređenju međusobnih političkih i gospodarskih veza.
3. Za postojeća još otvorena pitanja sa susjednim državama tražit ćemo načine da ih što prije i što uspješnije riješimo međusobnim dogovorom ili međunarodnim posredovanjem, uz sustavno izbjegavanje prakse da se neriješena bilateralna pitanja koriste kao razlog za blokiranje multilateralnih pregovora o pristupanju novih članica. Rješavanje većine bilateralnih problema olakšat ćemo njihovim dovođenjem u vezu s korištenjem sredstava Europske unije za prekograničnu suradnju sa susjednim državama, pretvarajući tako probleme u razvojne prilike.
4. Obzirom na značaj stabilnosti Bosne i Hercegovine za stabilnost cijele regije, treba formirati posebni task-force za Bosnu i Hercegovinu. Task-force je prethodnica radnih grupa koje će postojati za ostale susjede i djelovat će do trenutka u kojem će Bosna i Hercegovina biti formalno-institucionalno na putu pridruživanja Europskoj uniji (status kandidata ili početak pregovora). Prva zadaća ovog task-forcea je davanje inicijative i sudjelovanje u pripremama regionalne konferencije o Bosni i Hercegovini.

14.2.2. Politika prema i unutar Europske unije

1. Ulaskom u članstvo Europske unije, Hrvatska, od sljedbenika zajedničke vanjske i sigurnosne politike, što smo dosada u velikoj mjeri bili, postaje sukreator europske vanjske i sigurnosne politike i uključuje se u okvire globalne agende. U provođenju zajedničke vanjske i sigurnosne politike Europske unije, Hrvatska se neće

samo pasivno priklanjati definiranim vanjsko-političkim pozicijama, već će aktivno sudjelovati u usuglašavanju i definiranju vanjske politike Europske unije, unoseći u nju, u najvećoj mogućoj mjeri, svoje interese i prioritete. Hrvatska će aktivno sudjelovati i u definiranju i provođenju zajedničkih horizontalnih i globalnih politika Europske unije, naročito na području energetike, prometa, zaštite okoliša, klimatskih promjena, održivog razvoja i ljudskih prava. U tom kontekstu bit će potrebno već sada početi obavljati pripreme za razmjerno sudjelovanje hrvatske diplomacije, kadrovski i sadržajno, u djelovanju Europske diplomatske službe (EEAS).

2. Kao buduća članica, Hrvatska će se dodatno profilirati i promicanjem stvaranja Jadranske strategije EU po uzoru na Baltičku, odnosno Dunavsku strategiju. Ona predstavlja novi strateški način makroregionalnoga upravljanja, koji uključuje lokalnu, regionalnu, državnu i europsku razinu. Argumenti u korist takve inicijative su višestruki, a polazeći od toga da bi se prometno, energetski i ekonomski fizički povezao i ojačao prostor srednjoeuropskih, istočnih i južnih članica Europske unije i usmjerio ih na snažnije korištenje zemljopisnih, političkih i gospodarskih prednosti koje proizlaze iz jadranske, odnosno sredozemne orijentacije. Hrvatskoj će ta inicijativa omogućiti jačanje svoje pozicije u regiji, povećanje ulaganja u svoju energetsku i prometnu infrastrukturu (luke, željeznica) putem EU sredstava, te olakšanje kontrole i financiranja ogromnih troškova za upravljanje i kontroliranje svojih granica, kao budućih vanjskih EU schengenskih granica. Jadranska makroregija treba postati efikasan instrument za bolju i efikasniju apsorpciju dostupnih EU sredstva za realizaciju kvalitetnih projekata koji će jačati globalnu konkurentnost Hrvatske i cijelog jadranskoga bazena, te s druge strane biti instrument jačanja eurointegracijskih procesa na području jugoistoka Europe.
3. Od tri odrednice svoga europskoga identiteta – balkanske, mediteranske i srednjoeuropske – hrvatska je vanjska politika do sada najviše, gotovo i potpuno, zanemarila našu mediteransku dimenziju. Niti bilateralni odnosi, niti naše sudjelovanje u multilateralnim inicijativama na Mediteranu nisu do sada sustavno uključivani u vanjskopolitičke prioritete. Takva se situacija treba i može što prije preokrenuti u pravcu aktivnog sudjelovanja Hrvatske u projektu Europske unije Uniji za Mediteran, te u drugim zajedničkim mediteranskim projektima i u bilateralnoj suradnji s mediteranskim zemljama. Svoju povijesnu i tradicionalnu pripadnost mediteranskom krugu, Hrvatska danas treba iskoristiti za intenzivniju suradnju i sudjelovanje u mediteranskim projektima u području gospodarstva, zaštite mora i okoliša od prekograničnih onečišćenja, zaštite bio staništa, prometnog povezivanja, olakšanja trgovine, migracijske politike, dijaloga civilizacija, kulturne suradnje, te političke stabilizacije.

4. Hrvatska će jačati suradnju i strateško partnerstvo sa susjednim i zemljopisno bliskim zemljama članicama Europske unije na srednjoeuropskom, alpskom i jadranskom području, prije svega Austrijom, Italijom, Slovenijom, Slovačkom, Češkom Republikom, Mađarskom i Poljskom. Ciljevi takve suradnje su stvaranje uvjeta za jačanje prekogranične suradnje, zaštite okoliša, gospodarske, tehnološke i znanstvene suradnje, prometnog i infrastrukturnog povezivanja, artikuliranje zajedničkih interesa na razini EU institucija, te realizacija zajedničkih projekata iz EU fondova. Važan instrument za realizaciju te suradnje je nedavno usvojena Dunavska strategija EU. Unutar Europske unije, Hrvatska će posvetiti posebnu pažnju razvijanju odnosa sa zemljama Višegradske skupine.
5. Hrvatska će aktivno doprinositi inicijativi za oživljavanje i novo osmišljavanje politike Europske unije prema zemljama EU susjedima. Obzirom na geopolitički položaj i interese Hrvatske, ovo je područje na kojem Hrvatska može aktivno doprinijeti razvijanju EU zajedničke vanjske i sigurnosne politike. To se posebno odnosi na doprinos artikuliranju susjedske politike Europske unije prema Bliskom i Srednjem istoku i arapskom svijetu južnog Mediterana.
6. Radna grupa za EU politike – posebna radna skupina mora preuzeti zadaću formuliranja hrvatskih stavova o inicijativama i mjerama zajedničke vanjske i sigurnosne politike Europske unije, koje se predlažu u EU institucijama i formuliranja prijedloga i stavova koje će iznositi hrvatska strana. Njezina zadaća će biti i detaljno praćenje realizacije obveza preuzetih prema i unutar EU.
7. EU fondovi – bit će potrebno odrediti tijelo državne uprave koje će se baviti koordiniranjem korištenja sredstava iz EU fondova, kako bi se postigao sinergijski učinak i maksimalna iskorištenost sredstava koja će nam potencijalno biti na raspolaganju. Vrlo je važno ustanoviti model sufinanciranja projekata na svim razinama, kao i riješiti pitanje financiranja izrade projekata na svim razinama države (središnja, regionalna, lokalna).

14.2.3. Migracije

U vanjskopolitičkim aktivnostima posebnu pozornost treba posvetiti suradnji sa zemljama iz kojih će potencijalno dolaziti imigrantska radna snaga.

Hrvatski gospodarski oporavak i uspjeh učinit će nas privlačnom destinacijom za imigraciju. S obzirom da smo maloljudna zemlja, taj proces može biti vrlo koristan i povoljan za Hrvatsku. Međutim, ta prilika se može iskoristiti pod uvjetom da Hrvatska bude kvalitetno pripremljena za takav proces, za koji se može očekivati da će pratiti uspješan razvoj hrvatskog gospodarstva. Politika mora biti usko povezana s potrebama hrvatskoga gospodarstva i tržišta rada.

14.2.4. NATO

Sustavno sudjelovanje, u suradnji s Ministarstvom obrane, u političkoj komponenti NATO-a kao oblika suradnje s ostalim zemljama članicama NATO.

Politička komponenta NATO je ujedno i izrazito važan, formalizirani kanal suradnje političke i sigurnosne suradnje sa SAD. Obzirom na globalni značaj i ulogu SAD, očito je da će SAD i u budućnosti imati interes i u našoj užoj i široj regiji. Prvenstveno na toj razini i na tim temeljima Hrvatska treba razvijati partnerstvo sa SAD.

U svrhu što uspješnijeg razvijanja ove politike, treba institucionalno formalizirati i urediti suradnju između Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva obrane.

14.2.5. Gospodarska diplomacija

S izuzetkom zemalja susjeda, Europske unije, nekolicine zemalja članica EU i SAD, ukupni, dominantni naglasak vanjske politike treba staviti na gospodarske odnose Hrvatske s drugim zemljama. To ne znači da gospodarski odnosi ne igraju izrazito značajnu ulogu i u odnosima s navedenim zemljama. Međutim, u odnosima s navedenim zemljama, politički odnosi prethode ili imaju prvenstvo pred gospodarskim u vanjskoj politici. U svim drugim slučajevima vanjska politika treba biti prvenstveno jedan od važnih kanala i u funkciji gospodarskih odnosa.

U tom cilju treba formirati banku portfolija hrvatskih tvrtki sposobnih za izlazak na treća tržišta. Također treba ustanoviti redovne (godišnje) susrete s investitorima u Hrvatskoj kako bi se ustanovile i otklonile poteškoće koje imaju u poslovanju u Hrvatskoj.

14.2.6. Multilateralna suradnja

Članstvo u međunarodnim organizacijama treba postati instrument za osiguranje hrvatskih interesa u okviru područja koja te organizacije pokrivaju. Treba odrediti prioritete u multilateralnoj suradnji. U tom smislu za pojedine međunarodne organizacije potrebno je postaviti dugoročne ciljeve koji se kroz članstvo u njima mogu ostvariti. Poziciju i djelovanje hrvatskih predstavnika treba osnažiti i postaviti na načelima osiguranja dugoročnih i strateških interesa Republike Hrvatske. Hrvatska putem aktivnoga sudjelovanja u međunarodnim organizacijama mora postati aktivni protagonist, te takvo djelovanje koristiti za jačanje međunarodnih partnerstava s drugim zemljama. Međunarodne organizacije i djelovanje u njima mora postati instrument za jačanje imidža, promociju Hrvatske i hrvatskoga identiteta u međunarodnom okruženju, te služiti kao potpora gospodarskoj diplomaciji.

14.2.7. Posebni projekti

Ovu kategoriju politika moguće je stalno nadopunjavati u skladu s potrebama, mogućnostima i prilikama koje se pružaju. Ovdje navodimo neke takve posebne projekte:

- Zaklada Mažuranić – koja će se baviti medijskom, izdavačkom, kulturnom, znanstvenom i obrazovnom suradnjom u regiji
- HRT program za regiju jugoistočne Europe
- Hrvatska Provansa – projekt regionalnoga razvoja dalmatinske Zagore na temelju integrirane turističke ponude, kombinirane s poljoprivredom i prehrambenom prerađivačkom manufakturom i oživljavanjem klimatskih, arhitektonskih, gastronomskih, sportskih i drugih tradicijskih potencijala. Ovo je i primjer projekta prekogranične suradnje, u ovom slučaju s BiH
- Vanjska politika putem visokog obrazovanja – projekt sustava stipendiranja stranih studenata na hrvatskim sveučilištima.

15. OBRANA I NACIONALNA SIGURNOST

U novim međunarodnim odnosima određenim procesima globalizacije, prioriteti sigurnosti su usmjereni na ekonomsku, ekološku i socijalnu sigurnost, a prioritetni elementi suvremene sigurnosne politike su politička stabilnost i upravljanje krizama.

Stoga naša koalicija ne pristupa problematici nacionalne sigurnosti samo u okvirima uskoga obrambeno-obavještajnoga shvaćanja i inzistira na širenju okvira sigurnosti u smjeru građanskoga poimanja sigurnosti, što znači da sigurnost pojedinca mora prethoditi prosudbi i određenju sigurnosne politike. Dakako, to ne znači proglašavanje svake pojave «sigurnosnim problemom», nego spoznaju da niz nekonvencionalnih prijetnji sigurnosti može proisteci iz neodgovornog odnosa prema okolišu i prirodi, nepravedne podjele i upravljanja resursima, socijalnih i regionalnih nejednakosti, neodržive proizvodnje hrane i tome slično.

Za nas se sloboda i sigurnost dopunjuju – širenje prostora slobode u našem društvu pridonosi sigurnosti, a prijetnje sigurnosti ne mogu biti izlika za ograničavanje sloboda.

U zaštiti vitalnih nacionalnih interesa i ostvarivanju strateških ciljeva, članstvo u NATO-u i skorašnje članstvo u Europskoj uniji je najbolji okvir koji daje dugoročna jamstva za ostvarenje hrvatskih nacionalnih interesa, uključujući izgradnju i razvoj države koja služi svojim građanima. Europska unija je trajni okvir za stabilnost, funkcioniranje institucija države, te standarda zaštite prava pojedinca. Europska pravna stečevina za Hrvatsku treba biti minimum i polazište, a ne maksimum standarda.

Učinkovitost politike sigurnosti pretpostavlja sinergijsko djelovanje svekolikih sposobnosti društva u zaštiti

nacionalnih interesa. I to ne samo političkih, obrambenih i sigurnosnih kao tradicionalnih sposobnosti, nego i svih ostalih čimbenike sigurnosti kao što su gospodarski, društveni, upravni, zdravstveni, obrazovni, znanstveni, kulturni i ekološki.

a) Prijetnje sigurnosti

Smanjivanje napetosti u neposrednom sigurnosnom okružju rezultiralo je rastom suradnje, što, uz veliko smanjenje brojčanoga stanja oružanih snaga u susjednim zemljama i njihovu želju za uključivanje u euroatlantske integracije, značajno smanjuje mogućnost ponovnog izbijanja izravnih oružanih sukoba.

No, 21. stoljeće je prepoznatljivo po nizu novih izazova sigurnosti. To su prije svega izazovi energetske sigurnosti, klimatskih promjena, sigurnosti opskrbe hranom, kao i izazovi uzrokovani migracijama, regionalnim razlikama, diskriminacijom ili isključenošću pojedinih društvenih skupina, te izazovi koji proizlaze iz pograničnog kriminala, posebice krijumčarenja ljudi i droge.

Prijetnje nacionalnoj sigurnosti su svekolike i s različitim stupnjem vjerojatnosti, a to su: međudržavni vojni sukobi; krizna žarišta u svijetu; širenje oružja za masovno uništenje; terorizam; narušavanje okoliša; prirodne nesreće i katastrofe; organizirani kriminal; narušavanje energetske sigurnosti; ugrožavanje kritične infrastrukture; ugrožavanje informacijske sigurnosti; prijetnje javnim dobrima i gospodarska nestabilnost. Mogućnosti ugroza nacionalne sigurnosti su višestruke, no posebno treba ukazati na ugrozu upravljanja krizom i državom suprotno javnom interesu.

b) Sposobnost zaštite nacionalne sigurnosti

Međunarodna situacija se procesima globalizacije neprekidno mijenja i utječe kako na svjetsku, tako i na sigurnost Hrvatske, iznutra i izvana. Bit tih globalizacijskih procesa je da su unutarnji i međunarodni oblici sigurnosti postali sve više protkani sa značajnim utjecajem na one koji određuju politiku.

Prvi korak ka uspješnosti je spoznati i razumjeti do koje mjere je Hrvatska, djelujući neovisno ili u okvirima EU-a i NATO-a ili sa svojim izravnim susjedima, u mogućnosti smanjiti rizike i/ili odgovoriti na prijetnje kada i ako se ukažu. Tu svakako treba naglasiti potrebu proširenja suradnje sa susjednim zemljama i u široj regiji jugoistočne Europe na polju sigurnosti.

Opće je poznata činjenica da kakvoća političkog sustava zemlje određuje razinu korupcije, organiziranog kriminala i gospodarske stabilnosti. Stoga Hrvatskoj treba politički sustav koji može osigurati primjereni ambijent za gospodarski razvoj i stabilnost, djelotvoran nadzor vlasti i profesionalni integritet institucijama policije i pravosuđa. U tom smislu treba dovršiti konstituiranje hrvatske države provedbom reformi javne uprave s osobitim naglaskom na funkcioniranje pravosuđa.

Na temelju spoznaja globalnih integracijskih procesa, pozornost treba usmjeriti na zaštitu temeljnih nacionalnih interesa, čija ugroza može dovesti do gospodarskih,

društvenih i političkih posljedica. Među njima su najvažniji: upravljanje prostorom i zaštita okoliša; -samodovoljnost u proizvodnji hrane; zadržavanje suvereniteta nad osnovnim prirodnim bogatstvima; upravljanje tokovima novca; upravljanje energetskim sustavima i upravljanje velikim infrastrukturnim sustavima.

Dostatnu razinu njihove sigurnosti treba ostvariti: povezivanjem vlade, industrije, znanosti i javnosti kao zainteresiranih snaga te zbog uvođenja tržišnih načela i preuzimanjem odgovornosti za sigurnosne rizike i od strane svih vlasničkih struktura; provedbom mjera sigurnosti utemeljenih na analitičkim uvidima i zaključcima dobivenih provedbom interdisciplinarnih istraživanja od za to mjerodavnih institucija.

c) Sposobnosti institucija obrane, unutarnjih poslova i sigurnosno-obavještajnog sustava

Sukladno izazovima, Oružane snage Republike Hrvatske trebaju imati sposobnosti nacionalne i savezničke vojne obrane i odvratanja, sposobnosti za sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama i operacijama odgovora na krize, sposobnosti potpore ostalim institucijama u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, u borbi protiv terorizma i širenja oružja masovnog uništenja, te u nadzoru i zaštiti prava i interesa Republike Hrvatske na moru.

U procesu njihova daljnjeg razvoja, prioritet treba biti na razvoju sposobnosti za provedbu operacija odgovora na krize i mirovnih operacija. Istodobno treba nastojati suziti raspon različitosti ranije preuzetih partnerskih ciljeva i usmjeriti se na specijalizaciju za samo određena područja djelovanja.

Institucije unutarnjih poslova i javne sigurnosti trebaju prije svega imati sposobnosti zaštite temeljnih sloboda svojih građana. Dakako i dostatne sposobnosti suzbijanja organiziranog kriminala, ilegalnih migracija, trgovanja ljudima, drogama, terorizma, te sprječavanja širenja oružja masovnog uništenja. Prioritet je razvoj sposobnosti nadzora granice, ljudi i roba u prekograničnom prometu i razvoj sposobnosti suzbijanja organiziranog kriminala uopće.

Sigurnosno - obavještajni sustav treba imati sposobnosti spoznaje dostatnih pravodobnih, pouzdanih i relevantnih informacija za donošenje odluka u domeni nacionalne sigurnosti. Primarno treba razvijati obavještajni segment, što će po prirodi stvari povećati i učinkovitost sigurnosti.

Tijekom izravnog djelovanja, sve su navedene institucije segmenti jedinstvenoga mehanizma upravljanja u kriznim situacijama, kako u nacionalnim tako i u međunarodnim okvirima, uz stalni demokratski stručni, parlamentarni i građanski nadzor.

d) Balansiranje državnoga proračuna i zahtjeva nacionalne sigurnosti

Izdvajanja za potrebe institucija u području obrane, unutarnjih poslova i sigurnosno-obavještajnoga sustava pokazuju kontinuiranu tendenciju smanjenja, kako u apsolut-

nom iznosu, tako i u relativnom udjelu u bruto domaćem proizvodu. Zbog toga raste i raskorak između predviđenih troškova i budućih obveza, pogotovo u odnosu na planirano opremanje suvremenim tehničkim sustavima.

Zbog toga ćemo provesti analizu provedbe dugoročnih planova razvoja institucija, s ciljem prosudbe na kojoj se razini može uspostaviti ravnoteža postavljenih ciljeva, mogućnosti i sredstava. Očekujemo da ta analiza, između ostaloga, dade odgovore i na sljedeća pitanja:

- može li Hrvatska održati niz tehničkih sigurnosnih sustava povećanjem izdvajanja iz proračuna ili treba povećati učinkovitost sustava putem specijalizacije samo za određena područja i uz veću integraciju sa svojim partnerima?
- je li primjerena do sada korištena metodologija određivanja veličine institucija (minimum snaga za svekolike zadaće) ili bi to trebala biti metodologija određivanja snaga u skladu s veličinom BDP-a?
- nabavljamo li odgovarajuću opremu i trebamo li to činiti sami ili s našim saveznicima?

16. ULOGA DRŽAVE - U PROMJENE ZAJEDNO S GRAĐANIMA

Razvoj Republike Hrvatske u modernu državu, koja je na usluzi svojim građanima, u temelju je našega programa. Taj program uključuje Hrvatsku jednakih mogućnosti, što znači smanjivanje regionalnih razlika u stupnju razvijenosti i koncentraciji bogatstva, uključuje snažan zamah u gospodarskom rastu i razvoju, uključuje školstvo, visoko obrazovanje, znanost i kulturu kao temelje tog razvoja i, naravno, uključuje pridruživanje Hrvatske zajednici europskih naroda - ne da bismo imali «člansku iskaznicu», nego kao potvrdu da je Hrvatska zaista razvijena država. Takva država nužan je preduvjet dosljednoga i univerzalnoga ostvarivanja ljudskih i građanskih prava i sloboda. Ona je početna točka i cilj zajedničkoga političkoga programa stranaka naše koalicije.

Hrvatskoj su potrebne i promjene općega ponašanja vlasti, jer se samo tako može izgrađivati i izgraditi pravedna i pravna država. Umjesto kulture, prakse, pa i čitavoga sustava korumpirane vlasti, izgradit ćemo sustav i praksu poštene vlasti. Onemogućit ćemo sve danas postojeće oblike djelovanja vlasti koja ne radi za opće dobro i koja je glavni izvor privilegija, zloraba i osobnih koristi povlaštenih grupa i pojedinaca.

Puno poštovanje, zaštita i promicanje ljudskih prava, temeljnih sloboda, dijaloga i tolerancije pretpostavka su i mjerilo demokracije i stabilnosti političkoga sustava. Naša vizija nove hijerarhije društvenih vrijednosti počiva na zaštiti pojedinca od svemoći vlasti i države. Stvarno poštovanje i zaštita Ustavom zajamčenih ljudskih prava i temeljnih sloboda vodit će nas prema stabilnome i odgovornome društvu.

Do sada su vlast i državne institucije od građana očekivale samo da plaćaju poreze i ne čine ništa loše i zabranjeno. Došlo je vrijeme kada i vlast i građani trebaju puno više. Vlast i institucije trebaju građane koji čine dobro, koji sudjeluju, koji nadziru, a građani trebaju državu koja ih uvažava, štiti i koja im je na usluzi. Došlo je vrijeme zajedništva građana i državnih institucija, vrijeme odgovornih političara i odgovornih građana koji zajedno stvaraju i štite odgovorno i pošteno društvo.

Mi ovakvim konceptom zajedništva državne vlasti s građanima i civilnim društvom ne pokušavamo s institucija otkloniti ili smanjiti obvezu obavljanja svih funkcija koje one prirodno imaju, nego otvaramo novi prostor zajedničkoga djelovanja u stvaranju, provođenju i nadzoru politika koje su od izravnoga interesa za građane. Naš je cilj potaknuti transparentnost i otvorenost rada tijela javne vlasti i uključivanje građana i civilnoga društva u oblikovanje javnih politika. Mi pozivamo građane i civilno društvo da ne čekaju što će dobiti od države, nego da joj sami kažu i pokažu to što očekuju od države, a čemu sami mogu pridonijeti, pogotovo na lokalnoj razini.

Naš koncept uloge države u gospodarstvu polazi od stvaranja uvjeta za gospodarski rast, kao osnovnoga pokretača rasta stope zaposlenosti i povećanja životnoga standarda stanovništva. On definira utjecaj na gospodarski rast putem ograničene gospodarske uloge, odnosno stvaranja preduvjeta za tržišno natjecanje. Pri tome ćemo se zalagati za bolje regulirane tržišne uvjete, kao djelatnu alternativu potpunim tržišnim slobodama. Područja djelovanja države na gospodarstvo i tržište bit će usmjerena na: uspostavu i provođenje efikasnoga zakonodavstva i sudstva, radikalno iskorjenjivanje korupcije, nadzor tržišnoga natjecanja, modernizaciju obrazovnoga sustava i podizanje opće razine obrazovanja, razvoj infrastrukture, socijalnu ulogu države, uravnoteženi regionalni razvoj, te makroekonomske politike koje potiču razvoj poduzetništva. Osnovna uloga države je stvaranje socijalno-ekonomsko-pravnog okruženja pogodnoga za razvoj poslovanja. Ovako definirana uloga države omogućuje razvoj sposobnih i konkurentnih poslodavaca, istodobno potičući gospodarski rast.

Samo na temelju uspješnoga gospodarstva država može ostvariti jednu od svojih temeljnih zadaća, a to je stvaranje uvjeta za pravo na rad i zaštitu radnih prava, te na efikasnu socijalnu politiku i zaštitu siromašnih. Jedino država može i mora jamčiti najsiromašnijima, onima koji su u velikim društvenim promjenama i transformacijama izgubili minimalnu socijalnu sigurnost, mogućnost da funkcioniraju unutar tržišta i zadovoljavaju svoje temeljne potrebe.

17. PRAVOSUĐE

Društvena uređenost i funkcionirajuća pravna država jedna su od najvećih prednosti koje novoj članici donosi

članstvo u Europskoj uniji. Međutim, dobro pravosuđe ne dolazi samo po sebi već samom činjenicom članstva u Uniji. To je dugoročni proces, čiji je konačan uspjeh važan ne samo za pravno i pravedno uređenu državu i zaštitu prava pojedinaca, nego i za poticanje gospodarskoga rasta, ulaganja i konkurentnoga poslovanja. Tijekom posljednjih deset godina prilagodbi hrvatskoga pravosuđa europskim standardima i kriterijima, postignut je napredak, koji se prvenstveno ogleda u depolitizaciji i neovisnosti pravosuđa putem izmjena Zakona o Državnome sudbenome vijeću u pogledu izbora i sastava Vijeća, te izbora, napredovanja i stegovne odgovornosti pravosudnih dužnosnika, zatim obrazovanja i izbora najkvalitetnijih pravnika za sudačke funkcije kroz "Pravosudnu akademiju", funkcionalnijega organiziranja mreže pravosudnih tijela i teritorijalnoga preustroja sudova i Državnih odvjetništava, te niza izmjena propisa, posebno onih postupovnih, također u funkciji efikasnijega i ekonomičnijega pravosuđa.

Naša koalicija polazi od toga da je neovisno, nepristrano, stručno, učinkovito i odgovorno pravosuđe pretpostavka za funkcioniranje Republike Hrvatske kao pravne države. Takvo pravosuđe pretpostavka je gospodarskoga, društvenoga i političkoga razvoja i prosperiteta Republike Hrvatske. Pravosuđe mora biti u službi građana pružajući im pravnu sigurnost i učinkovitu zaštitu njihovih prava i interesa, uz istovremeno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Zato su naši ciljevi:

- osigurati svim građanima i pravnim osobama, kako domaćim, tako i stranim, pravnu sigurnost i učinkovitu pravnu zaštitu njihovih prava i to u najkraćem mogućem roku,
- zaštititi javni interes i interese Republike Hrvatske, te ostvariti punu integraciju u pravni sustav Europske unije, kao i poštivanje svih međunarodnih obveza Republike Hrvatske,
- dovršetkom reformi, te jačanjem postojećih institucija izgraditi neovisno, nepristrano, stručno, učinkovito i odgovorno pravosuđe, te na taj način ispuniti očekivanja građana i ojačati njihovo povjerenje u pravosuđe,
- osnažiti pravosuđe na način da u cijelosti bude dio sustava uzajamne kontrole zakonodavne, izvršne i sudske vlasti.

U cilju konačne uspostave modernoga i djelotvornoga pravosuđa po mjeri europskih standarda, koje jamči funkcioniranje vladavine prava i pravnu sigurnost koja građanima i pravnim osobama pruža punu i brzu pravnu zaštitu, stranke naše koalicije će u naredne četiri godine provesti sljedeće mjere i aktivnosti za dovršetak reforme pravosuđa:

- 1) Poboljšati radne i materijalne uvjete u pravosuđu putem:
 - osiguranja sredstava za gradnju/preuređenje kapitalnih objekata za smještaj sudova i državnih odvjetništava;
 - nastavka izgradnje/rekonstrukcije objekata za smještaj osuđenih osoba;

- provođenja racionalizacije broja sudova te osiguranje ravnomjerne opterećenosti svih sudaca;
 - stvaranja uvjeta za punu primjenu odredbi Zakona o kaznenom postupku, te omogućavanje funkcioniranja sustava probacije, kao i zamjene istražnoga zatvora drugim mjerama;
 - omogućavanja predsjednicima sudova učinkovitije obavljanje poslova sudske uprave uz istovremeno povećanje njihove odgovornosti;
 - realizacije tzv. e-spisa.
- 2) Izmijeniti sustav drugostupanjskoga/žalbenoga odlučivanja:
 - promijenu sustava dodjeljivanja predmeta drugostupanjskim sudovima i
 - aktivnija uloga drugostupanjskih sudova.
 - 3) Izmijeniti procesne zakone na način da se ubrzaju sudski postupci, između ostaloga putem:
 - uvođenja veće discipline za stranke i svjedoke;
 - omogućavanja učinkovitije dostave;
 - jačanja autoriteta sudaca;
 - poticanja alternativnih načina rješavanja sporova, posebice mirenjem i arbitražom.
 - 4) Ojačati ulogu i autoritet Vrhovnoga suda u ujednačavanju sudske prakse i uvođenju pravne sigurnosti,
 - 5) Srediti, digitalizirati i stvoriti jedinstveni sustav zemljišnih knjiga i katastra, posebice s naglaskom na dostupnost svih relevantnih dokumenata koji se nalaze u zemljišnoj knjizi,
 - 6) Omogućiti dostupnosti svih javnih podataka vezanih uz trgovačka društva putem interneta, kako bi se olakšalo gospodarsko poslovanje,
 - 7) Donijeti mjere radi učinkovitije primjene programa besplatne pravne pomoći građanima i uopće dostupnosti pravosuđa uz istovremeno postroženje naplate sudskih pristojbi,
 - 8) Omogućiti Državnom odvjetništvu djelotvornije poduzimanje radnji radi zaštite imovine Republike Hrvatske, kao i osigurati suradnju drugih tijela državne vlasti,
 - 9) Ojačati autoritet i ulogu Pravosudne akademije, te dodatno objektivizirati i napraviti transparentnim kriterije za prijem i ocjenjivanje polaznika,
 - 10) Osposobiti kvalitetne pravosudne dužnosnike putem jedinstvenoga sustava usavršavanja kroz cijelo razdoblje profesionalne karijere. Selekciju i odabir započeti već tijekom studija, a potom kroz Pravosudnu akademiju.
 - 11) Putem objektivnih pokazatelja jačati sustav izbora i napredovanja sudaca, uz mogućnost rane eliminacije neuspješnih, budući da stalnost sudačke funkcije ne može biti garantirana onima koji ne ostvaruju niti donji prag potrebne kvalitete i kvantitete rada.
- 12) Ojačati sustav odgovornosti pravosudnih dužnosnika i drugih djelatnika u pravosuđu, kao i etičnost njihovog postupanja.
 - 13) Poduzeti mjere radi jačanja autoriteta sudaca – kako izmjenom procesnih zakona, tako i dodatnom edukacijom.
 - 14) Osnovati specijalizirane sudove za vođenje radnih sporova,
 - 15) Zakonskim i praktičnim mjerama riješiti preostale zaostatke i obeshrabrili nepotrebno parničenje, posebno od strane države kao najvećeg parničara.
 - 16) Organizirati novi ustroj Trgovačkih sudova, sukladno stvarnim potrebama, odnosno gospodarskoj razvijenosti područja, kako bi se povećala učinkovitost sudovanja u drugostupanjskim postupcima.
 - 17) Donijeti mjere radi unapređenja sustava izrade zakonskih propisa.
 - 18) Donijeti odgovarajuće mjere koje će osigurati provedbu obveza koje Republika Hrvatska stječe članstvom u Europskoj uniji, uključujući i izravnu primjenu pravnih normi.
 - 19) Intenzivirati suradnju s međunarodnim organizacijama, tijelima Europske unije, te ministarstvima pravosuđa drugih zemalja u svrhu učinkovitije zaštite interesa građana, te ispunjavanja međunarodnih obveza Republike Hrvatske.
 - 20) Donijeti mjere radi poboljšanja komunikacije s građanima i transparentnijega rada pravosuđa u cjelini, kao i učinkovitijega rješavanja pritužbi građana.

18. DRUŠTVO BEZ KORUPCIJE

Korupcija izravno ugrožava ljudska prava građana te razara moral i strukturu društva. Sprječava razvoj slobodnoga poduzetništva i jednakost građana u ostvarivanju njihovih prava i interesa. Korupcija prodire u sve segmente društva i predstavlja najveću ugrozu gospodarskoga, društvenoga i političkoga razvoja i prosperiteta Republike Hrvatske.

Stranke naše koalicije odlučne su nastaviti graditi i dovršiti politički okvir i društvenu atmosferu koja će omogućiti konačnu uspostavu djelotvornoga i pravednoga pravosuđa, učinkovite državne uprave i odgovornoga upravljanja javnim poduzećima. To će nadležnim institucijama omogućiti konačni obračun i uklanjanje korupcije

iz svih tijela javne vlasti. To ćemo činiti bez obzira na koga će se korupcijske istrage i sudski postupci odnositi.

Proces približavanja Hrvatske Europskoj uniji posebno se snažno i povoljno odrazio na političku, pravosudnu i javnu spremnost na borbu protiv korupcije, kao velikoga društvenoga zla. Naše stranke bile su prve koje su ukazivale i pozivale na odlučan obračun s korupcijom i pljačkom javnoga novca za privatne interese korumpiranih političara i stranke na vlasti. Pozdravljamo činjenicu da su nam se i trenutačno vladajući, koji su bili glavni generator korupcijskoga mentaliteta i prakse u Hrvatskoj, konačno priključili u otvaranju političkoga prostora za pravosudnu borbu protiv korupcije, bez obzira što to čine iz pragmatičnih unutarnjih potreba frakcijskih obračuna za račun sadašnjega vodstva stranke na vlasti. Nas ne treba pozivati da podržimo taj njihov zaokret ka netoleriranju korupcije, jer mi to stalno i činimo već samim svojim političkim uvjerenjem i svjetonazorom, te praksom političkoga djelovanja. Nastavit ćemo tako i u novoj koalicijskoj Vladi, uz nadu da u oporbenim redovima danas vladajući neće ponovno promijeniti svoj odnos prema korupciji i da će biti spremni poduprijeti takvo naše anti-korupcijsko djelovanje.

Naša koalicija polazi od toga da je najvažnije stvariti sustavna rješenja za otklanjanje uzroka korupcije, a ne usmjeriti se samo na represiju i prikazivati ju kao konačni dokaz borbe protiv korupcije. Sadašnja vlast samo se hvali i ističe svoju odlučnost u borbi protiv korupcije, a da ništa ne čini na utklanjanju uzroka korupcije. Političke stranke na vlasti ne bore se protiv korupcije, nego stvaraju uvjete da do korupcije i ne dođe. Posao je pravosudnih institucija da se bore protiv korupcije u onom dijelu u kojem politička i državna prevencija još nije učinkovito profunkcionirala.

Naš cilj je društvo bez korupcije. Njegovim ostvarenjem, mi ćemo:

- a) osigurati građanima život u društvu bez korupcije, što znači da građani mogu ostvarivati sva svoja prava i obveze bez da budu izloženi koruptivnim zahtjevima,
- b) zaštititi javni interes i interes Republike Hrvatske na način da ne bude ugrožen od koruptivnog postupanja,
- c) zaštititi sve institucije od razarajućega učinka korupcije.

U stvaranju društva bez korupcije, naše aktivnosti bit će usmjerene na:

- 1) Utvrđivanje koja postojeća regulativa i administrativna postupanja izravno potiču koruptivno postupanje i donijeti odgovarajuće izmjene. Naime, represija ne može suzbiti korupciju, već samo sustavna rješenja kojima se mijenjaju "poticaji" korupcije:
 - ubrzati rad na uspostavi e-uprave, koja će građanima omogućiti jednostavnije i brže ostvarivanje njihovih prava i interesa;
 - uvesti transparentnost i dostupnost na web stranicama svih postupanja tijela državne uprave i lokalne samouprave, kao i pravosuđa;

- napraviti javno dostupnim i u realnom vremenu svih podataka o svim plaćanjim svih obveznika postupka javne nabave;
- srediti, digitalizirati i stvoriti jedinstveni sustav zemljišnih knjiga i katastra posebice s naglaskom na dostupnost svih relevantnih dokumenata koji se nalaze u zemljišnoj knjizi;
- gdje god je moguće, ukinuti postupanje tijela državne uprave i lokalne samouprave po diskrecijskoj ovlasti;
- identificirati i izmijeniti sva zakonska rješenja koja uvođe pravnu nesigurnost;
- identificirati i izmijeniti sva zakonska rješenja koja otežavaju i usporavaju ostvarivanje prava i interesa građana;
- izmijeniti propise koji se odnose na davanje koncesija i javno-privatno partnerstvo;
- uspostava učinkovitoga i transparentnoga sustava upravljanja državnom imovinom;
- nastavak jačanja kontrole u javnoj nabavi.

- 2) Donijeti posebne mjere koje se odnose na postupanje lokalne samouprave, te regulatornih tijela.
- 3) Razraditi poseban program nadzora nad radom javnih poduzeća i poduzeća u kojima država ima vlasništvo.
- 4) Donijeti odgovarajuće mjere koje se odnose na suzbijanje sukoba interesa:
 - učinkoviti sustav imovinskih kartica;
 - adekvatni sustav nadzora nad provedbom propisa o suzbijanju sukoba interesa;
- 5) Donijeti mjere koje će omogućiti učinkovitiju borbu protiv korupcije:
 - omogućavanje funkcioniranje sustava OIB-a i imovinskih kartica za sve građane;
 - aktiviranje mehanizma poreznoga nadzora u otkrivanju razlike između prihoda i imovine pojedinih osoba;
 - aktivnija međunarodna suradnja i razmjena podataka;
 - bolja suradnja represivnoga sustava;
 - stavljanje naglaska na učinkovitije otkrivanje i procesuiranje slučajeve korupcije, između ostalog i stvaranjem uvjeta za punu primjenu novog Zakona o kaznenom postupku;
 - jačanja kapaciteta pravosudnih tijela koja su nadležna za procesuiranje korupcije;
 - interakcija Vlade i nadležnih tijela za procesuiranje korupcije bez zadiranja u njihovu neovisnost.
- 6) Širenje i poticanje antikoruptivnoga ozračja od strane Vlade Republike Hrvatske;
 - edukacijski programi, posebno ukazivanje na štetnost korupcije, mogućnost i dužnosti prijavljivanja i sl;
 - javni nastupi;
 - u svim aktivnostima suradnja s nevladinim sektorom;
 - jačanje komunikacije s građanima i poduzetnicima i uspostava suradnje u suzbijanju korupcije.

19. LJUDSKA PRAVA I GRAĐANSKE SLOBODE

Političke stranke okupljene u našoj koaliciji, već su pokazale svoju predanost, kako zaštititi najširih prava svakog pojedinca i prava manjinskih skupina, tako i uspostavljanju i čuvanju socijalnih prava, te širenju prostora građanskih sloboda. Svojim djelovanjem na vlasti i u opoziciji proteklih dvadesetak godina pridonijeli smo podizanju svijesti o značenju ljudskih prava u najširem značenju, samosvijesti pojedinaca i skupina u isticanju svojih prava i slobodi životnih određenja, kao i stupnju razumijevanja različitosti i života u različitosti.

Građanska i politička prava i slobode

Hrvatska je u proteklom razdoblju, prije svega u procesu pristupanja Europskoj uniji i ispunjavanju kriterija za članstvo, postigla značajan napredak u zaštiti ljudskih prava i građanskih sloboda, u prvom redu u zaštiti prava nacionalnih manjina. Međutim, u mnogim područjima zaštite ljudskih prava još uvijek nije dosegnuta zadovoljavajuća razina, te su pojedine društvene skupine i dalje diskriminirane, a pojedinačna prava i slobode često se osporavaju. Pojedini zakonski akti, ali još više stvaranje javnoga mnijenja i javnoga pritiska, dovode do sužavanja i ograničavanja slobode u obrazovanju, kulturnom stvaralaštvu te do ograničavanja slobode izbora. Posebno je važno završiti procese društvene integracije nakon Domovinskoga rata, što uključuje i završetak povratka izbjeglica, obnove i izgradnje stambenih objekata u vlasništvu ili po osnovi stanarskih prava.

1) Prava nacionalnih manjina

U zaštiti manjinskih prava danas je najvažnija učinkovita kontrola primjene donesenih zakona, posebno u dijelu koji se odnosi na zastupljenost manjina u tijelima javne uprave, pravosudnim tijelima, te u predstavničkim tijelima jedinica regionalne i lokalne samouprave. Također je neophodno izmjenama zakona ujednačiti status pojedinačnih predstavnika nacionalnih manjina s vijećima i koordinacijama nacionalnih manjina, kako je propisano Ustavom.

2) Ravnopravnost žena i muškaraca

Stranke zastupljene u Savezu za promjene iskazale su visoku osjetljivost za pitanja rodne jednakosti, posebno dokazanu predanim radom stranačkih organizacija žena. I nadalje će pitanje rodne jednakosti biti visoko na našoj ljestvici prioriteta. Naše zauzimanje za tu jednakost započinje sa visokom predstavljenošću žena u stranačkim tijelima i na izbornim i kandidacijskim listama. Čvrsto zastupajući stajalište o jednakosti spolova kao temeljnom društvenom odnosu posebno ćemo djelovati na:

- Izjednačavanju šansi žena i muškaraca u obrazovanju;
- Zapošljavanju i ekonomskom osnaživanju žena;

- Stvaranju mehanizama kojima država potiče i štiti jednakost u obiteljskim odnosima i obvezama;
- Prevenciji i suzbijanju nasilja nad ženama.

3) Sloboda izbora životnog stila

Izbor životnog stila, uključujući i slobodu izbora punoljetnoga suglasnoga partnera, mora biti prepušten slobodnoj odluci pojedinca. U društvu koje ne razvija kulturu građanskih sloboda, postoji velika opasnost da se i one slobode koje su garantirane zakonima, ograniče ili potpuno izgube zbog pritiska javnog mišljenja koje može prijeći i u fizičko nasilje.

- #### 4) Sloboda zasnivanja obitelji i odlučivanja o rađanju djece
- Jedna od najčešće osporavanih temeljnih sloboda i primjer upletanja u sferu osobne savjesti, je osporavanje sloboda u planiranju obitelji i odlučivanju o rađanju djece. Ograničavanje ove slobode je najčešći put kojim država počinje zadirati u autonomnu sferu pojedinca i na taj način otvara put dominaciji države nad privatnosti i mogućnosti totalitarizma. Stoga ta sloboda trajno treba ostati u sferi slobodnoga odlučivanja pojedinca. Zadaća države je zakonski omogućiti svima koji žele imati dijete i imaju osnovne uvjete za odgoj djeteta, da to i ostvare. Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji treba dodatno liberalizirati, tako da to pravo mogu ostvariti i neudane žene. Također zakonom treba dopustiti zamrzavanje i pohranjivanje većega broja neoplođenih i oplođenih jajnih stanica, kako bi se znatno povećala mogućnost oplodnje.

5) Sloboda vjerovanja i uvjerenja

Država mora osigurati jednakost sviju vjerskih zajednica, kao i potpuno slobodu u izražavanju i prakticiranju vjerskih uvjerenja. Pojedinaac mora imati punu slobodu svjetonazora, religijskog određenja i pripadnosti te stoga zbog širine uvida i razumijevanja u škole treba uvesti religijsku kulturu.

Socio-ekonomska prava

U Hrvatskoj još uvijek ne postoje uvjeti u kojima svi njeni građani mogu prakticirati svoju slobodu u punom smislu, ostvariti uspješan i ispunjen život, te dosegnuti maksimum svojih mogućnosti. Uspješna država koja ispunjava svoj smisao mora biti u stanju svim svojim građanima omogućiti jednake startne pozicije i eliminirati sve prepreke koje pojedinca stavljaju u neravnopravni položaj u ostvarivanju njegovih prava i sloboda. I dalje smo svjedoci kršenja elementarnih ljudskih prava, kao što je pravo na rad i pristojan život od svoga rada, pravo na solidnu i pravovremenu zdravstvenu zaštitu, pravo na kvalitetno obrazovanje te pravo na jednakost mogućnosti.

1) Pravo na rad i život od vlastitoga rada

Nezaposlenost nije samo pitanje egzistencije, nije samo pitanje ima li čovjek od čega živjeti, već i pitanje sva-

čijega osobnoga dostojanstva, osjećaja da ga njegova sredina cijeni i treba i da sudjeluje kao ravnopravni građanin u svojoj zemlji. Zato je nezaposlenost izvor ne samo financijske, nego i svake druge nepravde. Država mora osigurati uvjete za dinamično gospodarstvo koje jedino može osigurati poštivanje ovog prava.

2) Pravo na zdravstvenu zaštitu

Svatko mora imati pravo na zdravlje. Kvalitetan i obuhvatan skup zdravstvenih usluga mora biti jednako dostupan svim našim građanima, a pacijent treba biti u središtu zdravstvenog sustava. To je naša politička odluka, to je naše političko opredjeljenje. Naša sposobnost, znanje i umijeće nam treba pomoći osigurati takvu dostupnost zdravlja za svakoga čovjeka, stvoriti sigurnost i izvjesnost kod svakoga čovjeka u ovoj zemlji da će moći doći do liječnika kada mu to zatreba.

3) Pravo na obrazovanje

Kvaliteta obrazovanja ne smije biti različita, ovisno o tome je li se netko rodio u gradu ili na selu, u siromašnijem ili bogatijem dijelu Hrvatske. Dobro obrazovanje i cjeloživotno obrazovanje mora biti jednako dostupno svim građanima. Ljudi su nejednaki po svojim sposobnostima, ambicijama, željama i usmjerenjima. Ali kvalitetno obrazovanje im mora osigurati da budu jednaki po šansama da od sebe učine i postignu najbolje što oni osobno mogu. U tome će također biti različiti, ali će, u okvirima svojih sposobnosti, biti najbolji što mogu.

4) Ujednačeni razvoj

Ogromne razlike u razvijenosti i bogatstvu hrvatskih regija stvaraju nepravedno društvo, ali slabe i koheziju unutar hrvatskoga društva. Svi hrvatski građani moraju imati jednake šanse za sretan i uspješan život, neovisno o mjestu njihova rođenja.

Suprotno praksi manipulacije najvišim osjećajima građana, naglašavanju razlika i nepotrebnim podjelama, a sve sa ciljem nezasažuenoga ostajanja na vlasti, naša koalicija je na stajalištu da napredak države i blagostanje njenih građana dugoročno počiva na punoj upućenosti građana u njihova prava, te na razumijevanju, prihvaćanju i poštivanju prava i sloboda drugih koja ne ugrožavaju njihova prava i slobode. Uvjereni smo da će tome uvelike pomoći i okvir Europske unije za koji smo se iskreno zauzimali proteklih godina, razumijevajući ga tek kao početnu razinu koju ćemo dalje razvijati i obogaćivati.

20. NOVA JAVNA UPRAVA KAO USLUŽNA DJELATNOST

Nova javna uprava bit će utemeljena ne pretpostavci funkcionalne države koja je servis građana i služi zadovoljavanju njihovih potreba. Razvijena i efikasna javna uprava zamašnjak je razvoja, privlačenja investicija i

sudjelovanja u institucijama Europske unije. Provedba svih potrebnih promjena sadržanih u našem izbornome programu, u najvećoj će mjeri ovisiti o učinkovitosti državne uprave, te njenih službenika i dužnosnika.

Pri određivanju ciljeva javne uprave na umu treba imati osnovna načela njezinoga rada, a to su usmjerenost na korisnika (građanina) i nekorumpiranost. Da bi javna uprava ispunila svoj osnovni cilj, te postala jeftini, brzi i efikasni servis građana potrebno je ispuniti nekoliko uvjeta. Prije svega, javna uprava mora biti utemeljena na proizvodnom pristupu – usluga je proizvod, a učinkovitost se procjenjuje prema kvaliteti i dostupnosti tih proizvoda. Drugi uvjet je obrazovano i kompetentno osoblje, koje je presudno za funkcioniranje javne uprave.

Zbog toga građani imaju pravo zahtijevati njihovu potpunu profesionalnost. Sljedeći uvjet je transparentnost podataka o i u javnoj upravi, te vodoravna i okomita decentralizacija javne uprave utemeljena na načelu supsidijarnosti – upravni poslovi trebaju se obavljati na onoj razini koja ih može obaviti s najvišim stupnjem kvalitete.

Nezaobilazan element je potpuna informatizacija javne uprave te njena neovisnost od politike i otpornost prema političkim pritiscima. Samo takva, sustavna reforma može građanima osigurati javnu upravu kakvu zaslužuju, onu koja je njihov servis. Brz, učinkovit, jeftin servis i ponajviše servis bez korupcije.

Očito je da je javna uprava vezana uz većinu neophodnih djelatnosti kako za građane, tako i za državu i zbog toga ona mora ostvarivati javne interese i služiti javnom dobru. Samo takva javna uprava može biti izvor učinkovitosti i partner svakoj vlasti koju su građani izabrali. Javna uprava je mjesto susreta građana i države. Zbog toga ona postaje nezaobilazni dio razvoja ili pak njegova kočnica. Za Republiku Hrvatsku transformacija postojećih institucija javne uprave nužan je korak u približavanju strateškim ciljevima naše zemlje – gospodarskom rastu i razvoju, razvoju obrazovanja, reformama velikih sustava pravosuđa i zdravstva te priključenja Europskoj uniji.

Javna uprava u Hrvatskoj danas je svojim građanima prespora i preskupa, kvaliteta obavljenih poslova je preniska, previše je udaljena od građana da bi mogla skrbiti o njihovim interesima, ne pruža dovoljno informacija i ne uživa njihovo povjerenje.

Naš program reforme javne uprave ima za cilj uspostaviti novu javnu upravu koja će postati pravi servis građana, osigurati učinkovito obavljanje društvenih poslova, pribavljanje javnih dobara i zadovoljenje bitnih, svakodnevnih potreba građana u skladu s javnim interesom i općim dobrom. I prije svega, treba uvijek imati na umu da prava reforma treba zahvatiti u cjelokupni sustav – od obrazovanja, regrutiranja, nagrađivanja, ali i ocjenjivanja službenika, preko metoda rada, informacija kojima uprava raspolaže, pa sve do tehničke opremljenosti i umreženosti sustava. Jedino sustavna reforma može zaustaviti glavni problem uprave s kojim se suočavamo kao građani – korupciju.

Reforma ljudi zaposlenih u državnoj upravi najteži je zadatak ukupne reforme. Promjena njihovog shvaćanja

vlastite uloge i zadatka polazni je cilj. On obuhvaća i razvijanje sustava trajnog obrazovanja državnih službenika, kojim će se izgrađivati ne samo stručnost kadrova u državnoj upravi, nego i poticati promjene u ponašanju i načinu obavljanja poslova državnih službenika. Razvijat će se svijest da je prvenstveni zadatak državnoga službenika pružiti brzu i kvalitetnu uslugu korisniku, a ne upravljati ljudima i birokratizirati postupke komuniciranja s građanima. Izgradnja povjerenja u državnu upravu i uvažavanja državne uprave krajnji je cilj reforme ljudi zaposlenih u javnim službama. Stoga ćemo ustrajati na unapređenju rada i obveznim programima edukacije državnih službenika u Državnoj školi za javnu upravu. Državna uprava ne smije biti utočište neambicioznih i nesposobnih kadrova, nego rasadnik stručnih i učinkovitih službenika. Zato će se osnažiti sustav objektivnoga godišnjega ocjenjivanja učinaka i stručnosti državnih službenika, uz mogućnost optimizacije broja zaposlenih u državnoj upravi unutar skupine najslabije ocjenjenih službenika.

Temelji nove javne uprave su osnovna načela njezinoga rada – usmjerenost na korisnika (građanina) i nekorumpiranost. Svrha javne uprave je pružanje usluga zbog čega korisnik tih usluga mora biti u žarištu njezinog rada. Ne treba zaboraviti – plaćanjem poreza i ostalih davanja građani usluge javne uprave kupuju kao i sve druge proizvode, a često plaćaju i unaprijed.

Ciljevi koje ćemo ostvariti u konceptu nove javne uprave su:

1. Uspostaviti proizvodni (uslužni) pristup u pružanju usluga javne uprave
2. Obrazovani i kompetentni državni službenici
3. Osigurati transparentnost podataka u i o javnoj upravi
4. Provesti vodoravnu i okomitu decentralizaciju i dekoncentraciju
5. Osigurati otpornost prema političkim pritiscima
6. Osnažiti informatizaciju javne uprave i izdavanje on-line dokumenata korisnicima.

Takva reformirana i moderna državna uprava morat će biti sposobna obaviti tri važna zadatka:

- ravnopravno sudjelovati u administrativnom djelovanju u okviru institucija Europske unije,
- pokazati osnaženu sposobnost predlaganja, procjene učinaka i provedbe zakonodavnih rješenja i upravnih postupaka na nacionalnoj razini,
- otvoreno, transparentno i pravovremeno komunicirati s korisnicima administrativnih usluga.

Financijski i politički cilj je smanjiti relativni udio potrošnje državne uprave u državnome proračunu. Stoga će masa proračunskih izdataka za državnu upravu u narednom četverogodišnjem mandatu, rasti sporije od rasta BDP-a.

Temeljni cilj reforme državne uprave je promjena ponašanja i djelovanja državnih službenika i državnih

institucija na način da se za mandata nove Vlade stvori manja, stručnija, učinkovitija, u cjelini jeftinija, ali bolje plaćena hrvatska javna uprava koja je sposobna u tom roku prijeći dugi put od vladanja i upravljanja građanima do služenja građanima.

21. POLITIKA DECENTRALIZACIJE

Decentralizacija i regionalni razvoj – mjerilo razvitka demokracije

Veliki broj jedinica lokalne i regionalne samouprave u Hrvatskoj, sam po sebi ne jamči i veliku razinu decentralizacije države i javnih poslova. Postojeća razina centralizacije u Hrvatskoj je značajna i neodrživa, jer vodi daljnjem rastu disproporcija i slabljenju ukupne gospodarske moći zemlje. Po udjelu lokalnih i regionalnih vlasti u javnim financijama od ispod 10% , Hrvatska je među europskim zemljama bila i ostala pri samom dnu. Fiskalni kapacitet jedinica lokalne i regionalne samouprave vrlo je neujednačen u pogledu visine, ali i vrste prihoda, kao i vrste rashoda i njihova rasporeda u proračunima. Bruto domaći proizvod po hrvatskim županijama ukazuju na velike razlike u regionalnoj gospodarskoj razvijenosti Hrvatske i tendenciju povećavanja tih razlika na štetu slabije razvijenih i nerazvijenih hrvatskih regija, ubrajajući u slabije razvijene i nerazvijene hrvatske regije gotovo sve, osim Grada Zagreba.

Odgovornost za neprihvatljive regionalne disproporcije u razvoju zemlje jest na državi i vlasti koja je vodi, kao najvećem poslodavcu, jer se kroz proračun ili putem državnih poduzeća upravlja s više od 50 posto bruto proizvoda Hrvatske. Od svojih regija država ubire više prihoda nego što se rasporedom tih prihoda ostavlja lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Nedostatak gospodarske analize o razvojnim gospodarskim mogućnostima Hrvatske, i jasne gospodarske strategije koja bi potaknula regionalni gospodarski razvoj, pogodovali su ne samo stihijskom, neravnomjernom razvoju nego i tome da se regionalni i lokalni razvojni ciljevi vrlo teško raspoznaju u državnim provedbenim planovima. Centralizirani državni mehanizmi u regionalnim programima ne prepoznaju nacionalne gospodarske interese, a regionalne i lokalne vlasti najčešće nemaju dovoljno ovlasti niti sredstava da samostalno provode regionalne i lokalne programe.

Naše stranke udružene u izbornu zajedništvo definirale su politiku decentralizacije javnoga sektora koja ima za cilj bolje zadovoljavanje javnih potreba stanovnika u skladu s njihovim sklonostima i potrebama za javnim dobrima i uslugama, te poticanje lokalnog i regionalnog razvoja. Odlučni smo u izgradnji novoga sustava, koji se čvrsto oslanja na eksplicitno i stabilno utvrđena pravila, koja se odnose na jasnu podjelu snage i moći između razina vlasti, na usklađenost interesa najviše

razine vlasti s interesima nižih razina vlasti, kao i na jasnu podjelu javnih funkcija i izvora sredstava za njihovo financiranje između razina vlasti. Umjesto da se jačaju velike, centralne, državne institucije, ispod kojih ostaje praznina, sustav ćemo graditi odozdo prema gore. Samo se tako može kod ljudi stvoriti motivacija za sudjelovanje u javnim poslovima.

Naša vlast djelovat će po načelu supsidijarnosti, tako da će se višoj razini prepustiti samo ono što se ne može riješiti na nižoj, vodeći računa o učinkovitom pružanju javnih usluga i obavljanju javnih poslova. Pri tome, preuzimat će se i nastavljati samo ona rješenja i modeli iz prakse (domaće i EU), koja su se pokazala dobrima i u odnosu na postojeće okruženje u Hrvatskoj.

Za uspješnu realizaciju tako postavljenoga cilja, naša koalicija provest će tijekom 2012. i 2013. godine široku javnu raspravu svih zainteresiranih sudionika o mogućim modelima decentralizacije. Radni zadatak bit će u nekoliko mogućih varijanti definirati tri aspekta decentralizacije – administrativni (teritorijalni preustroj), funkcijski (podjela nadležnosti u obavljanju javnih poslova) i fiskalni (izvori financiranja) – i postaviti jasne ciljeve za svaki od aspekata decentralizacije (očekivane rezultate i učinke, vrijeme, resurse), koji zavise jedni od drugih. Utvrdit će se koordinator aktivnosti, nositelji aktivnosti i mjera za ostvarivanje ciljeva decentralizacije, te potrebno vrijeme i financijski i ostali resursi potrebni za provođenje cjelokupnoga procesa decentralizacije. Konačan cilj te javne rasprave je postizanje političkoga konsenzusa o odabiru optimalnoga modela decentralizacije i načinu i vremenu provođenja politike decentralizacije i potrebnih reformi javnoga sektora.

U prvoj fazi potrebno je s institucijama Europske unije dogovoriti novi razvojni preustroj na razini pet NUTS 2 regija, kako bismo stvorili uvjete za što bolje korištenje EU fondova. Taj će proces zahtijevati i znatno bolju usklađenost i koordinaciju županija obuhvaćenih NUTS 2 regijom, pogotovo u suradnji u razvojnom planiranju, osnivanju zajedničke razvojne agencije i učinkovitijem dogovaranju i provedbi prioritarnih projekata iz EU fondova. Danas nedovoljno i rascjepkano razvojno i projektno zajedništvo jedinica lokalne samouprave, prevladavat ćemo poticanjem osnivanja lokalnih akcijskih skupina općina i gradova u pojedinim subregijama, koje bi surađivale na osmišljavanju i provedbi EU i domaćih razvojnih projekata od zajedničkoga interesa.

Novi regionalni i lokalni ustroj, koji će proizaći iz javne rasprave, treba uzeti u obzir socijalne i ekonomske pretpostavke, odnosno uravnotežiti tri osnovna zahtjeva – ekonomsku efikasnost, lokalnu demokraciju i identitet. Ekonomska efikasnost znači stvaranje takvih regionalnih i lokalnih administrativnih jedinica koje će imati dovoljno financijskih, ljudskih, upravljačkih i drugih potencijala radi osiguranja kvalitetne javne usluge građanima po prihvatljivim uvjetima. Kriterij lokalne demokracije znači stvaranje takvoga administrativnoga ustroja koji će osigurati blizinu i suradnju između političkih centara odlučivanja i građana s ciljem omoguća-

vanja njihovog aktivnoga sudjelovanja u demokratskim procesima donošenja odluka. Treći zahtjev identiteta predstavlja stvaranje takvoga administrativnoga ustroja gdje će regionalne i lokalne administrativne jedinice predstavljati zemljopisne, kulturne, povijesne cjeline s izgrađenim zajedničkim identitetom građana koji u njima žive.

Povećanjem ovlasti nižih razina samouprave (regija, gradova i općina) povećala bi se i motiviranost građana da sudjeluju u kreiranju i provođenju lokalne i regionalne politike, pa tako i stvarni javni nadzor nad donošenjem i provođenjem javnih odluka i trošenjem javnoga novca.

Decentralizacija sadrži snažnu notu daljnje demokratizacije i liberalizacije. Ona nije samo pitanje odnosa između raznih razina vlasti unutar države, nego prvenstveno sredstvo demokratizacije i uključenosti građana i civilnoga društva, kao kreativnih i odgovornih snaga društva. Naš je cilj sustići razvijene zemlje Europske unije koje 20 do 25 posto svojih javnih financija raspodjeljuju na regionalne i lokalne zajednice. Decentralizacija proračunskih pozicija jedan je od realnih i izvedivih zahtjeva.

Naša koalicija drži da reformu postojećega sustava lokalne i regionalne samouprave treba usmjeriti ka redefiniranju nadležnosti različitih razina lokalne i regionalne samouprave u skladu s ekonomskom i administrativnom snagom, odnosno fiskalnim kapacitetom. Samoupravi treba dodijeliti poslove vezane posebice uz zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb, obrazovanje, te decentralizirati pojedine funkcije velikih javnih poduzeća koje su od primarnog interesa za samoupravu i za čije obavljanje samouprava ima vlastite mogućnosti i sposobnosti. Regionalna i lokalna samouprava imat će veće ovlasti u prostornom planiranju, upravljanju i gospodarenju prostorom, u mjerama za provedbu zaštite okoliša i provedbi načela održivog razvoja, a županije značajno veća sredstva za uspješno realiziranje svojih koordinativnih funkcija, za provedbu mjera ujednačavanja društvenog standarda i za poticanje ravnomjernijega regionalnoga gospodarskoga razvoja.

Decentralizacija treba obuhvatiti i decentralizirano upravljanje europskim fondovima iz kohezijske politike Europske unije. To podrazumijeva da prilikom novoga administrativnoga ustroja novim regijama treba prepustiti upravljanje regionalnim operativnim programima s ciljem povećanja regionalne konkurentnosti. Nacionalna razina vlasti bi zadržala zadaću izrade nacionalnih razvojnih strateških i programskih dokumenta, upravljanje nacionalnim operativnim programima te koordinaciju, praćenje i nadzor ukupnih aktivnosti na središnjoj i regionalnoj razini oko korištenja EU fondova. U tom smislu, regije će decentralizacijom izgraditi kvalitetan organizacijski i ljudski potencijal za upravljanje provedbom europskih programa. Decentralizacija podrazumijeva i osiguranje potrebnoga financijskoga kapaciteta lokalne i regionalne samouprave za financiranje domaćega učešća u implementaciji projekata iz europskih fondova, te razvoj ljudskoga potencijala za rad na projektima.

Hrvatska realnost jesu regije, stoga ćemo se zalagati za koncept usklađenoga razvoja zemlje, međuregionalne suradnje i razmjene i stalnoga jačanja regionalne i lokalne samouprave, za modele s kojima će na najbolji način biti prevladana centralizacija u Hrvatskoj u korist policentričnoga razvoja, efikasnijega gospodarstva i

stvaranja poticajnih uvjeta za život. Posebno je važno poticati zajedničke projekte lokalne samouprave, primarno u zaštiti okoliša i održivoga razvoja, te nastaviti s projektima kojima se potiče razvoj nerazvijenih jedinica lokalne samouprave.